

မြို့ပြင်ကြီးဆရာတော် ၏
နိဗ္ဗာန်သရုပ်ဒီပကကျမ်းမှ
ကောက်နုတ်ချက်များ

သူခပ်သိမ်းတို့ရေခိုချင်တဲ့

ပ-သုံးလုံး ဝိပဿနာ ပြန့်ပွားရေးအဖွဲ့ချုပ်
ပ-သုံးလုံး ဝိပဿနာပညာတက္ကသိုလ်
ပဓာန နာယက ဆရာတော်

ဘဒ္ဒန္တဇောတိက

သာသနာဓာတ်နှင့် - ၂၅၅၀
အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယာ
ဝိပဿနာပညာတက္ကသိုလ်လောကဗိမ္မိက (ကျမ်းပြု)

ပ-သုံးလုံး ဝိပဿနာ ပြန့်ပွားရေးအဖွဲ့ချုပ်၊ ပဓာန နာယက ဆရာတော်
ဘဒ္ဒန္တဇောတိက

သာသနဓဇမြေစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနစရိယ၊ ဝိပဿနာပညာတက္ကသိုလ်တော်မှူးက (ကျမ်းပြု)

မြို့ပြင်ကြီးဆရာတော်ဘုရား

မြို့ပြင်ကြီးဆရာတော် ၏
နိဗ္ဗာနသရူပဒီပကကျမ်း မှ
ကောက်နုတ်ချက်များ

သူခပ်သိမ်းတို့လိုချင်တဲ့

နိဗ္ဗာန် ဆိုတာ ...

ပ-သုံးလုံး ဝိပဿနာ ပြန့်ပွားရေးအဖွဲ့ချုပ်
ပ-သုံးလုံး ဝိပဿနာပညာတက္ကသိုလ်
ပဓာန နာယက ဆရာတော်

ဘဒ္ဒန္တဇောတိက

သာသနဓဇဓမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ၊
ဝိပဿနာပညာတက္ကသိုလ်လောကီကမ္ဘိက (ကျမ်းပြု)

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ပုံနှိပ်ခြင်း

ပထမအကြိမ်

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ)

မျက်နှာဖုံး နှင့် ကွန်ပျူတာစာစီ

အယ်လုံး ကွန်ပျူတာ

စာအုပ်အပြင်အဆင်

အယ်ကျော်မြတ်ခိုင်(အင်းလေး)

ဖလင်

ကိုဦး နှင့် ညီများ

ထုတ်ဝေသူ

ဦးကျော်ကျော်

မြတ်မေတ္တာစာပေ

အဖုံးနှင့်အတွင်းပုံနှိပ်

အနန္တဂုဏ်အင်ပုံနှိပ်တိုက်

အုပ်ရေ

၁၀၀၀

တန်ဖိုး

၈၉၅၀

ပ-သုံးလုံး ဝိပဿနာပညာတက္ကသိုလ်

ပ-သုံးလုံးဝိပဿနာပြန့်ပွားရေးအဖွဲ့ချုပ်

ရွှေတိဂုံအရှေ့ဘက်မုခ်၊ ကြားတောရလမ်း၊ ဗဟန်းဗိမ္ဗယ်၊ ရန်ကင်းမြို့
 ဖုန်း - ၀၁ ၃၇၇၇၃၁

မြို့ပြင်ကြီးဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် အရင်ရက် ကွန်း နိုင်ငံ၊
 မြို့ရွာတို့၌ မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်စေတီမြှုပ်ပွား
 ကာသဖြင့် ကြာအခွန်ရှည်စွာတည်ထွန်း၍ ခုဟောင်းနှင်
 လှေတို့ကြည့်ရှုကြစေရန် ဝိရင်ဆုံးဖြတ်အပ်
 သောကျမ်းဂန်များအနက် အဘိဓမ္မတ္ထ
 သရုပ်ပဏအမည်ရှိသောကျမ်း
 ဝယ်၊ ဝိတ္ထသရုပ်၊ စေတသိက
 သရုပ်၊ ရှုပသရုပ်ဟူသော
 ရှေ့ကဏ္ဍသုံးပါးသာပုံနှိပ်ပြီးဖြေ
 ခ် ပုံနှိပ်ရာမပါကြောင်း အချ်ရင်သော ရန်ကုန်မြို့
 ကျောင်းတော်သာဓကံလားဆရာတော်၊ ဓကံလား
 တိုက်ဆန်း၊ ဝဋ္ဋ၊ ဝန်တိုက်ဆရာဦးပဏ္ဍိတဟူကုန်သော
 သာဓကထာတိပိရုက၊ ဝိသာရမဖြစ်ကုန်သော တပည့်မလေ့ရှိ
 ကျော်နှစ်ပါးတို့နှင့် နှီးနှောညှိနှိုင်းတိုင်ပင်၍

မြို့ပြင်ကြီး။

ဆရာတော်ဝိရင်ဆုံးဖြတ်တော်မူအပ်သော

နိဗ္ဗာန်သရုပ်ပဏကဏ္ဍ

ရန်ကုန်မြို့၊

ဆူးလေဘုရားလမ်း၊ ဟံသာဝတီသတင်းစာတိုက်၊

၁၉၀၁-၁၅၆။

မာတိကာ

၁။	နိဗ္ဗာန်၏အာရုံ	
၂။	နိဗ္ဗာန် (ရတနသုတ်)	
၃။	နိဗ္ဗာန် (သင်္ဂြိုဟ်)	၁
၄။	နိဗ္ဗာန်	၂
၅။	ချမ်းသာဟူသည်မှာ	၃
၆။	ဝဋ်သုံးပါးပြတ်သည်ဟူသည်	၄
၇။	မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်ကျေးဇူးတော် ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဏေယျ ဝဏ္ဏံ	၅
၈။	ခိုးမွမ်းခဏ်း	၆
၉။	အနတ္တရဂုဏ်	၇
၁၀။	ကျေးဇူးအဆင့်ဆင့် များမြတ်ခြင်း	၉
၁၁။	အာဂမယုတ္တိကား	၁၁
၁၂။	အာဂမယုတ္တိ	၁၃
၁၃။	နိဗ္ဗာန်သည်သာ အထူးသဖြင့် မြတ်သည်ဟူ၏	၁၅
၁၄။	အဇ္ဈတံကိုတက်	၁၆
၁၅။	ရွှေ့လျော့ခြင်းနှင့် မရွှေ့လျော့ခြင်း	၁၇
၁၆။	ကာလသုံးပါး ပိုင်းခြားခြင်း	၂၀
၁၇။	မသေခြင်း၏ အကြောင်းတရား	၂၂
၁၈။	အစ္စန္တိ	၂၄
၁၉။	အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိ	၂၄
၂၀။	အသင်္ခိတံ	၂၄

၂၁။	မဂ္ဂဖလာန မာရမ္မဏဘူတော	၂၆
၂၂။	အနုဟနအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံယူခြင်း	၂၉
၂၃။	မြင်ခြင်းကြားခြင်း၌ လိုရင်းပြခြင်း	၃၃
၂၄။	နိဗ္ဗာန်ရရောက်ခြင်းကိုပြခြင်း	၃၄
၂၅။	ကာလသုံးပါး ပယ်စဉ်	၃၅
၂၆။	ဥပ္ပါဒနိရောဓ၊ အနုပ္ပါဒနိရောဓ	၃၇
၂၇။	သဉ္စပါဒိသေသ၊ အနုပါဒိသေသ	၃၇
၂၈။	နိဗ္ဗာန်အစစ်	၃၈
၂၉။	မဂ်၏မှီရာနိဗ္ဗာန်	၃၉
၃၀။	အာ၊ ဓိ၊ ဥ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း	
	တံ ပဋိစ္စ တမှိ ပတိဋ္ဌာယ တို့သာ ဆိုလိုရင်း ပဓာန	၄၀
၃၁။	နိဿယပစ္စည်းကဲ့သို့ မှီရာမဟုတ်ခြင်း	၄၁
၃၂။	ဝိသင်္ခါရနိဗ္ဗာန်	၄၂
၃၃။	အစေးမှ ခန်းခြောက်ခြင်း	၄၄
၃၄။	ဝိနိမုတ္တိ (၂)မျိုးကို ပြခြင်း	၄၅
၃၅။	နိဗ္ဗာန်သည် ကိုးကွယ်လဲလျောင်း	
	ပုန်းအောင်းမှီခိုရာ ဖြစ်ခြင်း	၄၈
၃၆။	နိဗ္ဗာန်သည် တဏှာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း	
၃၇။	၁၁ ပိး ငြိမ်းကြောင်းနိဗ္ဗာန်	၄၉
၃၈။	နိဗ္ဗာန်၏ လက္ခဏာ	၅၀
၃၉။	နိဗ္ဗာန်သည် ဖလူပစာ	၅၁
၄၀။	နိဗ္ဗာန်၏ ကိစ္စ	၅၂
၄၁။	နိဗ္ဗာန်သည်ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်ခြင်း	၅၄

၄၂။	နိဗ္ဗာန်သည် ယောဂီအားထင်ခြင်း	၅၄
၄၃။	နိဗ္ဗာန်၏ နိုးစွာသောအကြောင်း	၅၅
၄၄။	အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်	၅၈
၄၄။	ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၏ အာရုံမှာ	၆၀
၄၅။	ဒီပင်္ကရာနှင့် သုမေခါ	၆၂
၄၆။	နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်း	၆၄
၄၇။	နိဗ္ဗာန်အစစ်	၆၅
၄၈။	ဝဋ်သုံးပါးကား	၆၆
၄၉။	ကိလေသာ တစ်ထောင့်ငါးရာကား	၆၇
၅၀။	ရာဂက္ခယဟူသည်မှာ	၆၇
၅၁။	ဓယ - အနက်	၆၈
၅၂။	ရာဂက္ခယော ဟူသည်မှာ	၇၀
၅၃။	နိရောဓဟူသည်မှာ	၇၁
၅၄။	ဒုက္ခနိရောဓဟူသည်မှာ	၇၄
၅၅။	နှောင်အိမ်နှင့် တူသည်မှာ	၇၅
၅၆။	နိရောဓသမာပိတ်ဝင်စားခြင်း	၇၆
၅၇။	သင်္ခါရ ၃ မျိုးမှာ	၇၇
၅၈။	သမာပတ် ၉ ပါးမှာ	၇၈
၅၉။	ဘာဝပညတ်	၇၉
၆၀။	အဘာဝပညတ်	၈၀
၆၀။	ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်	၈၀
၆၂။	သမ္မရာယိကနိဗ္ဗာန်	၈၁
၆၃။	ဝိတဏှာဝါဒိတို့အယူ	၈၁

၆၄။	အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓမဟုတ်	၈၂
၆၆။	ဝိရာဂနိဗ္ဗာန်	၈၂
၆၇။	ကမ္ဘာအသင်္ချေဘုရားမပွင့်	၈၃
၆၈။	သံသရာစက်ပြတ်ခြင်း	၈၃
၆၉။	ခယနိရောဓဟူသည် အဘာဝပညတ်ပင်	၈၇
၇၀။	ကံဟောင်းလည်းကုန် ကံသစ်လည်း ဖြစ်ခြင်းမရှိဟူရာ၌	၈၈
၇၁။	ပရိနိဗ္ဗာန် သုံးမျိုး	၉၀
၇၂။	အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်	၉၇
၇၃။	အပစ္စယနိဗ္ဗာန်	၉၉
၇၄။	ဓုဝနိဗ္ဗာန်	၉၉
၇၅။	သဿတနိဗ္ဗာန်	၉၉
၇၆။	အနန္တနိဗ္ဗာန်	၁၀၀
၇၇။	အမှားနိဗ္ဗာန်	၁၀၁
၇၈။	အဗ္ဘတနိဗ္ဗာန်	၁၀၂
၇၉။	အဗ္ဘတ-ဟူသည်မှာ	၁၀၃
၈၀။	အပ္ပဘဝနိဗ္ဗာန်	၁၀၅
၈၁။	အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်	၁၀၅
၈၂။	အမှားအမှန်	၁၀၆
၈၃။	အတိတ် စသည် နိဗ္ဗာန်	၁၀၈
၈၄။	အဇာတသုတ်	၁၀၉
၈၅။	အဇာတနိဗ္ဗာန်	၁၁၁
၈၆။	အဘူတနိဗ္ဗာန်	၁၁၂

၈၇။	အကတနိဗ္ဗာန်	၁၁၃
၈၈။	အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်	၁၁၃
၈၉။	မနုဿနှင့် မိဂီမကဲ့သို့	၁၁၅
၉၀။	မြင်းဆက်ခွဂါထာ	၁၁၇
၉၁။	နိဗ္ဗာန်၏ ပဒဋ္ဌာန်	၁၁၉
၉၂။	ကာလသုံးပါးမရှိခြင်း	၁၂၀
၉၃။	ခဲစွဲခဲကြပါကုန်	၁၂၄
၉၄။	အောက်က အထက်ကို မသိနိုင်	၁၂၅
၉၅။	နေ နဲ့ လ	၁၂၆
၉၆။	သဒ္ဓါရှိတိုင်း မယူအပ်	၁၂၇
၉၇။	အိမ်ခွေး မြေခွေး စသည်	၁၂၇
၉၈။	ဆိတ်ဆိတ်သာနေရလိမ့်မည်	၁၃၀
၉၉။	သူပုဗုဒ္ဓကဲ့သို့	၁၃၄
၁၀၀။	နိဿရဏ သုံးမျိုး	၁၃၅
၁၀၁။	နိဗ္ဗာန်သည်တည်ရာမရှိ	၁၃၆
၁၀၂။	ယုန်၏ ချို	၁၃၇
၁၀၃။	အပ္ပမာဏတရား	၁၃၈
၁၀၄။	ပညတ်ကောန်အာရုံ	၁၃၉
၁၀၅။	အပရေဝါဒနှင့် သမာနဝါဒ	၁၄၁
၁၀၆။	ယုန်နှင့်လိပ်	၁၄၂
၁၀၇။	နိဂုံးနှင့်တိုက်တွန်းခြင်း	၁၄၅

နိဗ္ဗာန်၏ အာရုံ

အစင်ကြယ်ဆုံး၊ အမြင့်မြတ်ဆုံးကား နိဗ္ဗာန်၊
နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနေရလျှင်ဖြင့် စိတ်သည်
စင်ကြယ်ရ၏။ မြင့်မြတ်ရ၏။ စင်ကြယ်လို၏။
မြင့်မြတ်လို၏။ စင်ကြယ်မြင့်မြတ်လိုလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို
အာရုံပြုရ၏။ စိတ်၏ အာရုံထင်အောင် လေ့ကျင့်
ရ၏။ အာရုံညံ့လျှင် ယုတ်လျှင် စိတ်ယုတ်၏။ ညံ့၏။
လူလည်း ယုတ်ညံ့၏။

ထို့ကြောင့် အစင်ကြယ်ဆုံး၊ အမြတ်ဆုံး
နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံကျက်စားပေအံ့၊ စိတ် အာရုံ၌
ထင်အောင် လေ့ကျက်ပေအံ့။ ရေးသားပေအံ့။
ကြည့်ရှုပေအံ့။

ရှေးဦးစွာ သုတမယဉာဏ်ဖြင့် လေ့ကျက်ရ
မည်။ လေ့ကျက်ကြပေတော့အံ့။ ကြည့်ရှုပေတော့
အံ့သတည်း။

နိဗ္ဗာန်

ခယံ ဝိရာဂံ အမတံ ပဏီတံ၊
ယဒဇ္ဈဂါ သကျမုနိံ သမာဟိတော။
နတေန ဓမ္မေန သမတ္ထိံ ကိဉ္စိ၊
ဣဒမ္ဘိ ဓမ္မေ ရတနံ ပဏီတံ၊
ဧတေန သစ္စေန သုဝတ္ထိံ ဟောတု။ (ရတနသုတ်)

ခယံ- ကိလေသာစက်မီး ရမ္မက်ကြီးတို့၏ ပျက်စီးကုန်ခမ်း
ရာလည်း ဖြစ်ထသော၊ ဝိရာဂံ- ကာမဂုဏ်တပ် အာရုံငုတ်တို့၏
ပြတ်ရာကင်းရာလည်း ဖြစ်ထသော၊ အမတံ- ဘယ်ခါသမယ
ဘယ်ကာလမှ နာရချည်သေး အိုရချည်သေးနှင့် ဘယ်ဘေးဘယ်
ဒဏ် ခံရဦးအံ့ မထိတ်လန့်ရဘဲ ဝိမာန်တရထည် အမြဲတည်လျက်
မဖိမသွေ အရှည်နေရသဖြင့် စုတိပျက်ကြွေ သေခြင်းလည်း မရှိ
ထသော၊ ပဏီတံ - နိစ္စဓုဝ ဂူပသမော သဘောဂမ္ဘီ သန္တိလက္ခဏာ
ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့် စုံလင်စွာ ညီညွတ်၍ အထွတ်အမြတ်ဆုံးကြီးလည်း
ဖြစ်ထသော၊ ယံ နိဗ္ဗာန်- အကြင် သုံးတဏှာမှ ရုန်းခါလည်းထွက်
ဟုန်းခါတက်သော ရာဂဂိုဏ်း ဆယ့်တစ်မီးကိုလည်း အပြီးငြိမ်းသတ်
ထိုသကတ်ကြောင့် ပရမတ်တံဆိပ် ကွင်းကွင်းနှိပ်ရသော နိဗ္ဗာန်
တရားတော်မြတ်ကြီးကို၊ သမာဟိတော- မယိမ်းမယိုင် ကျောက်စာ

တိုင်ကဲ့သို့ ကြံ့ခိုင်စွာဘိ တည်ကြည်ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိတော်
မူသော၊ သကျမုနီ- သာကီဝင်မျိုး တန်ခိုးဘုန်းတန်း မဆုံးခန်းသဖြင့်
နှုန်းနှမ်းသူတို့ ဦးနှိမ်ကျိုးရသော ငါတို့ကျေးဇူးတော်ရှင် မြတ်စွာ
ဘုရားသည်၊ အဇ္ဈဂါ- နိဿရဏတ္ထ စသည်လေးနက် ထွေးမယှက်ဘဲ
လက်ဝယ်တင်ထား ပတ္တမြားကဲ့သို့ ပိုင်းခြားကုန်စင် သိမြင်တော်မူ
လေပြီ။ တေန ဓမ္မေန- ထို အထူးထူး ကျေးဇူးတော်မြတ် ဂုဏ်တော်
မြတ်တို့ဖြင့် ကပ်ဆုံးကမ္ဘာ ပတ်လုံးကြာအောင် အံ့အာသရဲ လွန်ကဲ
ချီးမွမ်း၍ မကုန်နိုင်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးနှင့်၊ သမ-
တူမျှသော၊ ကိစ္ဆိ- တစုံတခုသော တရားသည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ။ ဣဒမ္မိ
ဓမ္မေ အယံ ဧဝ ဓမ္မော- သုံးတကျာမှ ရုန်းကာလည်းထွက် ဟုန်းခါ
တက်သော ရာဂဂိုကြီး ဆယ့်တစ်မီးကိုလည်း အပြီးငြိမ်းသတ် ထို
သကတ်ကြောင့် ပရမတ်တံဆိပ် ကွင်းကွင်းနှိပ်ရသော ဤ နိဗ္ဗာန်
တရားတော်မြတ် ကြီးသည်သာလျှင်၊ ပဏီတံ- ဝိသိဋ္ဌတရ အတိက္ကဋ္ဌ
မောဠိ သောဘဏီဖြစ်၍ လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်
မြင့်မြတ်သော၊ ရတနံ- မင်္ဂလာကြီးအစစ် လောကုတ္တရာ ရတနာ
တော်ကြီး ဖြစ်ပါပေ၏။

ဧတေန သစ္စေန- ဤသို့ မဖောက်မပြန် အမှန်ကိုသာ ဆိုရ
သော သစ္စာကြောင့်၊ ပါဏီနံ- သတ္တဝါတို့အား၊ သုဝတ္ထိ- ဘေးရန်
ဟူ၍ မြူမငွေဘဲ ပြကတေ့ ကျန်းကျန်းမာမာ ချမ်းချမ်းသာသာ
လောကီ လောကုတ္တရာ မင်္ဂလာ အစီးအပွားသည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ပါ
စေသတည်း။ တစုံတခုသော တရားသည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ။ ဣဒမ္မိ
ဓမ္မေ အယံ ဧဝ ဓမ္မော- သုံးတကျာမှ ရုန်းကာလည်းထွက် ဟုန်းခါ
တက်သော ရာဂဂိုကြီး ဆယ့်တစ်မီးကိုလည်း အပြီးငြိမ်းသတ် ထို

သကတ်ကြောင့် ပရမတ်တံဆိပ် ကွင်းကွင်းနှိပ်ရသော ဤ နိဗ္ဗာန်
တရားတော်မြတ် ကြီးသည်သာလျှင်၊ ပဏီတံ- ဝိသိဋ္ဌတရ အတိက္ကဋ္ဌ
မောဠိ သောဘဏီဖြစ်၍ လောကီဥစ္စာ ရတနာတို့ထက် သာလွန်
မြင့်မြတ်သော၊ ရတနံ- မင်္ဂလာကြီးအစစ် လောကုတ္တရာ ရတနာ
တော်ကြီး ဖြစ်ပါပေ၏။ ဧတေန သစ္စေန- ဤသို့ မဖောက်မပြန်
အမှန်ကိုသာ ဆိုရသော သစ္စာကြောင့်၊ ပါဏီနံ- သတ္တဝါတို့အား၊
သုဝတ္ထိ- ဘေးရန်ဟူ၍ မြူမငွေ့ဘဲ ပြကတေ့ ကျန်းကျန်းမာမာ
ချမ်းချမ်းသာသာ လောကီ လောကုတ္တရာ မင်္ဂလာ အစီးအပွားသည်၊
ဟောတု- ဖြစ်ပါစေသတည်း။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နိဗ္ဗာန်

ပဒ မစ္စုတ မစ္စန္တိ၊ အသင်္ခတ မနုတ္တရံ။

နိဗ္ဗာန မိတိ ဘာသန္တိ၊ ဝါနမုတ္တာ မဟေသယော။

(သင်္ဂြိုဟ်)

အသင်္ခတံ- ကံစသော အကြောင်း တို့သည် မပြုမစီရင်အပ် မဖြစ်စေအပ်သော၊ အစ္စန္တိ- အဆုံးအပိုင်းအခြားကို လွန်ထသော၊ (ဝါ) ဥပါဒ် ဌိ ဘင် ဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်ထသော။ အစ္စုတံ- မိမိ၏ သန္တိသဘောမှ ရွှေ့လျော့ခြင်း မရှိထသော၊ အနုတ္တရံ- သင်္ခတ အသင်္ခတရှိသမျှသောပရမတ္ထတရားတို့တွင် မိမိကသာ အမွန်မြတ်ဆုံး ဖြစ်၍ မိမိနှင့်တူတန်လောက်အောင် မွန်မြတ်သော တရားမရှိထ သော။ ပဒ- နိဗ္ဗာန်ကို၊ (ဝါ) သင်္ခတ အသင်္ခတ တရားတို့တွင် အသင်္ခတ အဖို့ဖြစ်သောတရားကို၊ (ဝါ) ကိလေသာတို့၏ ကုန်ငြိမ်း ကြောင်းဖြစ်သော တရားကို၊ (ဝါ) ကိလေသာဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ် ဝဋ်သုံးပါးတို့ ကုန်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရားကို၊ (ဝါ) ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောတရားကို၊ နိဗ္ဗာနမိတိ- နိဗ္ဗာန် မည်၏ဟူ၍၊ ဝါနမုတ္တာ- ဝါနဟူသော တဏှာမှ လွတ်တော်မူကုန်ပြီး သော၊ မဟေသယော- သီလက္ခန္ဓ စသည် ကျေးဇူးဂုဏ်အထူးကို ဆည်းပူး ရှာမှီးတော်မူကုန်ပြီးသော ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ဘာသန္တိ- ဟောတော်မူကုန်၏။ (၂+၃)

နိဗ္ဗာန်

ကိလေသာတို့၏ ကုန်ငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သော တရားကို နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။ (၂- အောက်ဆုံးစာတန်း)

ဝဋ်သုံးပါးတို့၏ ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောတရားကို နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောတရားကို နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဒုက္ခဟူသမျှ တစ်စမကြွင်း ကုန်ကင်းချမ်းသာခြင်း၏ ဥပနိဿယ မူလအကြောင်းဖြစ်သော ပရမတ္ထတရားသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။ ငါတို့ ဘုရားတစ်ဆူတည်းသာဟောတော်မူသည်မဟုတ်။ ဂင်္ဂါဝါဠုသံစုမကပွင့်တော်မူကုန်ပြီးသော သဗ္ဗညုဘုရားရှင်ဟူသမျှတို့ပင် ဟောတော်မူကုန်သည်ချည်း ဟူလို။

(၃)

မှတ်ချက်။ ။ ဒုက္ခနဲ့နိဗ္ဗာန် ဘုရားပွင့်ပွင့်မပွင့်ပွင့်ရှိ၏။ ဒုက္ခကား အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ကာလသုံးပါးသို့ဝင်၏။ နိဗ္ဗာန်ကား မဝင်။ ဒုက္ခကို ချည်း ရှုမြင်ပါများသော် ရှုဉာဏ်ရင့်ကျက်

ဆက်သန်အားကြီးပြီး နိဗ္ဗာန်မိတ် သတ္တိအထိ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်
 သွား၏။ နိဗ္ဗာန်မှသည် (အာ၊ မိ၊ ဥ) သတ္တိသုံးမျိုးဖြင့်ဉာဏ်အား
 ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် ဉာဏ်ရှင်၏ သန္တာန်မှာဒုက္ခငြိမ်းသွားပါသည်။
 ဒုက္ခငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းထူး သတ္တိသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောလို
 ရင်းဖြစ်၏။ ဒုက္ခဟူသည် စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်ဟူသော ခန္ဓာငါးပါး
 သည်ဒုက္ခမည်၏။ ဒုက္ခငြိမ်းငြိမ်း မငြိမ်းငြိမ်း နိဗ္ဗာန်ကား အစဉ်သဖြင့်
 သင်ရှားရှိ၏။ ငြိမ်းခြင်းတခြား၊ ငြိမ်းကြောင်းတခြား။

ချမ်းသာဟူသည်မှာ

နိဗ္ဗာန်၏ ကိလေသာ ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

နိဗ္ဗာန်၏ ရာဂစသောကိလေသာ ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သည်။

နိဗ္ဗာန်၏ ဝဋ်သုံးပါးတို့ ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

(၄)

နိဗ္ဗာန်ကို ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်ဟူရာ၌
 ချမ်းသာသော ဟူသည်-

ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ် ဟူသော ဝဋ်ဒုက္ခ။ ဇရာ
 မရဏ၊ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ၊ အပ္ပိယ
 သမ္ပယောဂ၊ ဝိယဝိပ္ပယောဂ၊ ဣစ္ဆိတာလာဘဒုက္ခ အစရှိသော
 ဒုက္ခတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ပြန်ကောင်းသော၊ မဖြစ်ခြင်း ဟူသော
 လက်စသတ် ကုန်ပြတ်ချုပ်ကင်း မရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ (၅)

ဝဋ်သုံးပါးပြတ်သည်ဟူသည်

နိရောဓသေစွာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသောအားဖြင့် မျက်မှောက်ပြုသောအရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အရိယာမဂ်သည် အနမတဂ္ဂသံသရာကာလပတ်လုံး အနုသယ၏ အစွမ်းဖြင့် သန္တာန်သို့ အစဉ်လိုက်သော ရာဂစသော ကိလေသာအားလုံးကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့် တဖန် အသစ်ဖြစ်ပြန်နိုင်ခြင်း မရှိရအောင် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖျက်ရကား ကိလေသာဝဋ်ပြတ်၏။ ယင်းသို့ ကိလေသာဝဋ် ပြတ်သဖြင့် မီးဖြင့်ဖုတ်လှော်အပ်သော မျိုးစေ့သည် အညောက်အညွန့် ပင်စည်ခက်မ အပွင့်အသီးတို့ကို ဖြစ်စေပေါက်ရောက်စည်ကား ပြန့်ပွားသီးပွင့်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့-

ရှေးရှေးသောဘဝကာလတို့၌ ပြုကျင့်အပ်ခဲ့သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံဟူသမျှသည် ကိလေသာတည်းဟူသော သဟံအားပေး အစေးမှခန်းခြောက်သည်ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေဟူသော အကျိုးကို ပေးခြင်း ဖြစ်စေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိအဟုန် ကင်းသဖြင့် ကမ္မဝဋ်ပြတ်သည်။

အကြောင်းရှိသော်သာ အကျိုးရှိသည်။

အကြောင်းမရှိသော် အကျိုးမဖြစ်သကဲ့သို့-

ကုန်ပြီးသောဒီဏာသဝဋ်ပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အား စုတိဘင်္ဂက္ခဏ၏ အခြားမဲ့ဝယ် အာသဝေါမကုန်မီ ပဋိသန္ဓေကိစ္စအားဖြင့် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်နေကြ ဖြစ်ရပြန်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မရုပ်ဟူသော ခန္ဓာငါးပါးသည် တဘန်အသစ် မဖြစ်လာပြီ။ ပြတ်ကင်း ကုန်ငြိမ်းတော့သည်ဖြစ်၍ ထိုဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ

ကမ္မရုပ်ဟူသော ခန္ဓာငါးပါး၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ပြန်ကောင်းသော မဖြစ်ခြင်း ပြတ်ကင်းကုန်ငြိမ်းခြင်းဟူသော ဝိပါကဝဋ် ပြတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပဋိသန္ဓေနေခြင်း ဇာတိဒုက္ခကင်းသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုခန္ဓာ ကိုယ်ချရခြင်းဟူသော မရဏဒုက္ခဖြစ်သည်။ ထိုခန္ဓာကိုယ်အစဉ်၌ ကျရောက်တက်သော ဇရာဒုက္ခ၊ သောကပရိဒေဝ စသော ဒုက္ခ ဖြစ်သည်။

ကင်းပြီးသောဇာတိရှိသော ဧဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဇာတိ ဒုက္ခကင်းသဖြင့် ဇရာမရဏအစရှိသော ဒုက္ခဟူမျှ လက်စသတ် အကြွင်းမဲ့ပြတ်ကင်း၊ မဖြစ်ခြင်းသို့သာ ရောက်သောကြောင့် ထို ကိလေသဝဋ် စသော သုံးပါးသော ဝဋ်ဒုက္ခ၊ ဇာတိအစရှိသော အလုံးစုံသော ဝဋ်ဒုက္ခတို့ ပြတ်ကင်းရခြင်းသည် အကြောင်းအကျိုး အဆက်ဆက်အားဖြင့်အရိယာမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်လျှင် ဥပနိဿယအကြောင်းရင်းရှိရကားဝဋ် ဒုက္ခဟူသမျှတို့ ၏ ကုန်ငြိမ်း ပြတ်ကင်းမရှိခြင်း ဟူသော ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ် သည်ဟူ၍ ဆိုရလေသည်။ (၅+၆)

**မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်ကျေးဇူးတော်
ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဏေယျ ဝဏ္ဏံ**

တစ်ဆူသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ တစ်ခုသော အာယုကပ်ပတ်လုံး တစ်ပါးသောစကားကို ဟောကြားပြောဆိုခြင်း မပြုဘဲ တစ်ဆူသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဤ

လည်း ဂုဏ်တစ်ပါး ဤလည်း ဂုဏ်တစ်ပါးဟု ရေတွက်ပိုင်းခြား
 ဟောကြားသည်ဖြစ်အံ့။ ဟောကြားသည့်အတွင်း ထိုအာယုကပ်
 ပတ်လုံးကုန်ရာသည်၊ တစ်ဆူသောမြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး
 သည် မကုန်နိုင်ရာ၊ သို့စင်များစွာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးရှိပါလျက်၊
 တစ်ပါးသော ဂုဏ်ကျေးဇူးဖြင့် ချီးမွမ်းထောမနာခြင်း မပြုမူ၍ ဝါနမုတ္တာ
 ဟု အဘယ့်ကြောင့်ထောမနာလေသနည်း။ (၆+၇)

ဝါနမည်သော တဏှာမှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်ခြင်းကြောင့်
 နိဗ္ဗာန်မည်သော တရားသရုပ်ကို ပြဆိုရာဖြစ်၍ အရာအားလျော်စွာ
 ဒေသကဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားကို ဝါနမုတ္တာ ဟု ဝါနမုတ္တာဂုဏ်
 ဖြင့်သာ ချီးမွမ်းတော်မူပါသည်။ (၈)

ချီးမွမ်းတော်မူခြင်း

အဋ္ဌကထာဆရာမြတ်တို့သည်-

ဓမ္မသင်္ဂဏီအဖွင့်၌ မြတ်စွာဘုရားကို သစ္စာလေးပါးကို
 ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်ခြင်းဟူသော စတုသစ္စဒေသဂုဏ် ဖြင့် ချီးမွမ်း
 တော်မူ၏။

ဝိဘင်းကျမ်း၏အဖွင့်၌ မြတ်စွာဘုရားကို မာရ်ငါးပါးကို
 ချိုးဖျက်နှိမ်နင်းတော်မူသော မာရဘဉ္စနဂုဏ် ဖြင့် ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏အဖွင့်၌ မြတ်စွာဘုရားကို ဓါတ်သဘာဝ
 အပြားကိုထင်ရှားပြတော်မူသော ဓါတုဘေဒပ္ပကာသကဂုဏ် ဖြင့်
 ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

ဗြဟ္မဝိဟာရကထာအဖွင့်၌ မြတ်စွာဘုရားကို အမြတ်ဆုံး

မြဟူတ္တရဂုဏ် ဖြင့်ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

သမန္တပါသာဒိကာအဖွင့်၌ မြတ်စွာဘုရားကို ကရုဏာဂုဏ်
ဖြင့် ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

အဘိဓမ္မာအဋ္ဌသာလိနီအဖွင့်၌ မြတ်စွာဘုရားကို ပညာဂုဏ်
ဖြင့် ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

သုတ္တန်သုမင်္ဂလဝိလာသိနီအဖွင့်၌ မြတ်စွာဘုရားကို ကရုဏာ
ပညာ နှစ်ပါးဖြင့် ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

အနုရုဒ္ဓါအရှင်မြတ်သည်လည်း အဋ္ဌကထာဆရာတပါး
ဖြစ်၍ သင်္ဂြိုဟ်နိဗ္ဗာန်အဖွင့်၌ တဏှာမှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်ခြင်း
ကြောင့် နိဗ္ဗာန်တရား၏ သရုပ်တရားကိုယ်ကို ပြသော အရာဖြစ်၍
မြတ်စွာဘုရားကို ဝါနမုတ္တာ ဟု ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

ချမ်းသာခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော တရားကို နိဗ္ဗာန်မည်၏
ဟု ငါဘုရားသာဟောသည်မဟုတ်၊ ဘုရားအဆူဆူဟောတော်မူ၏
ဟု (မဟေသယော) ဗဟုဝစ်ဖြင့်ဟောတော်မူ၏။ (၇+၈)

အနုတ္တရဂုဏ်

အရှင်အနုရုဒ္ဓါဆရာ။ ဆရာသည် ဒုက္ခဟူသမျှ တစမကြွင်း
ကုန်ကင်းချမ်းသာခြင်း၏ ဥပနိဿယအကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပရမတ္ထ
သဘာဝဓမ္မကို နိဗ္ဗာန်မည်သည်ဟု မြတ်စွာဘုရားတို့ ဟော
တော်မူကုန်သည်ဟုဆို၏။

ထိုဓမ္မအား တစုံတခုသော ဂုဏ်ထူးဝိသေသရှိပါ၏လောဟု
မေးဘွယ်ရှိ၍ အနုတ္တရ်ကို မိန့်ဆိုတော်မူသည်။

ဤအနုတ္တရံသည်-

နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်အား အနုတ္တရဂုဏ်နှင့် စင်စစ် ပြည့်စုံသည်သာဖြစ်၍ လင်းပါးဘွယ်နစ်စေရန် အနက်တပါးမရှိသော် လည်း ထိုနိဗ္ဗာန်၏ ဟုတ်မှန်တိုင်းသော ဂုဏ်ကိုပင် ထင်ရှားပြဆိုခြင်း ငှါ အထူးပြုကြောင်းဖြစ်၍ ထိုချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားအား မိမိထက် လွန်ကဲထူးမြတ်သော တရားမရှိသည် သာမဟုတ်။ မိမိနှင့် ဂုဏ်အားဖြင့် တူတန်လောက်အောင် ထူးမြတ် သော တရားပင် မရှိခြင်းဟူသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံပါ၏ ဟူလို။ နိဗ္ဗာန် အား မိမိနှင့် ဂုဏ်အားဖြင့် တူသောတရားမရှိဟူ၏။

အရှင်အနုဒ္ဓါ ဆရာသည် ပရိတ္တတိက်၌ လောကုတ္တရာ တရား ကိုးပါးလုံးကိုပင် အပ္ပမာဏာဓမ္မာ၏ အဖြစ်ဖြင့် အတူတူသာ မြတ်စွာတုရား ဟောတော်မူသည်။ သဗ္ဗတ္တရဒုက္ခ၌ လောကုတ္တရာ တရားကိုးပါးလုံးကိုပင် အနုတ္တရဓမ္မ၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ အတူတူသာ ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်တရားအား တူသောမဂ်ဖိုလ် တရားတို့ ရှိပါကုန်သည် မဟုတ်လော့။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျှက် နိဗ္ဗာန်ကို မိမိနှင့် တူတန်လောက်အောင် ထူးမြတ်သော တရားမရှိဟု အဘယ် ကြောင့် ဆိုလေသနည်းဟူမူ-

သောတာပတ္တိမဂ်လျှင် သောတာပတ္တိ မဂ်ချင်း စသည်ဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ရှစ်ပါးလုံးအား မိမိနှင့် ဂုဏ်အားဖြင့် တန်းတူသော တရားရှိ သည်။

နိဗ္ဗာန်မူကား- တစ်ဦး မျက်မှောက်ပြု သော နိဗ္ဗာန်နှင့် တစ်ဦး မျက်မှောက်ပြုသော နိဗ္ဗာန်သည် ထူးခြား ကွဲပြားခြင်းမရှိ။ မဂ်ဖိုလ် ဟူသမျှ၏ အာရုံသည် နိရောဓ သာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တပါးတည်းသာ

ဖြစ်ရကား၊ နိဗ္ဗာန်အား မိမိနှင့် ဂုဏ်အားဖြင့် တန်းတူလောက်သော တရား မရှိဟု ဆိုပါသည် ဟူလေ။

(၈ + ၉ + ၁၀ + ၁၂)

ကျေးဇူးအဆင့်ဆင့် များမြတ်ခြင်း

ကာမတရားတို့အား မိမိနှင့်ဘုံအားဖြင့် မတူသော မိမိထက် လွန်မြတ်သော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာတရားရှိသည်။

မဟဂ္ဂုတ်တရားအားလည်း မိမိထက် လွန်မြတ်သော လောကုတ္တရာတရားရှိသည်။

ကာမ ရူပ အရူပဟူသော လောကီတရားတို့အား မိမိထက် လွန်မြတ်သော လောကုတ္တရာတရား ရှိသောကြောင့် အခါခပ်သိမ်း သဥတ္တရ မည်ကုန်သည်။ တရံတဆစ်မျှ အနုတ္တရ မမည်ကုန်။

လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးအားကား မိမိထက် လွန်ကဲထူး မြတ်သော ဘူမိဘေဒတရား မရှိသောကြောင့် ထိုလောကုတ္တရာ တရားကို အနုတ္တရဓမ္မ အဖြစ်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူသည်။

ဘုံတူချင်းဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရားတွင်ရွှေကား-
သောတာပတ္တိမဂ္ဂဌာန်မှစ၍ အရဟတ္တဖလဌာန်တိုင်
အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်ယောက်တို့အား ပေးလှူသော ဒါန၏-
အစဉ်အတိုင်း-

အောက်အောက်ပုဂ္ဂိုလ်အား ပေးလှူသောဒါနထက်
အထက်ထက်ပုဂ္ဂိုလ်အား ပေးလှူသောဒါန၏

ဖွံ့ဖြိုးကြီးမား များမြတ်သော အကျိုးအာနိသင်ရှိကြောင်း-

ဒက္ခိဏာဝိဘင်္ဂသုတ်၌ ဟောတော်မူ၏။

ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်လေးပါးတွင်လည်း

ငွေဖြင့်ပြည့်သော ရွှေခွက်ရှစ်သောင်းလေးထောင်၊ ရွှေဖြင့်
ပြည့်သော ငွေခွက် ရှစ်သောင်းလေးထောင်၊ ရွှေကြိုး၊ ရွှေက ရွှေတန်း
ခွန် တို့ဖြင့် ဆင်ယင်စိုက်ထူ၍ ရွှေချူးကွန်ယက်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်
သော ဆင် ရှစ်သောင်းလေးထောင်၊ ခြင်္သေ့ရေ၊ ကျားရေ၊ သစ်ရေ
အစရှိသည်တို့ဖြင့် တင့်တယ်စွာ ကွပ်ချယ်သော ရွှေတန်းဆာတို့ဖြင့်
ဆင်ယင်သော ရွှေအလံတန်းခွန်ကို စိုက်ထူ၍ ရွှေချူးကွန်ယက်တို့ဖြင့်
ဖုံးအုပ်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ရထားရှစ်သောင်းလေးထောင် အစရှိသော
အလွန်ကြီးကျယ်ပြန့်ပြောများစွာ ပေးလှူအပ်သော ဝေလာမပုဏ္ဏား
၏ အလှူကြီးထက်သောတာပန်တစ်ပါးကို တကြိမ် ဆွမ်းလှူဒါန်း
လုပ်ကျွေးခြင်း၏ အကျိုးကြီးမြတ်ကြောင်း။ သောတာပန်တရာကို
ဆွမ်းလုပ်ကျွေးသည်ထက် သကဒါဂါမ်တပါးကို၊ သကဒါဂါမ်တရာကို
ဆွမ်းလုပ် ကျွေးသည်ထက် အနာဂါမ်တပါးကို၊ အနာဂါမ်တရာကို
ဆွမ်းလုပ်ကျွေးသည်ထက် ရဟန္တာတပါးကို တကြိမ် ဆွမ်းလုပ်ကျွေး
ရခြင်းသည် မဟပုလမဟာနိသံသ ဖြစ်ကြောင်း ဝေလာမသုတ်၌
ဟောတော်မူသည်။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ရှစ်ယောက်

အောက်အောက်ပုဂ္ဂိုလ်အား လှူသောဒါနထက်၊ အထက်
အထက်ပုဂ္ဂိုလ်အား လှူသောဒါန၏ အကျိုးကြီးမားခြင်း
သည် အောက်အောက်ပုဂ္ဂိုလ်ထက် အထက်အထက်ပုဂ္ဂိုလ်
၏ မြတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ယင်း
သို့မြတ်ရခြင်းသည်လည်း ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်ရာဖြစ် သော

မဂ်ဖိုလ်တရားတို့၏ အောက်အောက်တရားထက် အထက်
ထက်တရားကား သာလွန်ထူးမြတ်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်၍ -
သောတာပတ္တိမဂ်အား မိမိထက်လွန်မြတ်သော အထက်မဂ်
သုံးပါး၊ ဖိုလ်လေးပါးရှိသည်။ သောတာပတ္တိဖိုလ်အားလည်း မိမိထက်
လွန်မြတ်သော အထက်မဂ်သုံးပါး၊ အထက်ဖိုလ် သုံးပါးရှိသည်။ ဤသို့
အစရှိသည်ဖြင့် အရဟတ္တမဂ်အား မိမိထက် လွန်မြတ်သော
အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသည်။ အရဟတ္တဖိုလ်အားလည်း မိမိထက် လွန်မြတ်
သော နိဗ္ဗာန်ရှိသေးသည် ဖြစ်၍ ထိုမဂ်ဖိုလ်တရားရှစ်ပါးလုံးပင်
သဉ္စတ္တရတရားဟူ၍ ဆိုသင့်သည်။ ပ ။ နိဗ္ဗာန်အားမိမိနှင့် ဂုဏ်အား
ဖြင့် တန်းတူလောက်သော တရားမရှိဟု ဆိုပါသည်ဟူလေ။ (၁၁+၁၂)

အာဂမယုတ္တိကား

ခယံ ဝိရာဂံ အမတံ မဏိတံ

ယဒဗျဂါ သက္ခမုနိ သမာဟိတော၊

န တေန ဓမ္မေန သမတ္ထိ ကိဉ္စိ။

(သုတ္တန်ပါတ်၊ ရတနသုတ်)

ခယံ- ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်
သော၊ ဝိရာဂံ- ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့နှင့် မယှဉ်သော၊ (ဝါ)
တို့မှကင်းသော၊ အမတံ- ဘင်အားဖြင့် ချုပ်ခြင်းဟူသော သေပျက်ခြင်း
မရှိသော၊ ပဏိတံ- မြတ်သော၊ ယံ နိဗ္ဗာန်- ကို၊ အဗျဂါ- သိတော်မူ
သည်ဖြစ်၍၊ သက္ခမုနိ- သာကီဝင်မင်း မျိုးဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာ
ဘုရားသည်၊ သမာဟိတော- အရဟတ္တမဂ္ဂသမာဓိဖြင့် တည်ကြည်

သော စိတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ- ငါ။ တေနမဓမ္မေန- ထိုနိဗ္ဗာန်တရားနှင့်၊ သမံ- ဂုဏ်အားဖြင့်တူသော၊ ကိစ္စိဓမ္မဇာတံ- တစ်စုံတစ်ခုသောတရား သဘောသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ။

တတ္ထ ယသ္မာ နိဗ္ဗာန သစ္စိကရိယာယ ရာဂါဒယော ခိဏာ ဟောန္တိ ပရိက္ခိဏာ။ ပ။ ယသ္မာဝါ တမိ သစ္စိကတေ ရာဂါဒယော အစ္စန္တိဝိရဟိတာ ဟောန္တိ၊ ဝိဂတာ ဝိဒ္ဓတ္တာ၊ တသ္မာ ခိယန္တိစ ဝိရာဂန္တိစ ဝုစ္စတိ။ (၎င်းအဋ္ဌကထာ)

တတ္ထ- ထိုဂါထာ၌၊ ယသ္မာ- အကြင်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာန သစ္စိကရိယာယ- နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကြောင့်၊ ရာဂဒယော- ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့သည်၊ ခိဏာ ပရိက္ခိဏာ- ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ငါ။

တမိ- ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ သစ္စိကတေ- အရိယာမဂ်ဖြင့် မျက်မှောက် ပြုအပ်သည်ရှိသော်၊ ရာဂါဒယော- တို့သည်၊ အစ္စန္တိဝိရဟိတာ- စင်စစ်ကင်းကုန်သည်၊ ဝိဂတာ ဝိဒ္ဓတ္တာ- ပျက်စီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ငါ။ တသ္မာ- ကြောင့်၊ တံ- ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ ခိယန္တိစ- ခိယဟူ၍၎င်း၊ ဝိရာဂန္တိစ- ဝိရာဂဟူ၍၎င်း၊ ဝုစ္စတိ- မိန့်ဆိုအပ်၏။

ရာဂါဒယော ခိယန္တိ စတေနာတိ ခယံ။ (ကရုဏာသာမ်)

နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယာမဂ်သည် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ် အပ်သည်ဖြစ်၍ ရာဂစသည်တို့ တဖန်မဖြစ်နိုင်သောအား ဖြင့်၊ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ခြင်းသို့ရောက်ရကား-

အကျိုးဖြစ်သော ရာဂစသည်ကုန်ခြင်း၏ ခယဟူသော

အမည်ကို ဖလူပစာအားဖြင့် ဥပနိဿယ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်
၌ တင်စား၍ နိဗ္ဗာန်ကို ခယဟု ဆိုအပ်ကြောင်းကို ပြသည်။

ရာဂတော ဝိဂတောတိ ဝိရာဂေါ။ (ပဉ္စမိတပျူရိသံ)

ရာဂါဒယော ဝိရုဇန္တိ ဧဝေနာတိ ဝိရာဂေါ။ (ကရုဏသာဓန)

နိဗ္ဗာန်အား မိမိနှင့် ဂုဏ်အားဖြင့် တန်းတူလောက်အောင်
လွန်ကဲထူးမြတ်သော တရားမရှိ ပည်၏ အဖြစ်ကို-

အတ္တနော ဥတ္တရိတရသံ အဘာဝတော။ (ဋီကာကျော်)

အတ္တနော- မိမိထက်၊ ဥတ္တရိတရသံ- လွန်မြတ်သော
တရား၏။ အဘာဝတော- မရှိလောကြောင့်၊

အတ္တနော သည် သမ္မန်အနက် ဆဋ္ဌိမဟုတ်

အပါဒါန်အနက် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ပုဂံတည်း။

အတ္တနော- မိမိထက်ဟု ပေးမှ မှန်သည်။

အာဂမယူတ္တိ

နိဗ္ဗာန်အား မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားမရှိ။ ပ။

နိဗ္ဗာန်သည်သာ အလွန်အကျူး လွန်ကဲထူးမြတ်သည် ဟူ၏။

ယာဝတာ တိက္ခဝေ သင်္ခတာဝါ အသင်္ခတာဝါ ဝိရာဂေါ
တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။ ယဒိဝံ မဒနိဗ္ဗဒနော ဝိပါသဝိနယော
အာလယသမုတ္တိတော ဝဠုပစ္ဆေဒေါ တဏှာက္ခယော ဝိရာဂေါ-
နိရောဓော နိဗ္ဗာနန္တိ။ (ဣတိဂုတ်ပါဠိတော်)

ဘိက္ခုဝေ- တို့၊ ယာဝတာ ယတ္တကာ- အကြင်မျှလောက်ကုန်
 သော၊ သင်္ခတာဝါ- ကံစသောအကြောင်း၊ သဟဇာတစသော
 အကြောင်းတို့သည် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပေါင်းဆုံပြုပြင်အပ်
 စီရင်အပ် ဖြစ်စေအပ်၍ သင်္ခတမည်ကုန်သော၊ ဓမ္မာဝါ- စတုဘုမ္မိက
 သင်္ခါရတရားတို့သည် လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတ- ကံစသော
 အကြောင်းတို့တွင် တစုံတခုသော အကြောင်းသည်မျှ မပြုပြင်အပ်
 မစီရင်အပ် မဖြစ်စေအပ်၍ အသင်္ခတမည်ကုန်သော၊ ဓမ္မာဝါ- နိဗ္ဗာန်
 တရားသည်လည်းကောင်း၊ သန္တိ- ရှိကုန်၏။

တေသံ သင်္ခတာသင်္ခတ ဓမ္မာနံ- ထို သင်္ခတ အသင်္ခတ
 သဘာဝဓမ္မတို့တွင်၊ မဒနိဗ္ဗဒနော- ငါဟူသောမာန် ယောက်ျားဟူသော
 မာန်ဖြင့် တက်ကြွထောင်လွှားခြင်း ကင်းသောကြောင့်ဖြစ်သော၊
 ပိပါသဝိနယော- မွတ်သိပ်ခြင်းတဏှာ၏ ကင်းကြောင်းဖြစ်သော၊
 အာလယ သမုတ္တိတော- တဏှာဟူသော အာလယ၏ ကင်းပြတ်
 ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝဋ္ဋုပစ္စေဒေါ- ဝဋ်သုံးပါးတို့၏ ပြတ်ကြောင်းဖြစ်
 သော၊ ဝိရာဂေါ- ကိလေသာတို့၏ ကင်းကြောင်းဖြစ်သော၊
 နိရောဓော- ကိလေသာဟူသမျှ ဒုက္ခဟူသမျှ၏ ချုပ်ရာချုပ်ကြောင်း
 ဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ- ကိလေသာအလုံးစုံ သင်္ခါရဒုက္ခ၏ အလုံးစုံ၏
 ငြိမ်းရာငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော၊ ယဒိဝံ ယော အယံဝိရာဂေါ- အကြင်
 ဝိရာဂမည်သော နိဗ္ဗာန်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏။ ဧတံ ဧသော ဝိရာဂေါ-
 ကို၊ အဝုဒ္ဓာဂေါ- မြတ်၏ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ- ဟောတော်မူအပ်၏။

နိဗ္ဗာန်သည်သာ အထူးသဖြင့် မြတ်သည်ဟူ၏

နိဗ္ဗာန်သည်

ယစ်မူးမေ့လျော့ခြင်းမှ ကင်းကြောင်းဖြစ်၏။
 မွတ်သိပ်ခြင်းတဏှာမှ ကင်းကြောင်းဖြစ်၏။
 အာသာငင်ငင် အာလယတဏှာမှ ကင်းကြောင်းဖြစ်၏။
 ဝဋ်သုံးပါးတို့၏ ပြတ်ကင်းကုန်ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်၏။
 အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်၏။
 ကိလေသာဟူသမျှ ဒုက္ခဟူသမျှ ကုန်ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်၏။
 ကိလေသာအလုံးစုံ သင်္ခါရအလုံးစုံ၏ ကုန်ငြိမ်းကြောင်း
 ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည်သာလျှင်မြတ်၏။ အထူးသဖြင့်
 မြတ်၏။

မိမိသဘောအားဖြင့်သာလျှင် သိမ်မွေ့နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်
 တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် မြတ်သည်။ အထူးသဖြင့် နှစ်သက်
 ဘွယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် မြတ်သည်
 ဟူ၏။ (၁၃+၁၄+၁၇+၂၀)

အချို့သောအရာ၌ အရိယာမဂ်ကို ဝိရာဂ။
 အချို့သောအရာ၌ နိဗ္ဗာန်ကို ဝိရာဂ-ဟုဟောတော်မူ၏။
 ဤ၌ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ဝိရာဂကို ယူရမည်။ (၂၁)

ဝရော ဝရညျ (ရတနသုတ်)

ဝရော- သဗ္ဗညုတ မကုဋကုဋ အတုလရန်နိုင် ဉာဏ်မဏ္ဍိုင်
 ကို ပြိုင်ဖော်မယူ ပိုင်တော်မူသဖြင့် တစ်ဆူဓမ္မရာဇ် မင်းဆုံးဖြစ်၍

စင်စစ်လွန်ကဲ ထူးမြတ်တော်မူထသော၊ ဝရညု- မြတ်လှစွာသော ပရမတ်ဂမ္ဘီ သန္တိခေမံ နေရဗန်ကို ရွှေဉာဏ်တော်တွင်း သွင်းလျက် သွင်းလျက် ဝင်းဝင်းလက်မျှ မျက်မှောက်ထိမိ ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူထသော၊

ဝရညုတိ နိဗ္ဗနာညု (ဖွင့်)

နိဗ္ဗာန်ကို သိတော်မူသော၊ မှန်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ခပ်သိမ်းသော တရားတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အနက်သဘောကြောင့်၊ ဝရမည်၏။ အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်ကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် ဗောဓိပင်၏အနီးဖြစ်သော ရတနာပလ္လင်ထက်၌ ကိုယ်တော်တိုင် အရိယာမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ လိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ။

နိဗ္ဗာန် ပရမံ ဝဒန္တိ ဗုဒ္ဓါ။ (ဓမ္မပဒ)

နိဗ္ဗာန်- ကို၊ ပရမံ- အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ ဗုဒ္ဓါ-တို့သည်၊ ဝဒန္တိ-၏။

အစ့တံကိုတက်

နိဗ္ဗာန်အား မိမိထက် လွန်မြတ်သောတရားရှိမည်ကို မဆိုထားဘိ။ မိမိနှင့် ဂုဏ်အားဖြင့် တန်းတူလောက်အောင်ပင် မြတ်သော တရားမရှိ။ ခပ်သိမ်းသော သဘာဝဓမ္မတို့တွင် မိမိကသာလျှင် လွန်ကဲ ထူးမြတ်သည်ဟူ၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် တပါးသော စိတ် စေ ရုပ်

ဟူသော သဘာဝဓမ္မတို့နှင့် ပရမတ္ထဓမ္မ၏ အဖြစ်ဖြင့် အတူတူ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် လွန်ကဲထူးမြတ်သနည်းဟူဘွယ်ရှိ၍ အစွဲတံကို မိန့်ဆိုရပြန်သည်။

ခပ်သိမ်းသော စတုဘူမက သင်္ခါရတရားတို့သည် ပျက်စီး တတ်သော အဓုဝ အသဿတ အနိစ္စသဘောဖြစ်၍ မချွတ်လျှင် ဘင်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပျက်စီးရွေ့လျော့ကုန်သည်။ နိဗ္ဗာန်မူကား ပျက်စီးခြင်း မရှိ။ ဓုဝ သဿတ နိစ္စအဖြစ်ဖြင့် အမြဲတည်နေသော တရားဖြစ်၍ဘင်၏ အစွမ်းဖြင့် ပျက်စီးရွေ့လျော့ခြင်း မရှိသောကြောင့် ထိုသင်္ခါရ တရားတို့နှင့် ပရမတ္ထဓမ္မ၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသော်လည်း ထိုသင်္ခါရတရား တို့ထက် လွန်ကဲထူးမြတ်သည် ဟူလေ။ (၂၂+၂၃)

ရွေ့လျော့ခြင်းနှင့် မရွေ့လျော့ခြင်း

အဝိနာသဘာဝေန- ဘင်၏အစွမ်းဖြင့်ပျက်စီးခြင်းမရှိသည် ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အစွဲတံ- အစွဲတမည်၏။

အစွဲတံ သဿတံ- ဘင်၏အစွမ်းဖြင့် ပျက်စီးခြင်းမရှိသော၊ ဓုတိရဟိတတ္တာ- ဘင်၏အစွမ်းဖြင့် ရွေ့လျော့ ပျက်စီးခြင်းမရှိသည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အစွဲတံ- မည်၏။

အစွဲတံဓုဝံ- မြဲသော၊ အစဝနဓမ္မံ- ဘင်၏အစွမ်းဖြင့် ရွေ့လျော့ပျက်စီးခြင်း မရှိသော၊ စဝနာဘာဝတော- ဘင်၏အစွမ်းဖြင့် ရွေ့လျော့ ပျက်စီးခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အစွဲတံ- အစွဲတ မည်၏။ (၂၄)

ပရမတ္ထတရားလေးပါးတို့တွင် စိတ် စေ ရုပ်တရားတို့သည်

မိမိဖြစ်ထိုက် ရထိုက်သော အကြောင်းကို စွဲ၍ ရောက်အပ် ရအပ်
သော အာရမ္မဏာဝိဇာနနသဘော၊ ဖုသနဝေဒိယန စသော သဘော၊
ပဋ္ဌရဏ ကက္ခဠ အစရှိသော သဘောဟူသော ဝိသေသ သဘော၌
ဥပါဒ် ဌိ ဘင် ဟူသော ခဏက္ခတ္တယမ္မဖြင့်သာ တည်နိုင်၍ အမြဲထား
ဝရ အားဖြင့်မတည်နိုင်။ ထိုသဘောမှ ရွှေ့လျော့ပျက်စီးကုန်သည်။

ပဿာနန္တ သဗ္ဗေ တေ သင်္ခါရာ အတိတာ နိရုဒ္ဓါ။
ဝိပရိဏတာ၊ ဧဝံ အနိစ္စာ ခေါ အာနန္တ သင်္ခါရာ။

အာနန္တ- နှာ။ သဗ္ဗေ- ကုန်သော၊ တေဓမ္မာ- ထိုစည်းစိမ်
ချမ်းသာတို့သည်၊ သင်္ခါရာ- သင်္ခါရဖြစ်ကုန်၍၊ အတိတာ- မိမိသို့
သဘောရောက်၍ လွန်ကုန်ပြီ။ (၂၅)

နိရုဒ္ဓါ- ချုပ်လေကုန်ပြီ။ ဝိပရိဏတာ- မိမိတို့ ပကတိ
သဘောကို စွန့်သောအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်ပြီ။
ဣတိ- ဤသို့၊ ပဿ- ရှုလော့။

အာနန္တ- အာနန္တာ။ သင်္ခါရာ- တို့သည်၊ ဧဝံ အနိစ္စာခေါ-
ဤသို့မမြဲသော သဘောရှိကုန်သည်သာတည်း။ (သုတ်မဟာဝါပါဠိ)

မိမိတို့ ပကတိသဘောကို စွန့်သောအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း
သို့ ရောက်ကုန်ပြီဟူသည်ကား-

ငြိမ်းလေပြီးသော မီးသည် ပညတ်ခေါ်ဆိုစရာမရှိသည်၏
အဖြစ်သို့ ရောက်သကဲ့သို့ မိမိတို့၏ ပကတိသဘောကို စွန့်သောအား
ဖြင့် ပညတ်ခေါ်ဆိုစရာမရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

နိဗ္ဗတ ပဒီပေါဝိယ အပညတ္တိကဘာဝဂတာ၊ (၎င်း-၄)

ရှုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်ဟူသော တရားတို့သည် နိဗ္ဗာန်နှင့် ပရမတ္ထဓမ္မ၏ အဖြစ်ဖြင့် အတူတူသာ ဖြစ်ကုန်သော်လည်း သင်္ခါရတရားဟူသမျှတို့သည် ကက္ခဠ ဖုသန အစရှိသော သဘော ရှိကုန်သည် ဟူသော်လည်း- ထိုတရားတို့တွင် ပထဝီဓာတ်သည် ဥပါဒ် ဘင်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ခဏတ္တယသမင်္ဂီ အခိုက်၌သာ၊ ကက္ခဠ သဘောနှင့် ပြည့်စုံ၍ ဘင်ခဏမှ နောက်ကာလ၌ ထို ကက္ခဠ သဘောမှ ကင်းသည် အာပေါဓါတ် စသည်တို့လည်း ခဏတ္တယ သမင်္ဂီအခိုက်၌သာ၊ ပဋ္ဌရဏ အစရှိသော သဘောနှင့် ပြည့်စုံ၍ ဘင် ခဏမှ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ထိုပဋ္ဌရဏ စသော သဘောမှ ကင်းကုန်သည်။

ဖဿ ဝေဒနာ အစရှိသောတရားတို့သည်လည်း မိမိတို့ ခဏတ္တယသမင်္ဂီအခိုက်၌သာ၊ ဖုသန ဝေဒိယနစသော သဘောနှင့် ပြည့်စုံကုန်၍ ဘင်ခဏမှ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ထို သဘောမှ ကင်းကုန်သည်။ စိတ်သည် ဝိဇာနနသဘောရှိ၏ ဟူသော် လည်း ခဏတ္တယသမင်္ဂီအခိုက်၌သာ ထိုသဘောရှိသည်။ ဘင်ခဏမှ နောက်ကာလ၌ ထိုသဘောမှ ကင်းသည်ဖြစ်၍ သင်္ခါရတရားတို့ သည် မိမိတို့၏ ကက္ခဠ ဖုသန အစရှိသော သဘောမှ စင်စစ်ရွေ့လျော့ တတ်ကုန်သည်-

နိဗ္ဗာန်မူကား-

ဖြစ်တတ်သော သဘောမဟုတ်သောကြောင့် တရံတဆစ်မျှ ဘင်အားဖြင့် ပျက်စီးသောမည်သည် မရှိသည်သာ ဖြစ်ရကား မိမိ၏ သန္တိသဘောမှ ကင်းကွာရွေ့လျော့ခြင်းခြင်းမည်သည် မရှိကောင်း သည်သာ။

မိမိ၏ သန္တိသဘော၌ အမြဲဌာဝရာ နိစ္စ၊ စုဝါ သဿတအား ဖြင့် တည်၍ တရံတဆစ်မျှကို သန္တိသဘောမှ ရွှေ့လျော့ပျက်ကင်းခြင်း မရှိသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်အား မိမိထက် လွန်မြတ်သောတရား၊ မိမိ နှင့် ဂုဏ်အားဖြင့်၊ တန်းတူလောက်အောင် မြတ်သောတရားမရှိ။ မိမိကသာကြွင်းသော ပရမတ္ထတရားသုံးပါးတို့ထက် သာလွန်ထူးမြတ်သည် ဟူလိုသော်။ (၂၆+ ၂၇)

ကာလသုံးပါး ပိုင်းခြားခြင်း

ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရဟူသော ဟေတုအကြောင်း။ သဟဇာတ၊ အာရမ္မဏ၊ အနန္တရ အစရှိသော ပစ္စယအကြောင်းဟူသော ထိုထိုအကြောင်းကို စွဲ၍ အာရမ္မဏ ဝိဇာနန သဘော၊ ဖုသနဝေဒိယန အစရှိသော သဘော၊ ကက္ခဠ ပဏ္ဍရဏ အစရှိသော သဘောဟူသော မိမိတို့ ဝိသေသသဘော၏ အထက်သို့ ရောက်ဆဲ။ ထိုသဘောနှင့် ပြည့်စုံဆဲ။ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဆဲ။ ထိုခဏတ္တယနှင့် ပြည့်စုံဆဲဖြစ်သောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန္န မည်ကုန်သည်။

အာရမ္မဏ ဝိဇာနန၊ ဖုသန၊ ကက္ခဠ အစရှိသော မိမိတို့ ဝိသေသသဘောသို့ ရောက်၍ ထိုသဘောကိုလွန်ပြီး ထိုသဘောမှ ကင်းပြီး ခဏတ္တယရောက်၍ ခဏတ္တယကို လွန်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အတိတမည်ကုန်သည်။

အာရမ္မဏ ဝိဇာနန အစရှိသော မိမိသဘောသို့မရောက်သေး၊ ခဏတ္တယသို့ မရောက်သေး၊ ရောက်လတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့်

အနာဂတမည်ကုန်သည် ဟူလေ။

မိမိတို့ ဝိသေသသဘောသို့ ရောက်သည် သဘောနှင့် ပြည့်စုံသည် ဟူရာ- မိမိတို့သဘောကို လွန်သည်ဟူရာတို့၌ အဘယ်သို့သော သဘောခဏ၌ အဘယ်သို့ရောက်သနည်း။ အဘယ်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး မိမိတို့သဘောနှင့် ပြည့်စုံသနည်း။ အဘယ်အခါသို့ ရောက်မှ မိမိသဘောကို လွန်သနည်း ဟူမူ-

ထို စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတို့သည် ဥပါဒ်ခဏ၌ မိမိသဘောသို့ ရောက်သည်။ ခဏတ္တယ ကာလပတ်လုံးထိုသဘောနှင့် ပြည့်စုံသည်။ ထိုခဏတ္တယကို လွန်ပြီးမှ မိမိတို့ ဝိသေသသဘောမှ ရွေ့လျော့ပျက်ကင်းသည်။ ထိုသဘောကိုလွန်သည် ဟူလေ- (၂၉)

စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတို့တွင် တပါးတပါးသည်ပင် ပစ္စုပ္ပန်စိတ် အတိတ်စိတ် အနာဂါတ်စိတ် စသည်ဖြင့် သုံးပါးစီ ပြားသည်။ (၂၇)

နိဗ္ဗာန်၏ မိမိသန္တိသဘော၌ ဓုဝသဿတအားဖြင့် အမြဲတည်သည်၏အဖြစ်၊ ထိုသန္တိသဘောမှ ရွေ့လျော့ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုကား- နိဗ္ဗာန်၏ တရံတဆစ်မှ မိမိ၏သန္တိသဘောကို မစွန့်ခြင်းကြောင့် သန္တိသဘောမှ မရွေ့လျော့ခြင်းဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြောင်းကို-

အစ္စုတရသံ- ဟူသည် မိမိ၏ သန္တိသဘောမှ မရွေ့လျော့ခြင်းဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ ဝါ- မိမိ၏ သန္တိသဘောမှ မရွေ့လျော့ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်၏ ကိစ္စမည်၏။ (၃၀)

သန္တိ- ဟူသည် နုံခြင်း ထက်ခြင်း စသည်ဖြင့် ဘောက်ပြန် ရွေ့လျော့သော မည်သည်မရှိသည်သာဖြစ်၏။

မသေခြင်း၏ အကြောင်းတရား

ဒုက္ခဟူသမျှ တစမကြွင်း ကုန်ကင်းချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် အနုတ္တရ ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ဟူ၏။ (၃၅)

ထိုနိဗ္ဗာန်သည် အနုတ္တရဂုဏ်တပါးတည်းနှင့်သာ ပြည့်စုံ သလောဟူဘွယ်ရှိ၍ အစ္စတံ ကို မိန့်ဆိုရပြန်သည်ဟု တက်လို၏။ (၃၆)

စပ်ရာမှာထွက်၊ ထွက်ရာမှစပ် ဟူသည်နှင့်အညီ အစ္စတံကို ပဒံမှထွက်၍ ပဒံ၌ပင် စပ်စေလိုသည်။

သက်သက် နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကိုပြသော ယထာဘူတ ကထန ဝိသေသနသာ ဟူလို၏။ ရှေ့နည်းသုံးပါးအလိုသော် အစ္စတံကို ပဒံ၌ ဝိသေသန၊ အနုတ္တရံ၌ ဟိက်စပ်၍ ဟေတုမန္တဝိသေသနယူ။ (၃၆)

ထိုချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် စိတ် စေ ရုပ်ဟူသော သဘာဝဓမ္မတို့ထက် သာလွန်ထူးမြတ်သော အနုတ္တရ ဂုဏ်နှင့်သာ ပြည့်စုံသည်မဟုတ်။ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ပစ္စက္ခအားဖြင့် မြင်နိုင်သော ဒီဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုနိဗ္ဗာန် လျင်အာရုံရှိသော အရိယာမဂ်သည် သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ကိလေသာအလုံးစုံ ပြတ်ကင်း ကုန်ငြိမ်းသည်။

ယင်းသို့ ကိလေသာ ကုန်ငြိမ်းသဖြင့် မီးဖြင့် ဖုတ်မြိုက်အပ် သော မျိုးစေ့သည် အညွန့်အညောက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အစေးမှ ခန်းခြောက်သည်ဖြစ်၍ အပင်ကို မဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့-

ထိုခဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်အား အရဟတ္တမဂ်သို့ မရောက်မီ၊ ရှေးရှေးသော ဘဝကာလတို့၌ ပြုကျင့်ခဲ့သော ကံဟူသမျှသည် ပဋိသန္ဓေဟူသော အကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင် ပေးစွမ်းနိုင်အောင် သဟံအားပေးအစေးအကြောင်းဖြစ်သော ကိလေသာကို အရဟတ္တမဂ်တည်းဟူသော မီးဖြင့်ဖုတ်လှော်ပြီးဖြစ်၍ ထိုကိလေသာအစေး ခန်းခြောက်ရကား ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မတ္တာရုပ်ဟူသော အကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်၊ မပေးနိုင်သည်သာ ဖြစ်ရကား- စုတိ၏ အခြားမဲ့ဝယ် အကျိုးပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ဇာတိသည် မဖြစ်ပြီ။

ပဋိသန္ဓေနေခြင်း ဇာတိရှိသောသူအားသာ သေခြင်းမရဏသည် ဖြစ်မြဲဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းမရှိသောသူအား သေခြင်းမရှိသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းသို့ ပဋိသန္ဓေစွဲနေခြင်း ဟူသော ဇာတိမဖြစ်က သေခြင်းမရဏသည် မဖြစ်ရကား-

အရိယာမဂ်၏ အာရုံ နိဗ္ဗာန်သည် ခဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မသေခြင်း၏ ဥပနိဿယ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရကား-

တိုချမ်းသာခြင်းအကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ခပ်သိမ်းသော သဘာဝတို့ထက် မြတ်သည်သာမဟုတ်သေး။ ခဏာသဝ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မသေကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်ဟူလို- (၃၆)

အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုပြီးသော ခဏာသဝအား စုတိ၏အခြားမဲ့ဝယ် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဟူသော ဇာတိပင် မဖြစ်လတ္တံ့ဖြစ်၍ ထိုဇာတိ၏အကျိုးဖြစ်သော သေခြင်းမရဏသည် မဖြစ်စေလတ္တံ့ သည်သာဖြစ်ရကား- မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကိလေသက္ခယ စသည်တို့၏ ပကတူပအကြောင်းရင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မသေခြင်း၏အကြောင်းဖြစ် သည်ဟုဆိုရသည်။

အစွန္တိ

နိဗ္ဗာန်သည် ဘင်အားဖြင့် ရွှေ့လျော့ပျက်စီးခြင်း မရှိသော ကြောင့် စိတ် စေ ရုပ် ဟူသော သဘာဝဓမ္မတို့ထက် လွန်ကဲ ထူးမြတ်သည်ဟူ၏။ အဘယ်ကြောင့်ကား ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ဘင်အား ဖြင့် ရွှေ့လျော့ပျက်စီးခြင်းမရှိလေသနည်း ဟူဘွယ်ရှိ၍ အစွန္တိကို မိန့် ဆိုရပြန်သည်။

အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိ

အဆုံး ဟူသောအပိုင်းအခြားမရှိ။

ပျက်စီးခြင်း အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုပျက်စီး ခြင်းအား အဆုံးဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဘင်အားဖြင့် ရွှေ့လျော့ပျက်စီးခြင်း မရှိ သည် ဟူလေ။ (၃၉)

ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော အပိုင်းအခြားမရှိ။ အပိုင်းအခြားမှ ကင်းသည်။ ထို ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်သည် ဖြစ်၍ မိမိ၏သန္တိသဘောမှ ရွှေ့လျော့ခြင်းမရှိသည် ဟူလေ- (၄၀+၄၁)

ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အပိုင်းအခြားမရှိသော ဟူသည်နှင့် ဥပါဒ် ဌီ ဘင် အပိုင်းအခြားကို လွန်သောဟူသည် အတူတူ။

အသင်္ခတံ

အစွန္တိ ကား ပဒံ၌ စပ်ခိုက် ယထာဘူတ ကထနဝိသေသန၊

အစွဲတံ၌ စပ်ခိုက် ဟိတ်ဖြစ်၍ ဟေတုမန္တဝိသေသန။

နိဗ္ဗာန်သည် ဥပါဒ် ဌိ ဘင် ဟူသော အပိုင်းအခြား မရှိ။
ဥပါဒ် ဌိ ဘင် ဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်သောကြောင့် ဘင်
အားဖြင့် ပျက်စီးခြင်း ရွှေ့လျော့ခြင်းမရှိသည်။ မိမိ၏ သန္တိသဘောမှ
ရွှေ့လျော့ဘောက်ပြန်ခြင်းမရှိသည် ဟူ၏။

အဘယ်ကြောင့်ကား ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ဥပါဒ် ဌိ ဘင် ဟူသော
အပိုင်းအခြား မရှိ။ ၎င်းအပိုင်းအခြားကို လွန်သနည်း ဟူဘွယ်ရှိ၍
အသင်္ခတံကို မိန့်ဆိုရပြန်သည်။

နိဗ္ဗာန်သည် အပစ္စယတရားဖြစ်၍ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို တစ်စုံ
တစ်ခုသော အကြောင်းသည်မျှ မပြုပြင် မစီရင်အပ် မဖြစ်စေအပ်။
ထိုသို့ မပြုပြင်အပ် မစီရင်အပ် မဖြစ်စေအပ်သောကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်
အား ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်ဟူသော အပိုင်းအခြားမရှိ။ ထိုသို့ ဥပါဒ်အပိုင်း
အခြား မရှိသောကြောင့် ထိုဥပါဒ် ဘင်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ဌိ
ဟူသော အပိုင်းအခြားလည်း မရှိ။ ထိုဥပါဒ် ဌိ ဘင်ဟူသော အပိုင်း
အခြား မရှိသည် ဖြစ်၍ ဥပါဒ် ဌိ ဘင်ဟူသော အပိုင်းအခြားကို
လွန်သည် ဟူလို။

အသင်္ခတံလည်း ပဒံ၌စပ်ခိုက် ယထာဘူတကထန ဝိသေသန။

အစွဲ၌ စပ်ခိုက် ဟိတ်ဖြစ်၍ ဟေတုမန္တဝိသေသနပင်။

ဒုက္ခဟူသမျှ တစမကြွင်း ကုန်ကင်းချမ်းသာခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို တစ်စုံတစ်ခုသော
အကြောင်းသည်မျှ မပြုပြင် မစီရင်အပ် မဖြစ်စေအပ်။ ယင်းသို့ မပြုပြင်
မစီရင် မဖြစ်စေအပ်သောကြောင့် ဥပါဒ် ဌိ ဘင် ဟူသော
အပိုင်းအခြားမရှိ။ ဥပါဒ် ဌိ ဘင်ဟူသော အပိုင်းအခြားကို လွန်သည်။

ယင်းသို့ လွန်ခြင်းကြောင့် ဘင်အားဖြင့် ပျက်စီးရွေ့လျော့ခြင်း မိမိ၏သန္တိသဘောမှ ရွေ့လျော့ဖောက်ပြန်ခြင်း မရှိသည်။ ယင်းသို့ ရွေ့လျော့ခြင်း မရှိသောကြောင့်၊ စိတ် စေ ရုပ် တရားတို့ထက် သာလွန်ထူးမြတ်သည် ဟူလို။ (၄၁+၄၂)

**နိဗ္ဗာန်မဂ္ဂမလာန မာရမ္မဏဘူတော အသင်္ခတဓမ္မော၊
(ဋီကာကျော်)**

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံစသော အကြောင်းတရား တို့ မပြုပြင်အပ်သော အသင်္ခတသဘောတရားသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏။

မဂ္ဂမလာန မာရမ္မဏဘူတော

သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ဟူသည်မှာ-

အရိယာမဂ်သည် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့် အနုသယ၏ အစွမ်းအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ အစဉ် မပြတ်ကိန်းသော ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့၏ တဘန် အသစ်မဖြစ်ခြင်း ဟူသော ပရမတ္ထမဟုတ်သော ချုပ်ပျက် ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏ နိပုရိယာယ မုချအားဖြင့် သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဓာတ်မည်ကြောင်း-

အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ဟူသည်မှာ-

ခန္ဓာငါးပါး နှစ်ရုပ်တရားတို့၌ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်း နှစ်သက်တပ်မက်ခြင်း မကင်းသော ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့အား စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်၍ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့-

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၌ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် သာယာနှစ်သက်

တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်း ကင်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ စုတိ၏ ဘင်္ဂက္ခဏ
၏ အခြားမဲ့၌ ထိုဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ်ဟူသော ရုပ်နာမ်
တရားတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ပရမတ္ထဓမ္မ မဟုတ်
သော ကုန်ပျက်ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ နိပ္ပရိယာယ မုချအားဖြင့်
အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ် မည်ကြောင်း-

ဤသို့ ပညတ်ကို အသစ်တဟူ၍ ရာဂစသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း
ကို နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဤ၌ အသစ်တ
သဘောဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂစသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ဝိပါက်
နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ပရမတ္ထဓမ္မ မဟုတ်သော
ငြိမ်းခြင်းပင် ဖြစ်လေသလော ဟူဘွယ်ရှိ၍ မဂ္ဂဖလာန မာရမ္မဘူတော
ကို ဆိုပြန်သည်။

ဤအရာ၌ နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂ စသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း။ ခန္ဓာ
တို့၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ငြိမ်းခြင်းမဟုတ်။ မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်
သော အသစ်တဓမ္မသာဟူလို-

ထို ရာဂစသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ခန္ဓာတို့၏ မဖြစ်ခြင်းကား
နိဗ္ဗာန်ပင် မည်သော်လည်း မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံမဟုတ်။

ဤပုဒ်နှစ်ခုတွင် အသစ်တာဓမ္မာ- ဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်
ဟူသော နိဗ္ဗာန်ကို နှစ်စေ၏။ အရဟတ္တဖိုလ်ကား အသစ်တမဟုတ်၊
သစ်တ သာ။

မဂ္ဂဖလမာရမ္မဏဘူတော- ဖြင့် ရာဂစသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း
ကုန်ငြိမ်းခြင်း။ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ်တို့၏ ကုန်ငြိမ်းခြင်းဟူသော
နိဗ္ဗာန်ကို နှစ်စေသည်။ (၄၄)

ထို ရာဂစသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ကုန်ငြိမ်းခြင်းဟူသော နိဗ္ဗာန် ကား မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံ ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ (၄၅)

**နိဗ္ဗာန် လောကုတ္တရသင်္ဂါတံ စတုမဂ္ဂဉာဏေန
သစ္စိကာတဗ္ဗံ မဂ္ဂဖလာနမာရမ္မဏဘူတံ။ (သင်္ဂြိုဟ်)**

လောကုတ္တရဖြစ်သော လေးပါးအပြားရှိသော မဂ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံ ဖြစ်သော တရားသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏ ဟူလို- (၄၅)

**စတုမဂ္ဂဉာဏေန သစ္စိကာတဗ္ဗံ ဖြင့်-
အရိယာတို့၏ ပစ္စက္ခအား ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသည်
ကို ပြ၏။**

**မဂ္ဂဖလာန မာရမ္မဏဘူတံ ဖြင့်-
ကလျာဏပုထုဇဉ်တို့အား နိဗ္ဗာန်ကို အနုမာနထောက်ဆ၍
သိသောအားဖြင့် ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကို ပြ၏။ (၄၆+၄၇)**

ယင်းသို့ ပြသဖြင့်လည်း နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အသီးအခြား တပါးမရှိပြီ။ ရာဂ စသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော အဘာဝမတ္တ အတ္တပညတ်မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ဖောက်ပြန်မှားယွင်း၍ သိသော ဓိစ္စာဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဟုတ်မမှန် ဖောက်ပြန်မှားယွင်းသော အယူကို နစ်စေတော်မူကြောင်း- (၄၇) (သင်္ဂြိုဟ် ဋီကာဟောင်း)

အနုမာနအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံယူခြင်း

ကလျာဏပုထုဇဉ်တို့အား နိဗ္ဗာန်ကို မရဖူးသေးသည်ဖြစ်၍ ပစ္စက္ခအားဖြင့်ပင် မသိသော်လည်း သင်္ခတတရားလျှင် အာရုံရှိသော ဉာဏ်တို့သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂ အားဖြင့် ပယ်ခြင်းကိစ္စ၊ ဝိက္ခမ္ဘနအားဖြင့် ပယ်ခြင်းကိစ္စသာ စွမ်းနိုင်၍ သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် ပယ်ခြင်းကိစ္စ။ ပဋိပဿဒ္ဓိအားဖြင့် ပယ်ခြင်းကိစ္စ၌ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် မဂ်ဖိုလ်တို့သည် သင်္ခတအာရုံ၊ ပညတ်အာရုံကို အာရုံပြုခဲ့သော်၊ (၄၉)

ကိလေသာတို့ကို သမုစ္ဆေဒ၊ ပဋိပဿဒ္ဓိအားဖြင့် ပယ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ရာ။ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်းဟူသော သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် ပယ်ခြင်းကိစ္စ၊ တဘန်ငြိမ်းစေခြင်းဟူသော ပဋိပဿဒ္ဓိအားဖြင့် ပယ်ခြင်းကိစ္စမည်သည်လည်း လောက၌ ထင်ရှားခဲ့ရကား-

သင်္ခတအာရုံ၊ ပညတ်အာရုံတို့မှ ပြန်သော သင်္ခတပညတ် မဟုတ်သော ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ခြင်း၊ တဘန်ငြိမ်းစေခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်မည်သော တပီးသောတရားသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် စင်စစ်ကောန်ရှိသည်မှန်၏ ဟု ဆ၍သိသောအားဖြင့် ထင်ရှား၏။ ဤသို့ အနုမာနအားဖြင့် ထင်ရှားသည်။ (၅၀)

အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ဝဋ်မြစ် မူလ မကင်း မကုန် မငြိမ်းသေးသမျှ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းဒုက္ခ မကင်း

မငြိမ်းနိုင်။ ထိုအဝိဇ္ဇာ တဏှာ စသောကိလေသာတို့ ကုန်ငြိမ်းမှ ကုန်ငြိမ်းသည်။

ထို ကိလေသာတို့ကိုကုန်ငြိမ်းစေတတ်သော တရားကား-
ကာမကုသိုလ်ဉာဏ်
မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဉာဏ်
အရိယမဂ်ဉာဏ် သာတည်း။

ထိုတွင် ကာမကုသိုလ်ဉာဏ်သည် သင်္ခတတရားကို အာရုံပြု၍ ကိလေသာကို ပယ်ဖျက်ရသောကြောင့် တဒဂ်မျှဖြင့်သာ ကုန်ငြိမ်းစေနိုင်သည်။ ထိုထက်လွန်၍ မကုန်ငြိမ်းစေနိုင်။

မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဉာဏ်သည်လည်း ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ပယ်ဖျက်ရသောကြောင့် ဝိက္ခမ္ဘနဖြင့်သာ ကုန်ငြိမ်းစေနိုင်သည်။ သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် မကုန်ငြိမ်းစေနိုင်။

အရိယမဂ်ဉာဏ်မူကား နိရောဓသစ္စာနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ပယ်ဖျက်ရသောကြောင့် နောင်တဖန် မဖြစ်နိုင်အောင် သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် ကုန်ငြိမ်းစေနိုင်သည်။

ထိုသို့ ငြိမ်းစေရာ၌ လောကူပမာအားဖြင့် ထင်စွာပြလိုက်ဦးအံ့- လောက၌ ရန်သူကို နှိပ်စက်သောသူသည် တံပြာကြိမ်လုံးမျှဖြင့် ရိုက်ခတ်ညှင်းဆဲနှိပ်စက်သည်ရှိသော် အဖီးအစင်းထင်ရုံမျှသာ နာကျင်အောင် နှိပ်စက်နိုင်သည်။ ထိုထက် နာကျင်အောင် မနှိပ်စက်နိုင်။

တုတ်လက်နက်ဖြင့် ရိုက်နှက်ညှင်းဆဲနှိပ်စက်သောသူသည်လည်း ကျိုးပဲ့ပေါက်ပြတ်ရုံသာ နှိပ်စက်နိုင်သည်။ ဦးခေါင်းဖြတ်၍ သေဆုံးခြင်းသို့ ရောက်အောင် မနှိပ်စက်နိုင်။

ထား သန်လျက် လက်နက်ဖြင့် ဦးခေါင်းကို ဖြတ်၍ နှိပ်စက် သည်ရှိသော် အသက်သေဆုံးရသည့်တိုင်အောင် နှိပ်စက်နိုင်သည်။

ရန်သူနှင့် ကိလေသာတူ၏။

ရန်သူနှိပ်စက်သောသူနှင့် ဉာဏ်တူ၏။

နှိပ်စက်ကြောင်း လက်နက်နှင့် အာရုံတူ၏။

တံပြာကြိမ်လုံးမျှဖြင့် ရိုက်နှိပ်စက်သောသူနှင့် သင်္ခတတရား ကို အာရုံပြု၍ ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေသော ကာမကုသိုလ်ဉာဏ် တူ၏။

ကြီးသောတုတ်ဖြင့် ရန်သူကို ရိုက်နှိပ်စက်သောသူနှင့် ပညတ် တရားကို အာရုံပြု၍ ကိလေသာကို ငြိမ်းစေသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ဉာဏ်တူ၏။

ထားသန်လျက်နှင့် ရန်သူကို ခုတ်ဖြတ်နှိပ်စက်သောသူနှင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ကိလေသာကို ငြိမ်းစေသော အရိယမဂ်ဉာဏ် တူ၏။

တံပြာကြိမ်လုံးမျှကိုင်၍ ရန်သူကို နှိပ်စက်သောသူသည် အဖီးအစင်းထရုံမျှဖြင့်သာ နှိပ်စက်နိုင်သကဲ့သို့ သင်္ခတတရားကို အာရုံပြု၍ ကိလေသာကို ငြိမ်းစေသော ကာမကုသိုလ်သည် တဒင်္ဂ မျှသာ ကိလေသာကို ငြိမ်းစေနိုင်သည်။

တုတ်လက်နက်ကိုကိုင်၍ နှိပ်စက်သောသူသည် ကျီးပဲ့ပေါက် ပြတ်ရုံမျှသာ နှိပ်စက်နိုင်သကဲ့သို့ ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ကိလေသာ ကို ငြိမ်းစေသော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဉာဏ်သည် ဝိက္ခမ္ဘနုမျှဖြင့်သာ ငြိမ်း စေနိုင်သည်။

ထားသန်လျက် လက်နက်ကိုကိုင်၍ ခုတ်ဖြတ်နှိပ်စက်သော

သူသည် ရန်သူကို ဦးခေါင်းပြတ်၍ အသက်သေဆုံးအောင် နှိပ်စက် သကဲ့သို့ နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ကိလေသာကို ငြိမ်းစေသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် ကိလေသာကို နောင်တဘန် မဖြစ်စေရ။ ဆုံးခန်းရောက်အောင် သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် ကုန်ငြိမ်းစေနိုင် သည်။ တံပြာကြိမ်လုံးနှင့် သင်္ခတအာရုံ၊ တုက်လက်နက်နှင့် ပညတ် အာရုံ၊ ဓားသန်လျက်နှင့် နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်အာရုံတူ၏။ (၅၀+၅၁)

ရာဂ ဒေါသအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံ၏ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် တဘန်အသစ် မဖြစ်သောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းဟူ သော ကင်းကုန်ကြောင်းဖြစ်သော တရားသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏ ဟူလို။

(၅၂)

နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂက္ခယစသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်ဖြစ်၍ ဤ၌ ရာဂက္ခယစသည် အရကို အသင်္ခတ သဘောရှိသော နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ကောက်ယူရ မည်။ ပရမတ္ထမဟုတ်သော ကုန်ငြိမ်းခြင်းကို မကောက်ယူသင့် ဟူလို။ ရာဂက္ခယစသည် အရကို နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ကောက်ယူရမည်။ ယင်းနိဗ္ဗာန်ကိုသာ ရာဂက္ခယ စသည်ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သည် ဟူ၏။

အဘယ်ကြောင့်ကား နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂက္ခယ စသည်ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်လေသနည်း ဟူဘွယ်ရှိ၍-

ယသ္မာ ပနေတံ အာဂမ္မ ရာဂါဒယော နိယန္တိ တသ္မာ။
(ဝိသင်းစွင့်)

အရိယမဂ်အား အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့် ကျေနူးပြုတတ်

သော နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်သို့ အရိယမဂ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုသော အားဖြင့် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ရောက်ခြင်းရခြင်းကြောင့်သာလျှင် ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံ ကုန်ကင်းရကား ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကင်းကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ရာဂက္ခယ စသည်ဟူ၍ ဟော်တော်မူအပ်သည်ဟူလေ-

သင်္ခါရတို့မှ ကင်းရာကင်းကြောင်းနိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သည် ရောက်နိုင်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတို့မှ အဘယ်ကြောင့် ကင်းရာဖြစ်သနည်း။ နိဗ္ဗာန်အား သဟဇာတ အညမညနိဿယ သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတ အစရှိသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော တစုံတခုသော တရားမည်သည် မရှိသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏ ကင်းရာဖြစ်သည်ဟူ၏။

အရိယမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဝဋ်သုံးပါးပြတ်ခြင်း အား ဥပနိဿယသတ္တိအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုရကား ဝဋ်သုံးပါးပြတ်ခြင်း ဟူသော သင်္ခါရအလုံးစုံကုန်ကင်းခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည်ဟူလေ။

(၅၇)

မြင်ခြင်းကြားခြင်း၌ လှိုရင်းပြခြင်း

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ အစဉ်မပြတ် ဖြစ်သော ဘွင်စိတ်ကို နစ်စေလည်စေတတ်သော ရူပါရုံကို မြင်ခြင်း သဒ္ဓါရုံကို ကြားခြင်းစသည်ဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် သည် ပြဆိုခဲ့သော ဘွင်စိတ်ကို နစ်စေလည်စေသော်သာ အာရုံကို သိခြင်းဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း-

နိဗ္ဗာန်ရရောက်ခြင်းကိုပြခြင်း

ပုတုရဉ်၏ အနွယ်ကို ဖြတ်တတ်သော သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေ့ အနန္တဖြစ်သော ဂေါတြဘူစိတ်သည် နစ်စေ လည်စေအပ်သော ကာမစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ သောတာပတ္တိမဂ်၏ အာဝဇ္ဇန်း အရာ၌တည်သော ဂေါတြဘူစိတ်သည် ကာမစိတ်ကို နစ်စေ လည်စေသော်သာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူလို။ (၅၇)

အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့မှ ငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်သော စိတ်ရှိသော ဂေါတြဘူသည် နစ်စေလည်စေအပ်သော ကာမစိတ်ရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်ဟူ၏။

မဂ်၏ရှေ့ ဂေါတြဘူ ဝေါဒါန်တို့ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု ကာမျှမတ္တ သာမညအားဖြင့်သာ ရောက်သကဲ့သို့ ရောက်သည် မဟုတ်။ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ပရိညာ ပဟာန သစ္စိကိရိယာ ဘာဝနာဘိသမယ ဟူသော ကိစ္စလေးပါးကို တပြိုင်နက် ပြီးစေလျက် မျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သည် ဟူလေ။ (၅၈)

ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘ ဝိပရိဏာမ အဖြစ်ကို အဘန်ဘန် သုံးသပ်ဆင်ခြင် သိမြင် သဖြင့် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့မှ ငြီးငွေ့သော နိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်သော စိတ်ရှိသော ဂေါတြဘူသည် နစ်စေအပ် လည်စေအပ်သော ကာမ စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကိစ္စလေးပါးကို တပြိုင်နက် ပြီးစေလျက် မျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ခြင်း ကြောင့် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံ ကင်းကုန်ရကား နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂက္ခယစသည် ဟောတော်မူသည် ဟူလို။

တံ အာဂမ္မ ဒိယန္တိတိ ဝုတ္တံ

အရှင်ဋီကာဆရာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏မျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့ ကုန်ကင်းသည်ဟူ၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့ ကုန်ကင်းခြင်းအား ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌လာသော ဟေတု အာရမ္မဏ အစရှိ သော နှစ်ဆယ့်လေးပစ္စည်းတို့တွင် တစုံတခုသော ပစ္စည်းဖြင့်မျှ ကျေးဇူးမပြုပါသည် မဟုတ်လော။

ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကိုရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့ ကုန် ကင်းကြောင်း ရာဂက္ခယ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ် လေသနည်း ဟူဘွယ်ရှိ၍-

ခယဟုဆိုအပ်သော အရိယမဂ်သည် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ခန်းစေသောကြောင့် ၂၄ ပစ္စည်းတွင် တစုံတခုသော ပစ္စည်းမျှဖြင့်ပင် ရာဂစသည်ကုန်ခြင်းအား ကျေးဇူး မပြုသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂက္ခယ စသည်ဖြင့် ဟော်တော်မူသည် ဟူလို-

ခယသင်္ခါတော မဂ္ဂေါ ရာဂါဒယော ခေပေတိ။

ကာလသုံးပါး ပယ်စဉ်

ခယဟု ဆိုအပ်သော အရိယမဂ်သည် ကိလေသာကုန်စေ ၏ ဟုဆို၏။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ရာဂစသော ကိလေသာသုံးပါးတို့တွင် ခဏတ္တယသို့ရောက်၍ လွန်ပြီးချုပ်ပြီး

တရားကိုသာ အတိတ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ရကား အတိတ်ဖြစ်သော ကိလေသာသည် အရိယမဂ်ဖြစ်သော ခဏ၌ထင်ရှားမရှိ၊ ကုန်ကင်းပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အရိယာမဂ်သည် အတိတ်ဖြစ်သော ကိလေသာကို ကုန်စေသည်မဖြစ်ရာ။

ခဏတ္တယသို့ မရောက်သေး၊ ရောက်လတ္တံ့ဖြစ်သော တရားကိုသာ အနာဂတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်ရကား အနာဂတ်ဖြစ်သော ကိလေသာသည် ထိုခဏ၌ ထင်ရှားမရှိသေးသည်ဖြစ်၍ ထိုအနာဂတ် ဖြစ်သောကိလေသာ ကုန်လည်း ကုန်စေသည် မဖြစ်ရာ။

ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဆဲဖြစ်သော တရားကိုသာ ပစ္စုပ္ပန်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်ရကား တစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် နှစ်ခု သောစိတ်တို့ တပြိုင်နက် မဖြစ်ကောင်းသောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ် သော ကိလေသာသည် အရိယမဂ်ခဏ၌ မရှိသည်သာဖြစ်၍ ထို ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော ကိလေသာကိုလည်း ကုန်စေသည် မဖြစ်ရာ။ (၅၉)

ထိုသို့လျက် အဘယ့်ကြောင့် အရိယမဂ်သည် ရာဂ အစရှိ သော ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေသည်ဟု ဆိုရလေသနည်း ဟူဘွယ်ရှိ၍ ထိုအရိယမဂ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း မရှိခဲ့ သော် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း မဖြစ်ရာ၊ အရိယမဂ်ဖြင့်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း ဖြစ်သော်သာ၊ ရာဂ အစ ရှိသည်တို့၏ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းဖြစ်ရာသောကြောင့် အရိယာ မဂ်သည် ရာဂစသည်တို့ကို ကုန်စေသည်ဟု ဆိုရသည်ဟူလို။

(၆၀)

ရာဂ အစရှိသည်တို့၏ ဘင်္ဂက္ခဏ၏ အစွမ်းဖြင့် ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သည်ကို နိရောဓမနဟု ဆိုသလောဟူဘွယ်ရှိ၍ အနုပ္ပတ္တိကို

ဆိုပြန်ရသည်။

ရာဂအစရှိသည်တို့၏ ခီဇာသဝတို့ သန္တာန်ဝယ် တဘန် မဖြစ်ပြန်ကောင်းသောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းကိုပင် ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်သည်ဟု ဆိုရလေသည်။ ဘင်၏အစွမ်းဖြင့် ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သည်ကို ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သည်ဟု မဆိုအပ်ဟူလို။

ဥပ္ပါဒ်နိရောဓ၊ အနုပ္ပါဒ်နိရောဓ

အရိယာမဂ်သည် ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ခီဇာသဝတို့ သန္တာန်ဝယ် တဘန်အသစ် မဖြစ်ပြန်နိုင်သောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်စေ၍ ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့ကို ကုန်စေသည်ဟူ၏။

အဘယ်ကြောင့်ကား ထိုအရိယမဂ်သည် ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့ကို ခီဇာသဝတို့ သန္တာန်ဝယ် တဘန် မဖြစ်ပြန်ကောင်းသော ကုန်ခြင်းဖြစ်စေနိုင်လေသနည်းဟူသွယ်ရှိ၍ တံ အဓိဂန္ဓာကို ဆိုပြန်သည်။

ပုဂ္ဂိုလ်၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းကြောင့် ကုန်စေနိုင်သည်ဟူလို-

သဥပါဒ်ဝိသေသ၊ အနုပါဒ်ဝိသေသ

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်ရောက်အပ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသည် အဘယ်နိဗ္ဗာန်နည်း။ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ရဟန္တာတို့ သန္တာန်ဝယ် တဘန်အသစ် မဖြစ်ပြန်သောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းဟူသော

ကုန်ငြိမ်းခြင်း အဘာဝအတ္ထပညတ်ဖြစ်သော သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်။
 ဒီဏာသဝတို့ စုတိဘင်္ဂကွဏ၏ အခြားမဲ့ဝယ် ဝိပါက်
 နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ် ဟူသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်၍
 တဘန် အသစ်မဖြစ်နိုင်သောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ငြိမ်း
 ခြင်း အဘာဝအတ္ထပညတ်ဖြစ်သော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်လော
 ဟူဘွယ်ရှိ၍ သစ္စိကရိယမာန် ကို မိန့်ဆိုရပြန်သည်။

နိဗ္ဗာန်အစစ်

ကိလေသာတို့၏ အဘာဝအတ္ထပညတ်၊ ခန္ဓာတို့၏ အဘာဝ
 အတ္ထပညတ်ဖြစ်သော သဥပါဒိသေသ၊ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်သည်
 အရိယမဂ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုသော အရိယမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော
 ပရမတ္ထနိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။

ထိုသဥပါဒိသေသ။ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်သည် အရိယ
 မဂ်ဖြင့် ရအပ်ရောက်အပ်သော နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ရကား အရိယမဂ်ဖြင့်
 ရအပ် ရောက်အပ်သော နိဗ္ဗာန်အရကို သဥပါဒိသေသ၊ အနုပါဒိ
 သေသ နိဗ္ဗာန်ကို မယူအပ်။

ပရမတ္ထနိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်သာ အရိယမဂ်
 ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော အရိယာမဂ်၏ အာရုံဖြစ်ရကား-

ထို ပရမတ္ထနိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်သာ ရောက်
 အပ်ရအပ်သော နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။

ရောက်အပ်ရအပ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်အရကို အရိယမဂ်ဖြင့်
 မျက်မှောက်ပြုအပ်သော အရိယမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော ပရမတ္ထ

နိရောဓ သစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ယူလေဟူလို။ (၆၁)

အရိယမဂ်သည် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းသည်ဟူ၏။

မဂ်၏မူရောက်နိဗ္ဗာန်

အရိယမဂ်သည် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေသည်ဟူ၏။

လောကဝယ် ရန်သူကို တိုက်ဖျက်နှိပ်စက်နှိမ်နင်းရာ၌ ဓားလှံ လေး မြား စသော လက်နက်သည် ထိုတိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းသောသူအား ရဲရင့်စွမ်းသန် အားအံ့အဆင့်ကို ပေးတတ်ဖြစ်စေတတ်သည် ဖြစ်၍ ရန်သူကို တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းသောသူသည် ထိုလက်နက်အားကို အားထားအကြောင်း အစွဲပြု၍ တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းသကဲ့သို့၊

ရာဂအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေသော အရိယမဂ်သည်လည်း တစုံတခုသော တရားကို အကြောင်းအစွဲပြု၍ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေသည်။

ရန်သူကို တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းသောသူသည် လက်နက်ဖြင့် ပြည့်စုံရုံမျှဖြင့် သူပုန်ရန်ကို မကျန်မကြွင်းရအောင် နှိမ်နင်းတိုက်ဖျက်ခြင်းကို မပြုတည်နိုင်ရာ။ ခိုင်ခံ့နက်ကျယ်သော မြို့ရိုး ကျုံးမြောင်း ရှိသော မြို့ကြီးသည် ရန်သူကို တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းသောသူ၏ ရန်သူဘေးမှ ကင်းဝေးလုံခြုံ ချမ်းသာစွာ ကိုးမိုးလည်းလျောင်း ခိုအောင်းတည်ရာဖြစ်ရကား ထိုမြို့ကြီး၌တည်၍သာလည်း ရန်သူကို တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်း သကဲ့သို့၊ ရာဂစသည်ကို ပယ်ဖျက်ကုန်ကင်းစေသော

အရိယမဂ်သည်လည်း တစုံတခုသောတရား၌ တည်၍သာ ကိလေသာ အလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေရာခဲ့ရကား။ အဘယ်တရား၌ တည်၍ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေရာ သနည်း ဟူဘွယ်ရှိ၍ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတဉ္စ ပဋိစ္စ ကို မိန့်ဆိုရ ပြန်သည်။

အာ၊ ဓိ၊ ဥ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း

တံ ပဋိစ္စ တမိ ပတိဋ္ဌာယ တို့သာ ဆိုလိုရင်း ပဇာန

အရိယမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အကြောင်းအစွဲပြု လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်၌ မှီ၍လည်းကောင်း၊ ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေ၏ ဟူလို-

အရိယာမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အကြောင်းအစွဲပြု၍လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်တည်မှီ၍ လည်းကောင်း၊ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ အလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေသည်ဟူ၏။ ထိုအရိယမဂ်သည် အကြောင်း အစွဲပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်၊ ယင်း၏တည်မှီရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသည် နိဗ္ဗာန် သို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သော အရိယမဂ်ဖြင့် ရောက်အပ်သော ပတ္တဗ္ဗအနိက်ဖြစ်သော အကျိုးနိဗ္ဗာန်လေလော ဟူဘွယ်ရှိ၍-

အကြောင်းအစွဲပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်ကား အရိယမဂ်အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အာရမ္မဏပစ္စည်း အနိက်ဖြစ်သော အကြောင်းနိဗ္ဗာန်။ တည်မှီရာနိဗ္ဗာန်ဟူသည်လည်း အရိယမဂ်အား အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း အနိက်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သာ။ ရောက်အပ်

သော အကျိုးပတ္တဗ္ဗ အခိုက်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ဟူလို-
နိဗ္ဗာန်သည် အရိယမဂ်အား အာရမ္မဏာပစ္စယသတ္တိ၊ အဓိပတိ
ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း-

အဗျာကတ တရား၏ ကုသိုလ်တရားအား အာရမ္မဏာပစ္စယ
သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအရာ၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယသတ္တိဖြင့်
ကျေးဇူးပြုသော အရာတို့ဝယ်။

နိဗ္ဗာန် ဂေါတြဘူဿ ဝေါဒါနဿ မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏာဓိပတိ
ပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဉ္စာဝါရ- ပဋ္ဌာန်း) ဖြင့်သိလေ။

အရိယမဂ်သည် အာရမ္မဏာဓိပတိဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌တည်
၍ ကိလေသာကို ကုန်စေသည်ဟူ၏။

နိဿယပစ္စည်းကဲ့သို့ မှီရာမဟုတ်ခြင်း

ထိုနိဗ္ဗာန်သည် အရိယာမဂ်၏ တည်မှီရာဖြစ်ပါ၏လော။
မဖြစ်ခဲ့သော် ဆရာစကား မသင့်ရာဟူဘွယ်ရှိ၍ ပတိဋ္ဌာနဘူတေကို
မိန့်ဆိုပြန်သည်။ တည်မှီရာဖြစ်ပါ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်၍ ငါစကားသင့်
ပါ၏ဟူလို-

နိဗ္ဗာန်သည် အရိယမဂ်၏ တည်မှီရာဖြစ်သည်ဟူ၏။

ယခုအခါ ငါသည် သံသရာဝဋ်မှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်
ပေတော့မည်ဟု လွန်စွာသက်သာခြင်းကို ဖြစ်စေရကား လွန်စွာ
သက်သာရာရခြင်းကို ပြုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မှီရာဖြစ်သည်၊ နိဿယ
သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသောအားဖြင့် မှီရာဖြစ်သည်မဟုတ်ဟူလို-

ပရမဿာသ အဖြစ်ဖြင့် မှီရာဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ကိုးမှီးပုန်း
 အောင်း လည်းလျောင်းရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း မှီရာဖြစ်သည်ဟူလို-
 နိဗ္ဗာန်သည် ကိုးကွယ်လဲလျောင်း ပုန်းအောင်းခိုမှီးရာဖြစ်
 သည်ဟူ၏။ အဘယ်သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခိုမှီးရာဖြစ်သနည်း။ ပုဂ္ဂိုလ်
 ခပ်သိမ်း၏ပင် ခိုမှီးရာဖြစ်လေသလော ဟူဘွယ်ရှိ၍ -

သင်္ခါရတရားတို့၌ သာယာစုံမက် နှစ်သက်တတ်သော ဆန္ဒ
 ရာဂကို ပယ်သောအားဖြင့် မဂ်ဖိုလ်ဟူသော ကောင်းစွာလွတ်ပြီးသော
 သင်္ခါရရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏သာ ခိုမှီးရာဖြစ်သည်ဟူလို-
 (အနုဋီကာ) (၆၃+၆၄)

ဝိသင်္ခါရနိဗ္ဗာန်

ဝိသင်္ခါရ ဂတံ စိတ္တံ၊ တဏှာနံ ခယ မဇ္ဈဂါ။
 ဝိသင်္ခါရ - သဒ္ဓါသည် နိဗ္ဗာန်ကို ဟော၏။
 နိဗ္ဗာန် အဘယ်ကြောင့် ဝိသင်္ခါရမည်သနည်း။

သင်္ခါရတော ဝိဂတန္တိ ဝိသင်္ခါရံ၊
 ဝိဂတာ သင်္ခါရာ ဧတ္ထာတိ ဝိသင်္ခါရံ။
 ဟူသည်နှင့်အညီ-

စိတ် တစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ ရုပ်
 အဋ္ဌဝိသ၊ သင်္ခါရတရားတို့တွင် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံပရမတ် အသင်္ခ
 တ နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်အား မိမိနှင့် သဟဇာတ်အားဖြင့်
 အတူတကွ ဖြစ်ကောင်းသော သင်္ခါရ။ သမ္ပယုတ်အားဖြင့် အတူတကွ
 ယှဉ်နိုင်ယှဉ်ကောင်းသော သင်္ခါရ ဟူသော တစုံတခုသော သင်္ခါရ

မည်သည် အလျင်းပင် မရှိကောင်းပြီဖြစ်၍ ထိုသင်္ခါရတို့မှ ကင်းသည်
၏အဖြစ်။ ထိုသင်္ခါရတို့မှ ကင်းရာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဝိသင်္ခါရ မည်သည်ဟူလေ-

အနက်။ ယံ နိဗ္ဗာန်- အကြင်ပရမတ်အသင်္ခတဖြစ်သော
နိဗ္ဗာန်သည်၊ သင်္ခါရဂတော- မိမိနှင့် သဟဇာတ် သမ္ပယုတ်ဖြစ်နိုင်
ဖြစ်ကောင်းသော သင်္ခါရမှ၊ ဝိဂတံ- ကင်း၏။ ဣတိတသ္မာ- ထို့
ကြောင့်၊ ဝိသင်္ခါရံ- ဝိသင်္ခါရမည်၏။ ။ ဧတ္ထ- ဤအသင်္ခတပရမတ်
နိဗ္ဗာန်၌၊ သင်္ခါရာ- စိတ် စေ ရုပ် သင်္ခါရ တို့သည်၊ ဝိဂတာ-
ကင်းကုန်၏။

ဝိဂတာ သင်္ခါရာ ဧတေနာတိ ဝိသင်္ခါရံ။

သင်္ခါရအလုံးစုံ၏ တဘန်အသစ်မဖြစ်ပြန်ကောင်းသော
မဖြစ်ခြင်းဖြင့် ကုန်ကင်းကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဝိသင်္ခါရ မည်သည်ဟူလေ-

ဧတေန နိဗ္ဗာနေန- ဤ အသင်္ခတပရမတ်နိဗ္ဗာန်ဖြင့်၊ ဝါ
ကြောင့်၊ သင်္ခါရာ- တို့သည်၊ ဝိဂတာ- တဘန်အသစ် မဖြစ်ပြန်ကောင်း
သော မဖြစ်ခြင်းဖြင့် ကုန်ကင်းရကုန်၏။ ဣတိတသ္မာ- သင်္ခါရ
အလုံးစုံ၏ ကုန်ကင်းကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်း ဟူသော
အကြောင်းကြောင့်၊ တံ နိဗ္ဗာန်- ထိုနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဝိသင်္ခါရံ- ဝိသင်္ခါရ
မည်၏။

အစေးမှ ခန်းခြောက်ခြင်း

နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယမဂ်သည် သမုစ္ဆေဒပဟာန် အားဖြင့် မိမိတို့ ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်သော အဘို့အစုအားလျော်စွာ ကိလေသာအလုံးစုံကို ပယ်ဖျက်ကုန်ကင်းစေအပ်သည်ဖြစ်၍ -

မီးဖြင့် ဖုတ်လှော်အပ်သော သစ်စေ့သည် စွတ်စိုသော အစေးမှ ခန်းခြောက်သဖြင့် အညွန့်အညောက်ကို ပေါက်ရောက်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်။ အညွန့်အညောက်ကို ပေါက်ရောက်စေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိသဘောမှ ကုန်ကင်းသကဲ့သို့ ဒီဏာသဝပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်ဝယ် အရဟတ္တမဂ်သို့ မရောက်မီကာလက ပြုအပ်သော ပုည၊ အပုည၊ အာနဉ္စ၊ ဟူသော အဘိသင်္ခါရကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံဟူသမျှသည် ကိလေသာတည်းဟူသော အစေးမှ ခန်းခြောက်သဖြင့် ပဋိသန္ဓေဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေပေးခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်။ ထိုအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင် ပေးစွမ်းနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိမှ ကုန်ကင်းသဖြင့် ကုန်ကင်းသည်။

ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကံသစ်သည်လည်း ဖြစ်ခြင်းမရှိ။ ယင်းသို့ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းကံ မရှိ။ ကုန်ကင်းခြင်းကြောင့် ဒီဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်အား စုတိ ဘင်္ဂက္ခဏ၏ အခြားမဲ့ဝယ် အဘိသင်္ခါရမည်သော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ် တို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်၍ မဖြစ်ပြီဖြစ်ရကား။ အဘိသင်္ခါရမှလည်း ကုန်ကင်းသည်။ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် သင်္ခါရအလုံးစုံမှ ကုန်ကင်းခြင်းသည် ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်ကင်းစေသော အရိယာမဂ်အား အာ၊ ဓိ၊ ဥ သုံးပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အသင်္ခိတ

ပရမတ် နိဗ္ဗာန်လျှင် ဥပနိဿယ အကြောင်းရင်းရှိရကား၊

နိဗ္ဗာန်ကို သင်္ခါရအလုံးစုံ ကုန်ကင်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ် သည်ဖြစ်၍ ဝိသင်္ခါရဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည် ဟူလို။ (၆၅+၆၆)

ဝိနိမုတ္တိ ၂ မျိုးကို ဖြေင်း

မူလဋီကာဆရာသည် နိဗ္ဗာန်၏ ပရမဿာသ အဖြစ်၊ ဂတိအဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိနိမုတ္တသင်္ခါရပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်ရာဖြစ်ကြောင်းကို ပြတော်မူ၏။ ဤဒီကာသဝ ပုဂ္ဂိုလ်အား စုတိဘင်္ဂက္ခဏ အခြားမဲ့ ကာလဝယ် ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ် ဟူသော ခန္ဓာ ငါးပါးသင်္ခါရတရားတို့၏ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်ခြင်းသည်ဖြင့် အလျင်းပင် မဖြစ်ကောင်းပြီဖြစ်ရကား-

ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရူပက္ခန္ဓာအစဉ်အပေါင်းကို အကြောင်းအစွဲပြု၍ ရှည်မြင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ နိမ့်ပြတ် ကြုံ့လို့ ဝိနချုံး သော၊ ဝလင်ဆူဖျိုးတုတ်ခိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်အစရှိသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် ရေတွက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်သည်။

ဝေဒနက္ခန္ဓာအစဉ်အပေါင်းကို အကြောင်းအစွဲပြု၍ ချမ်းသာ သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဆင်းရဲသောပုဂ္ဂိုလ်စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရေတွက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်သည်။

ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ခန္ဓာအစဉ်အပေါင်းကို အကြောင်း အစွဲပြု၍ ရေတွက်ခေါ်ဝေါ်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ရကား၊ ဝိနိမုတ္တသင်္ခါရ ပုဂ္ဂိုလ် အရကို ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူ၍-

သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သည်ဟူရာဝယ်၊ ခန္ဓဝိမုတ္တိဖြင့် သင်္ခါရမှ

ကင်းလွတ်သည်ဟူ၍ မှတ်ရအံ့လောဟူဘွယ်ရှိ၍ ဝိနိမုတ္တသင်္ခါရ
ပုဂ္ဂိုလ်အရကို ပရိနိဗ္ဗူတ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူ၍ သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သော
ဟူရာဝယ် ခန္ဓဝိမုတ္တိဖြင့် လွတ်သောသဘောကို မမှတ်ယူအပ်။
ဝိနိမုတ္တသင်္ခါရပုဂ္ဂိုလ်အရကို မျက်မှောက်ထင်ရှားရှိသော အရိယာ
ပုဂ္ဂိုလ်ကိုယူ၍

ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရတို့မှ ကင်းဆိတ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ
အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော-

အရိယမဂ်ဟူသော သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိ၊

အရိယာဖိုလ်ဟူသော ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိ၊

တို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ ကင်းလွတ်သည်ဟူသော အနက်သဘော
ကိုသာ မှတ်ယူရမည်ဟူလို။

ဝိမုတ္တိ (၂)ပါးဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သည်ဟူ၏။ အရိယာတို့
သန္တာန်ဝယ် မဂ်ဖိုလ်တရားတို့သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ နိဗ္ဗာန်မှတစ်ပါး
သင်္ခါရတရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော မနောဒွါရဝီထိ၊ ပဉ္စဒွါရဝီထိ
စိတ်တို့သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သေးသည်ဖြစ်၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်
ယင်းစိတ်တို့ဖြင့် သင်္ခါရအာရုံကိုလည်း ယူပါကုန်သေးသည်ဖြစ်၍
သင်္ခါရတို့မှ မလွတ်သေးသည်သာ ဖြစ်ပါသည် မဟုတ်လော။
ထိုသို့လျက် အဘယ်သို့လျှင် ဝိမုတ္တိနှစ်ပါးတို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ
လွတ်လေသနည်း ဟူဘွယ်ရှိ၍-

အရိယာတို့သန္တာန်ဝယ်၊ သင်္ခါရတရားလျှင် အာရုံရှိသော ဝိထိ
စိတ်တို့ ဖြစ်ကုန်သေးသော်လည်း နိဗ္ဗာန်သာလျှင် အာရုံရှိသော
မဂ်ဖိုလ်တို့သည်၊ မိမိကို အဦးပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ ဝိမုတ္တိ (၂)
ပါးသည် မိမိကို အဦးပဓာနပြုသောအားဖြင့်၊ ဝိမုတ္တိ (၂)ပါးတို့ဖြင့်

သင်္ခါရ တို့မှလွတ်ပါသည် ဟူလို-

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိမုတ္တိ(၂)ပါးကို ပဓာနပြုသော အားဖြင့် ယင်းသည့် ဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သည်ဟူခဲ့သော် အရိယာ တို့သန္တာန်ဝယ် ပရိနိဗ္ဗာန်မပြုမီ ရုပ် နာမ် သင်္ခါရတရား အများပင် ဖြစ်ကောင်းသေးရကား။

ဤအရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းသည့် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့မှ လွတ် သည်မဖြစ်ရာသေး ဟူဘွယ်ရှိ၍၊ ဝိမုတ္တိ (၂)ပါးကို ပဓာန ပြုသော အားဖြင့်သာ ယင်းဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သည်မဟုတ်။ မဂ်ဖိုလ်တို့သည် သမုစ္ဆေဒပဟာန် ပဋိပဿဒ္ဓိပဟာန်တို့ဖြင့် ထိုက်သည် အားလျော်စွာ ကိလေသာအလုံးစုံကို ကုန်စင်ကြွင်းမဲ့ ဖျက်ပယ်အပ် သည်ဖြစ်၍ ထိုရုပ် နာမ် သင်္ခါရတရားတို့နှင့် အာရုံ အာရမ္မဏိက အားဖြင့် စပ်၍ဖြစ်သော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်သော အားဖြင့်လည်း သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သည်ပင်ဖြစ်ရကား အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် သမုစ္ဆေဒ၊ ပဋိပဿဒ္ဓိ ဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်ပါသည်ဖြစ်ပါ၏။ ဟူလို။

ဝိမုတ္တိ (၂)ပါးကို ပဓာနပြုသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းအာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတရားကို အာရုံပြုသဖြင့် ယင်းသည် သင်္ခါရနှင့် အာရုံ အာရမ္မဏိက အဖြစ်ဖြင့်စပ်သောအကျိုး အာရမ္မဏိ- က ဖြစ်သော တဏှာကို ဝိမုတ္တိ (၂) ပါးကို ပယ်သောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သည် ဟူခဲ့သော်-

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဓာနပရိယာယ် အကြောင်း ဥပါယ ဖြင့်သာ ဝိမုတ္တိနှစ်ပါးတို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်သည်ဟု ယူရသော ကြောင့် ကောင်းစွာလွတ်သည် မဖြစ်ရာ၊

လွတ်သည် မည်ဆန်းကာ သာမည အားဖြင့်သာ လွတ်လေ

သလောဟူဘွယ်ရှိ၍၊ သုဠ- ကို မိန့်ဆိုပြန်သည်။ ကောင်းစွာ လွတ်ပါ၏ ဟူလို။

နိဗ္ဗာန်သည်

ကိုးကွယ်လည်းလျောင်းပုန်းအောင်းမှီခိုရာ ဖြစ်ခြင်း

နိဗ္ဗာန်သည် ဝိမုတ္တသင်္ခါရပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်ရာဖြစ်သည်ဟူရာ ၌ ပရမဿာသ အဖြစ်ဖြင့်သာ တည်ရာဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဂတိဘာဝ အားဖြင့်လည်း တည်ရာဖြစ်သည် ဟုပြတော်မူ၏။ (၆၈)

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံ အသင်္ခတ ပရမတ် နိဗ္ဗာန်သည် အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုးကွယ်လည်းလျောင်း ပုန်းအောင်းမှီခိုရာ ဖြစ်ကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရားသည် ပရိဝါပါဠိတော်၌-

နိဗ္ဗာနံ အရဟတော ဂတိ-ဟူ၍ မိန့်တော်မူခဲ့၏။ (၆၈)

နိဗ္ဗာန်သည် တဏှာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း

ဝါန သင်္ခါတာယ တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ။
ဝါန ဟုဆိုအပ်သော တဏှာမှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်မည်သည်ဟူလေ။ (သင်္ဂြိုဟ်)

တဏှာမှ ထွက်မြောက်သော ဟူသည် တဏှာမယှဉ်သည် ၏ အစွမ်းဖြင့် တဏှာမှ လွတ်သည် ဟူ၏။ (အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ)

အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် တဏှာ၏ အာရုံအဖြစ်ကို လွန်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် တဏှာမှ လွတ်မြောက်သည် ဟူလို၏။ (သင်္ဂြိုဟ်ဋီကာဟောင်းနှင့် ဋီကာကျော်)

ယှဉ်နိုင်၊ အာရုံပြုနိုင်သော တဏှာမရှိသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်
မည်၏ဟူလေ။ (သံယုတ်-၅/ သုတ္တသင်္ဂဟ-၅)

တဏှာမှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်သည်၏ အဖြစ်၊ တဏှာ
မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်မည်၏။

တဏှာသည် အဘယ်ကြောင့် ဝါန မည်သနည်း။

တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ စသည်ကို ချုပ်သောသူသည် တစပ်
နှင့် တစပ်ကို ချုပ်စပ်ခြင်းကို ပြုသကဲ့သို့ ဘဝတပါးနှင့် ဘဝတပါးကို
စပ်တတ်သောကြောင့် ဝါနမည်သည်။ ယုတ်မြတ်ကြီးငယ်သောဘဝ
ကို ချုပ်စပ်တတ်သောကြောင့် ဝါန မည်၏။

တနည်း။ ။ ခန္ဓာ၊ အာယတန စသောတရားတို့ကို အောက်
အထက်ပြန်လှန်ချုပ်စပ်တတ်သောကြောင့် ဝါန မည်၏။ (၇၁+၇၂)
ဝါနတဏှာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၏။

၁၁ မီး ငြိမ်းကြောင်းနိဗ္ဗာန်

ရာဂအစရှိသော (၁၁)မီးတို့၏ ငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်
နိဗ္ဗာန်မည်၏။

နိဗ္ဗန္တိ ရာဂဂ္ဂိ အာဒယော ဧတေနာတိ နိဗ္ဗာနံ၊

(မဏိသာရမဇ္ဈ)

ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသမျှတို့၏ ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်
မည်သည်ဟူလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ)

နိဗ္ဗန္တိ ဧတ္တာတိ နိဗ္ဗာနံ၊ (အဓိကရဏ)

အလုံးစုံသော ပူပန်ခြင်းတို့၏ ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်မည်သည်ဟူလေ။ (စတုတ္ထ အင်္ဂုတ္တရ-၅) (၇၃)

နိဗ္ဗာန်၏ လက္ခဏာ

မဂ်ဖိုလ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂကုန်ခြင်း အစရှိသောအားဖြင့် အလုံးစုံသောဒုက္ခငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ ကိလေသာ ဟူသော ပူပန်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်တို့ကြောင့် ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ (၇၄)

ရာဂက္ခယာဒိဘာဝေန သဗ္ဗဒုက္ခသန္တိယာ ပစ္စယတာယ ကိလေသန္တာပါဘာဝေနစ သန္တိလက္ခဏံ။

(အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသနိဋီကာ)

ရာဂက္ခယာဒိ။ ပ။ ပါဘာဝေနစ ရူပသမလက္ခဏံ။

(မဏိမဂ္ဂ။)

ရာဂက္ခယာဒိဘာဝေန- ရာဂ၏ ကုန်ခြင်းအစရှိသော အဖြစ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗဒုက္ခသန္တိယာ- အလုံးစုံသော ဒုက္ခငြိမ်းခြင်း၏၊ ပစ္စယတာယစ- အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသန္တာပါဘာဝေနစ- ကိလေသာဟူသော ပူပန်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သန္တိလက္ခဏာ- ငြိမ်းခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

သန္တိလက္ခဏာ ဟူသည်ကား ရာဂ၏ ကုန်ခြင်း အစရှိသော အဖြစ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ဒုက္ခငြိမ်းခြင်း အကြောင်း၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာ ဟူသောပူပန်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်လည်း

ကောင်း၊ အလုံးစုံသော ဒုက္ခတို့၏ ငြိမ်းကြောင်း၏ အဖြစ်၊ သန္တိ-
သန္တိမည်၏။ (၇၄)

နိဗ္ဗာန်သည် ပလူပစာ

နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယမဂ်သည် သမုစ္ဆေဒအားဖြင့်
အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့၏
တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ကုန်ငြိမ်းခြင်းဖြင့် ဘူဒုက္ခခပ်
သိမ်းတို့၏ တဘန်အသစ်မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ကုန်ငြိမ်းခြင်းဖြစ်ရ
ကား-

ထိုအကျိုးဖြစ်သော ဒုက္ခခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏ ငြိမ်းခြင်း
ဟူသော သန္တိ ကရိယာကို၊ ထိုငြိမ်းခြင်းအား ဥပနိဿယအားဖြင့်
ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းနိဗ္ဗာန်၌ ပလူပစာအားဖြင့် တင်စား
၍လည်းကောင်း၊

မိမိ၏ ကိန်းရာ သတ္တဝါသန္တာန် စိတ်အစဉ်ကို ပူပန်စေတတ်
သော ကိလေသာတို့၏ သမ္ပယုတ်အဖြစ် အာရုံအဖြစ်ကို လွန်မြောက်
ရကား- ကိလေသာဟူသော ပူပန်ခြင်းမရှိသည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊
ငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာရှိသည် ဟူလို။

တနည်း။ ။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏ တဘန်အသစ်
မဖြစ်နိုင်ခြင်းသို့ ရောက်ရာရောက်ကြောင်းဟူသော ငြိမ်းရာငြိမ်း
ကြောင်း၏ အဖြစ်တည်းဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ (မဏိသာရမဇ္ဈ)

တနည်း။ ။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့ တဘန် မဖြစ်ပြန်နိုင်
ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေသောအားဖြင့် ငြိမ်းစေ

တတ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။

တေ ဝါ သမေတိ ဝူပသမေတိ အနုပ္ပတ္တိ ဓမ္မတံ
အာပါဒေတိတံ သန္တိ။ (မဏိသာရမဂ္ဂ။ ဋီကာ)

အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ- တဘန်အသစ် မဖြစ်ပြန်နိုင်ကောင်းသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ အာပတ္တိ- ရောက်ကုန်၏။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော လက္ခဏာ ရှိ၏။ (၇၆)

နိဗ္ဗာန်၏ ကိစ္စ

မိမိ၏ သန္တိသဘောမှ မရွေ့လျော့ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်၏ ကိစ္စမည်၏။ (၇၆)

သမ္ပတ္တိကိစ္စကား မိမိ၏သန္တိသဘောမှ မရွေ့လျော့ခြင်းဂုဏ် နှင့် ပြည့်စုံ၏။ အသာသကရဏကိစ္စကား သက်သာရာရအောင် ပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။

အဖျော် ဘောဇဉ် အစရှိသည်တို့မှ ကင်းဆိတ်သော အလွန် ကြောက်မက်ဖွယ်ရှိသော ဘေးရှိသော ကြီးကျယ်ရှည်လျားစွာသော ခရီး အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ် ရှိသော ဘေးရှိသော ကြီးကျယ်ရှည် လျားလှစွာသော ခရီးခဲ၌ တချာချာ တပတ်ပတ် မပြတ်လှည့်လည် ရသဖြင့် အလွန်ပင်ပန်းသော ခရီးသွားယောက်ျားအား စိမ်းရှင်သော တောအုပ်ရေသည် သက်သာရာရခြင်းကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့။

သဗ္ဗညု ဘုရားရှင်တို့၏သော်လည်း သံသရာဒုက္ခ၏ ကြီးမား လေးလံလှသည်၏ အဖြစ်ကို ထိုထိုအရာများစွာ ဟောတော်မူလှ

သော သံသရာဒုက္ခကို ပြကြောင်းစကားအစဉ်ကို လွန်အောင် မြားမြောင်ကြီးမားလှစွာသော ဒုက္ခအပေါင်းတို့ဖြင့် ကြောက်မက်ဘွယ် ရှိသော သံသရာ ကန္တာရတည်းဟူသော ခရီးခဲ၌ တခုသော ဘဝမှ တခုသော ဘဝသို့ ပဋိသန္ဓေကူးပြောင်း လည်နေခြင်းဟူသော တချာချာ တပတ်ပတ် မပြတ်လှည့်လည်ရသဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် လွန်ပင်ပန်းသော ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းအားလျော်သော ဒါန သီလ ဘာဝနာစသော ကျင့်စဉ်ခရီးကို ကျင့်သောအားဖြင့် သွားသော ယောဂီအား အလွန်ရှည်လျားကြာသဖြင့် သီအပ်သိနိုင်စရာ သော အစမရှိသော သံသရာ၌ မသိအပ် မသိနိုင်သော အစရှိသော သံသရာ၌ အိပ်မက်မျှဖြင့်လည်း မမြင်မက်စဘူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်သည် အနုမာနအားဖြင့်ဆ၍ သိမြင်ရုံ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏ ဟူသောစကား။ နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် စပ်သော စကားကို ကြားရုံမျှသော ကာလ၌ပင် လျင်မြန်စွာ သက်သာရာရ ခြင်းကို ရအောင်ပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏။ (၇၈)

ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း မြင်ရုံကြားရုံနှင့်ပင် သို့စင်လွန်စွာ သက်သာရာရခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ဘိသေး၏။

နိဗ္ဗာန်ကို အရိယာမဂ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုရပြီးသော အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ယခုအခါငါသည် အလွန်ကြီးကျယ်ကြောက်မက် ဘွယ်သော သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ကင်းလွတ်ချမ်းသာရပေတော့မည် ဟူ၍ အလွန်အထူးသဖြင့် စင်စစ် ဧကန် စိတ်၏ သက်သာရာရ အောင် ပြုခြင်းကိစ္စရှိ၏ ဟူလို။

ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သက်သာရာရအောင် ပြုခြင်း ကိစ္စဟူ၍ မကောက်မယူကြနှင့်။

နိဗ္ဗာန်သည် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ခြင်း

နိဗ္ဗာန်သည်၊ ခန္ဓာနိမိတ်မှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ခန္ဓာမဟုတ်ဟူ၍ ဉာဏ်သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ယူအပ်ရကား ခန္ဓာမှကင်းဆိတ်သောတရားဟူ၍ ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်၏။

ဉာဏ်ဖြင့်နိဗ္ဗာန်ကို ရှုသော ယောဂီ၏ ဉာဏ်အား သင်္ခါရတရားမှ ကင်းဆိတ်သော တရားဟူ၍ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်၏။

ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ရှုသော ယောဂီ၏ ဉာဏ်အား သာသနာတော်မှ အပဖြစ်ကုန်သော တိတ္ထိတို့သည် အတ္တဟူ၍ ကြံဆပညတ် သမုတ်ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာနိမိတ်မှ ကင်းဆိတ် သောအားဖြင့် ရှေးရှုထင်သော အခြင်းအရာရှိ၏။ (၇၉)

ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကိုစွဲ၍ သတ္တဝါလူနတ်စသည်ဖြင့် သမုတ်ခေါ်ဝေါ်အပ်သော်လည်း ခန္ဓာငါးပါးမှာ သတ္တဝါဟု ခေါ်ဆိုစရာ တရားတပါးမှ မရှိသောကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးသည် သတ္တဝါမှ ကင်းဆိတ်သော တရားပေတည်း။ (၈၀)

နိဗ္ဗာန်သည် ယောဂီအား ထင်ခြင်း

တနည်း။ ။ အနိမိတ္တ ပစ္စုပ္ပန်- အလုံးစုံသော နိမိတ်မှ ကင်းဆိတ်သောအားဖြင့် ရှေးရှုထင်သောအခြင်းအရာရှိ၏။

နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတရားဟူသမျှတို့၏ ပဋိပက္ခဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်မှာ သင်္ခါရတရား အလျှင်းပင်မရှိရကား၊ သင်္ခါရနိမိတ်မှ ကင်းဆိတ်သည်ဟူလို။

နိဿရဏပစ္စုပဋ္ဌာန်- အလုံးစုံသော သင်္ခတ တရားတို့မှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အလုံးစုံသော သင်္ခတတရားတို့မှ ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်ရကား-

သင်္ခတတရားဟူသမျှမှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်ခြင်း ဟူသော အကျိုးရှိ၏။

နိပ္ပပဉ္စပစ္စုပဋ္ဌာန်- သံသရာကို ကြာမြင့်ရှည်လျား စည်ကားပြန့်ပွား ချဲ့ထွင်တတ်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိဟူသော ပပဉ္စတရားတို့ကို နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယာမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖျက်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ပပဉ္စတရား မရှိခြင်းဟူသော အကျိုးရှိ၏။ (ဝါ) အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ သံသရာစက် ရဟတ်ပြတ်ကင်း မကျယ်ပြန့်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်)

အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့မှ ထွက်မြောက်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သင်္ခတတရားတို့မှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။

(အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ)

နိဗ္ဗာန်၏ နိးဇ္ဇာသောအကြောင်း

အာသန္တ ကာရဏံ ယန္တု ပဒဋ္ဌာနန္တိ တံ မတံ။

အကျိုးကို ဖြစ်စေသော အနီးအဝေးဖြစ်သော အကြောင်းများတွင် အနီးဆုံးဖြစ်သော အကြောင်းကို ထိုထိုအရာ၌ ပဒဋ္ဌာန်ဟူ၍ ဆိုအပ်ရကား-

နိဗ္ဗာန်မှာ မိမိကိုဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်းသည် အလျဉ်းပင် မရှိသောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသုံးကျမ်းလုံး၌ပင် ပဒဋ္ဌာန် မရှိဟု ပြကြကုန်၏။

နိယျာနိကလက္ခဏော မဂ္ဂေါ
တံ နိရောဓဿ ပဒဋ္ဌါနံ။ (နေတ္ထိပါဠိတော်)

မဂ္ဂသစ္စာသည် ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း လက္ခဏာရှိ၏။ နိယျာနိက လက္ခဏာရှိသော အရိယမဂ်သည် နိရောဓသစ္စာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ပဒဋ္ဌာန်ဟု ဟောတော်မူလေသည်ကား-

အကြောင်းသုံးပါးမှာ-

- ၁။ ဝိဇယ အင်္ဂုရော ဇာယတိ။
- ၂။ ဓူမာယ အဂ္ဂိ အတ္ထိတိ ဣယတိ။
- ၃။ တိရံ နာဝါယ ပါပုဏာတိ။

- ၁။ ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကအကြောင်း။
- ၂။ သိစေတတ်သော ဉာပကအကြောင်း။
- ၃။ ရောက်စေတတ်သော သမ္ပိပကအကြောင်း။

အကြောင်းသုံးမျိုးတို့တွင် အရိယမဂ်သည်နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်ရကား၊ အရိယမဂ်၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သမ္ပိပက အကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကို ရည်၍ မဂ္ဂသစ္စာကို နိရောဓသစ္စာဟု ဟောတော်မူ၏။

သမ္ပာပက ဟေတုဘာဝံ သန္ဓာယ မဂ္ဂေါ နိရောဓဿ
ပဒဋ္ဌာနန္တိ မဂ္ဂေါ။ (နေတ္ထိ အဋ္ဌကထာ)

တံ- ထိုမဂ္ဂသစ္စာသည်၊ နိရောဓဿ- နိရောဓသစ္စာ၏။
 ပဒဋ္ဌာနံ- ဒါနသီလအစရှိသော ပါရမီသမ္ဘာရ ဝိပဿနာ မဂ်ဟူသော
 နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၏ များစွာသော အကြောင်းတို့တွင် အလွန်
 နီးလှစွာသော အကြောင်းဖြစ်သည်။ သမ္မိပကဟေတုဘာဝံ- နိဗ္ဗာန်
 သို့ ရောက်စေတတ်သော သမ္မိပကအကြောင်း ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို
 သန္တာယ- ရည်၍၊ မဂ္ဂေါ- မဂ္ဂသစ္စာကို၊ နိရောဓဿ- နိရောဓသစ္စာ၏။
 ပဒဋ္ဌာနန္တိ- နီးလှစွာသော အကြောင်းဟူ၍၊ ထေရေန- မဟာသာဝက
 တေဒဂ်ရဖြစ်တော်မူသော မဟာကစ္စည်းမထေရ်သည်၊ ဝုတ္တော- နေတ္တိ
 ပါဠိတော်၌ ဟောတော် မူအပ်၏။ (၈၁+၈၂)

အ-ပစ္စယဓမ္မာ။ (ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် ၊ သပစ္စယဒုတ်)

နိဗ္ဗာန်မှာ ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကကြောင်း မရှိဟုဟော
 တော်မူ၏။

နတ္ထိ ဧတေသံ ဥပ္ပါဒေ ဝါ ဌိတိယံ ဝါ
 ပစ္စယောတိ အပစ္စယာ။ (ဋီ)

ဧတေသံ ဓမ္မာနံ- ထိုနိဗ္ဗာန်တရားအား၊ ဥပ္ပါဒေ ဝါ- ဖြစ်ရန်၌
 ဖြစ်ဖို့ရန်လည်းကောင်း၊ ဌိတိယံ ဝါ- တည်ရန်၌ တည်ဖို့ရန်
 လည်းကောင်း၊ ပစ္စယော- သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ။

- * ဖြစ်စေတတ်သောအကြောင်း (ဇနက)
  - * တည်စေတတ်သောအကြောင်း (ဥပထမ္ဘက)
- အကြောင်းနှစ်မျိုးသည် အလျင်းပင်မရှိ မှတ်လေ။

ရောက်ရန်၌ ရောက်စေတတ်သောအကြောင်း (သမ္မိပက ဟေတု) သည်ကား စင်စစ် အမှန်ပင် ရှိ၏ မှတ်။

နိဗ္ဗာန်အား ဖြစ်ဖို့ရန်၌ ဖြစ်ဘို့ရန်အကြောင်းမရှိသည်ကား၊ ဖြစ်တတ်သော တရားမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

နိဗ္ဗာန်သည် အနီးအဝေးဖြစ်သော အကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းဟူသော များစွာသော အကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံညီညွတ် ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော တရားမဟုတ်။ အကြောင်းနှင့်ကင်း၍ မိမိ လျှောက်လျား ဘာသာလည်းဖြစ်သော တရားမဟုတ်ဟူလို။ (၈၃)

အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်

အဘယ်ကြောင့်ကား သင်္ခတတရားတို့အား ဖြစ်ကြောင်းရှိရ သနည်း။

သဒါ အဘာဝတော- မိန့်

သင်္ခတတရားဟူသမျှသည်၊ ဥပါဒ် ဌီ ဘင်ရှိသော တရား ဖြစ်၍ချုပ် ပျက်တတ်သော တရားဖြစ်ရကား အမြဲနိစ္စဌာဝရ အခါခပ်သိမ်းမရှိ။ ယင်းသို့အခါခပ်သိမ်းမရှိသောကြောင့် ထိုတရားကို တဘန်အသစ် ဖြစ်စီမံသောငှါ ဟေတု သဟဇာတ အနန္တရ အစရှိ သော အကြောင်းတို့သည် ပေါင်းဆုံပြုပြင်အပ်ရကား- ဖြစ်ကြောင်း ရှိပါသည် ဟူလေ။

ဝုတ္တပ္ပဘာရာဘာဝတော-ဖြင့်

နိဗ္ဗာန်အား ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ် မည်သည် မရှိ။ ထိုသို့ ဥပါဒ် မရှိ သောကြောင့် ပျက်ခြင်း ဘင် မည်သည် မရှိ။ ယင်းသို့ ဥပါဒ် ဘင်မရှိ

သောကြောင့် ထို ဥပါဒ် ဘင်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ဌီ မည်သည် မရှိ။ ယင်းသို့ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော သင်္ခတလက္ခဏာ မရှိသည်ဖြစ်၍ ချုပ်တတ်ပျက်တတ်သော တရားမဟုတ်ရကား အမြဲနိစ္စ ဌာဝရ အခါခပ်သိမ်းရှိသော တရားဖြစ်၏။ ယင်းသို့အခါခပ်သိမ်း အမြဲရှိ သော တရားဖြစ်သောကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်စိမ့်သောငှါ- ပြုပြင် စီရင်တတ် ဖြစ်စေတတ်သော တစုံတခုသော အကြောင်းမည်သည် မရှိသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်၏ အနိမိတ္တမည်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြတော်မူ ၏။ (၈၄)

သင်္ခတတရားသည် ပျက်စီးတတ် ချုပ်တတ်သော သဘောရှိ သည်ဖြစ်၍ အခါခပ်သိမ်း အမြဲမရှိသောကြောင့် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟုဆိုအပ်သော အကြောင်းနိမိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့် သနိမိတ္တမည်၏။

ဆိုအပ်ပြီးသော ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းထူးမရှိခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် အနိမိတ္တမည်၏။ ဤသို့ နိဗ္ဗာန်ကို ပြုပြင်စီရင်တတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သော တရားမရှိသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်အား ဖြစ်စေတတ် သော ဖြစ်ကြောင်းမည်သည် မရှိသည်သာတည်း။ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ရောက်ကြောင်းတရားမူကား ရှိ၏။

အရိယာမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်၏။ ထိုသို့ အရိယာမဂ်၏နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း-

ဒုက္ခ နိရောဂေါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ။
(ဝိဘင်း၊ သစ္စဝိဘင်း)

အယံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။
(မဟာသတိပဋ္ဌာန်)

အဝိစာဟံ အာဂုသော ဣမသ္မိံ ယေဝ။ ပ။ လောကနိရောဓ
ဂါမိနိပဋိပဒဗ္ဗ။

(အံ-စတုတ္ထသဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်များ)

အရိယမဂ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ဖြစ်သော
နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

ဤကိုယ်ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ၌ပင်လျှင် သညာဝိညာဏ်တို့ကို
ဥပလက္ခဏာ ပြုသောအားဖြင့် ဝေဒနက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့ကိုလည်း
ယူတော်မူသည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာငါးပါးလုံးကိုပင် ယူတော်မူသည်။ (၈၆)

အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၏ အာရုံငါးပါးမှာ-

အကြောင်းပစ္စည်းကြောင့်ဖြစ်သော အလုံးစုံသော အကျိုး
ပစ္စယုပ္ပန်တပါး။ ဝိပါက်တရားတပါး။ ကြိယာတရားတပါး။ နိဗ္ဗာန်
တရားတပါး။ သဒ္ဓါသည် ဟောအပ်သော သဒ္ဓါ၏ အနက်တပါး။
ငါးပါးဖြစ်၏။

ထိုတွင် နိဗ္ဗာန်သည် အရိယမဂ်သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့်
ရောက်အပ်သောအကျိုးဖြစ်ကြောင်း။ (ပတ္တဗ္ဗ) ရောက်အပ်။

သဒ္ဓါသည် ဟောအပ်သော အနက်သည် သဒ္ဓါဖြင့် သိစေ
အပ်သောအနက်ဖြစ်ကြောင်း (ဉာပေတဗ္ဗ) သိစေအပ်။

ယင်းအနက်နှစ်ပါးမှ ကြွင်းသော ပစ္စယုပ္ပန်တရား၊ ဝိပါက်
တရား၊ ကြိယာတရားဟူသော အနက်သုံးပါးသည် ဖြစ်စေအပ်သော

အကျိုးဖြစ်ကြောင်း။ (နိဗ္ဗေတဗ္ဗ) ဖြစ်စေအပ်။

(အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ)

ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်၏ အာရုံမှာ

အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းပစ္စည်း တရားတပါး၊ အရိယာမဂ်တရားတပါး၊ အနက်ကို ဟောတတ်သော သဒ္ဓါတပါး။ ကုသိုလ်တရားတပါး။ အကုသိုလ်တရားတပါး။ ပေါင်း ငါးပါး။

ဓမ္မငါးပါးတို့တွင် အရိယမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း သာဖြစ်သော သမ္မိပကဟေတု။ ။ အနက်ကို ဟောပြုတတ် သိစေ တတ်သော သဒ္ဓါသည် ဉာဏဟေတု။ ယင်းနှစ်ပါးမှ-

တပါးသော ပစ္စည်းတရား၊ ကုသိုလ်တရား၊ အကုသိုလ်တရား တို့သည် အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော နိဗ္ဗတ္တကဟေတု။

(အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသနိဋီကာ)

ဉာဏပေတဗ္ဗ- သိစေအပ်သောအကျိုး။

ပတ္တဗ္ဗ- ရောက်အပ်သောအကျိုး။

နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗ- ဖြစ်စေအပ်သောအကျိုး။

သုံးပါးတို့တွင် နိဗ္ဗာန်သည် ရောက်အပ်သော အကျိုးဖြစ် ကြောင်း။

နိဗ္ဗတ္တက- အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သောအကြောင်း။

ဉာဏ- သိစေတတ်သောအကြောင်း။

သမ္မာပက- ရောက်စေတတ်သောအကြောင်း။

သုံးပါးတို့တွင် အရိယမဂ်သည် ရောက်စေတတ်သော အကြောင်းဖြစ်သည်ဟု သိအပ်သည်။ (၈၈)

နိဗ္ဗာန်၏ အရိယမဂ်သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်အပ်သော အကျိုးသာဖြစ်၍ အရိယမဂ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုးမဟုတ်။ အရိယမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းသာဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်၏လည်း အရိယမဂ်သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်အပ်သော အကျိုးသာဖြစ်၍ ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုးမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြသည်။ (၈၉+၉၀)

ဒီပင်္ကရာနှင့် သုမေခါ

ဤသို့လျှင် ပကတိသာဝကဖြစ်လောက်အောင် မြားမြောင်လှစွာသော ပါရမီတို့ကို ကာလမြင့်ရှည်ကြာလွန်စွာ ဖြည့်ကျင့်ပြည့်စုံပြီး ပါရမီသခင် အရှင်သုမေခါရသေ့ဖြစ်၍ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသည် ဤရသေ့ကား-

ဤသာရမဏ္ဍကမ္ဘာမှ နောက် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ရောက်သောအခါ ငါ့နည်းနှင့် ဘုံသုံးခွင်ဝယ် ကင်းစင်တုဘက် ဘဝင်နဲ့အောင် ပျံသောဂုဏ်သတင်းဖြင့် ကျော်လောခြင်းရှိသော ဂေါတမ အမည်ဖြင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအစစ် မချွတ်ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့ဟု ဧကန်မုချ နိယာမအားဖြင့် မိန့်ကြားအပ်သော နိယတဗျာဒိတ်တော်ကို ရပြီးသည့်နောက် ကမ္ဘာတစ်သိန်းအလွန်ရှိသောလေးအသင်္ချေ ကာလပတ်လုံး ပါရမီ စာဂစရိယတို့ကို လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ် ဖြည့်ကျင့်နိုင်လှ၍ ရအပ်သော ယထာရူစိ အလိုတော်ရှိသည့်အတိုင်း

ဥပယုခံအလုံးစုံကို အကုန်သိတော်မူနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
၏ အရှင်ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ထိုဉာဏ်တော်
သုံးပါးသော အစွမ်းသတ္တိတို့ဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပါဠိ
တော်များ နှင့် အဋ္ဌကထာ ဋီကာများစွာတို့၌၊ (၉၁)

မဂ်ဖိုလ်တို့ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်မှာ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
ကြောင်း ရောက်စေတတ်သော အကြောင်းသာရှိကြောင်း (သမ္မိပက)
ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းမရှိကြောင်း (ဇနက နိဗ္ဗတ္တက) ဒါန
သီလ အစရှိသော ပါရမီကစ၍ ဝိပဿနာမဂ် တိုင်အောင်သော
အကြောင်းသည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်ကို
ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းမဟုတ်ကြောင်း။ မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံ
ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ပါရမီဝိပဿနာမဂ်တို့ဖြင့်ရောက်အပ်သည်။
အကြောင်းတို့သည် ဖြစ်စေအပ် ပြီးစေအပ်သော အကျိုးမဟုတ်ဟု
များစွာလာရှိလေသည်။

ဤသို့လျှင် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ဒါန သီလ
အစရှိသော ပါရမီဝိပဿနာမဂ်တို့ဖြင့် ရောက်အပ်သော အကျိုး၏
အဖြစ်။ ထိုဒါန သီလ အစရှိသော ဝိပဿနာ ဘာဝနာမဂ်တို့၏လည်း
နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းအကျင့်ဟူသောနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ။
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော အကြောင်းအဖြစ် များစွာဟောတော်
မူ၏။

အချို့ဆရာတို့သည် ကျမ်းဂန်လွတ် နိဗ္ဗာန်၏ ပါရမီ
ဝိပဿနာ မဂ်တို့သည် ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်း၊ အကြောင်း၏
အဖြစ်ကို များစွာပင် ပြဆိုကုန်၏။

အကြောင်းနှင့်ကင်း၍ လျှောက်လျားဘာသာမဖြစ် လာ

သောကြောင့်၊ အကြောင်းများစွာ စုံမှသာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ကြောင့် စသည်ဖြင့် အနက်ပေး၍ ဒါနစသော အကြောင်းပါရမီတို့ ကြောင့်သာ နိဗ္ဗာန်ရတနာအဖြစ် ပေါ်လာနိုင်သည်ဟူ၍မှာဆို ကုန်၏။ အလုံးစုံမသင့်ချည်းမှတ်။ (၉၄)

နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်း

နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်ဖိုလ်တို့ အာရမ္မဏအကြောင်း၊ ဝဋ်သုံးပါး ပြတ်ကင်းကုန်ပျက် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်း၊ ပကတူပနိဿယ အကြောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်ဖိုလ်တို့အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်း၊

နိဗ္ဗာန် အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စယတာယ
အတ္တနိ အနဝဇ္ဇ ဓမ္မေနာမေတိ။ (နိ)

နိဗ္ဗာန်၏ မဂ်ရှေ့ ဂေါတြဘူ ဝေါဒါန် မဟာကုသိုလ် ကြိယာ မဂ်ဖိုလ်အား အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်း မဂ်ဖိုလ် တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ အာရုံပြုကြောင်း။

အာရုံ အာရမ္မဏိကနှစ်ပါးတွင်လည်း အာရုံဟူက အာရမ္မဏိကတရားတို့၏ အာရုံပြုကျက်စားရာ ဖြစ်ရာဌာန အာရမ္မဏိကအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းပစ္စည်းတရား။

အာရမ္မဏိက ဟူသည် အာရုံ၌ ကျက်စားတတ် အာရုံ ဟူသော ကျက်စားရာဖြစ်ရာရှိသော ဌာနီ(ဝိသယီ) ကျေးဇူးပြုအပ် သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်။ အကြောင်းအစွဲအမှီပြု၍ ဝေဘန်ပြရသော်-

နိဗ္ဗာန်ကား မဂ်ဖိုလ်တို့၏ ကျက်စားရာ ဖြစ်ရာဌာန(ဝိသယ) မဂ်ဖိုလ်တို့အား အာရမ္မဏာဓိပတိသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းတရားဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အကြောင်း။

မဂ်ဖိုလ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံလျှင် အာရုံပြုသော အားဖြင့် ကျက်စားရာရှိသည်ဖြစ်၍ (ဌာနီ ဝိသယီ)။

နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ်အားဖြင့် အာရုံပြု၍ဖြစ်ရကား။

ပစ္စယုပ္ပန်တရားဖြစ်၍ မဂ်ဖိုလ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်၏ အကျိုးဖြစ်၍ ပြဆိုအပ်၏။ ရာဂစသည်တို့၏ အကုန်အစင် ကုန်ပျက်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်လည်း နိဗ္ဗာန်၏ အကျိုးပင်ဖြစ်၏။ (၉၇)

နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

အကြွင်းမဲ့ ဖယ်ဖြတ်အပ်သော ကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ခြင်းသည်လည်း ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်ကို ဥပနိဿယအကြောင်းဟု ဆိုအပ်၏။

နိဗ္ဗာန်အစစ်

အကြင်တရားကို အရိယာမဂ်ဖြင့် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့် ကိလေသာအလုံးစုံ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ထိုကိလေသာတို့၏ ကုန်ခန်းပျက်စီးကြောင်းတရားကို ယင်းကိလေသာတို့၏ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းတရားကို နိဗ္ဗာန်မည်၏ ဟုဆို၏။ နိဗ္ဗာန်၏ ကိလေသာကုန်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သည်။

နိဗ္ဗာန် အာဂမ္မ ရာဂေါ ခိယန္တိ။

နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂအစရှိသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းအကြောင်းဖြစ်၏။ ဝဋ်သုံးပါးတို့ ချုပ်ပျက်ကုန်ပြတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။ (၉၈)

တေသမေဝစ မူလာနံ နိရောဓေန နိရုဇ္ဈတိ။

မဂ်ဖိုလ်တို့၏အာရုံ ပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်၏ ဝဋ်သုံးပါးတို့၏ တဘန်အသစ်မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော ချုပ်ပျက်ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏လည်း ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သည်ကို ပြ၏။

ဝဋ်သုံးပါးကား

အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သုံးပါးသည် ကိလေသဝဋ်မည်၏။

ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ ၎င်းအရ- ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝနှစ်ပါးအပေါင်း မှ အစိတ်ဖြစ်သော ဘဝပစ္စယာ ဇာတိဝယ် ဘဝ၏ အရဖြစ်သော ဘဝတစိတ်သည်လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ်၌ သင်္ခါရ၏ အရဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသော စေတနာ သင်္ခါရသည် လည်းကောင်း ကမ္မဘဝမည်၏။ ကာမ ရူပ။ ပ။ နေဝသညီနာသညီ ဟူသော ကိုးပါးအားဖြင့် ကာမ ရူပ အရူပ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ် ဟူသော ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၌ ဘဝ၏ အရဖြစ်သော ဥပပတ္တိဘဝ ဟူသော တစိတ်သည်လည်းကောင်း။ ယင်းမှ ကြွင်းသော ဝိညာဏ် နာမ် ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဇာတိ ဇရာ မရဏ ခုနစ်ပါးသည် လည်းကောင်း ဝိပါကဝဋ်မည်၏။

ကိလေသာ တစ်ထောင့်ငါးရာကား

နာမ် ငါးဆယ့်သုံးပါး၊ နိပ္ပန္နရုပ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး၊ အာကာသ
ဓာတ် လက္ခဏာရုပ်သုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါးအားဖြင့် ခုနစ်ဆယ့်ငါးပါး၊
ကိလေသာဆယ်ပါးနှင့်မြောက်၊ တစ်ထောင့်ငါးရာ။

မဂ်ဖြင့် ကုန်သည် ချုပ်သည် ကင်းသည် ပြတ်သည် ငြိမ်းသည်
ဟုခေါ်ဝေါ်အပ်၏။

ရာဂက္ခယဟူသည်မှာ

ကုန်တတ်သော ကုန်ခြင်းသဘောရှိသော ရာဂ စသည်
မဟုတ်၊ ရာဂ အစရှိသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းတည်း။ ရာဂ အစရှိသည်
တို့၏ ကုန်ခြင်းဟူသည်လည်း ထိုရာဂ စသည်တို့၏ ဘင်္ဂက္ခဏာ
မဟုတ်။ ရာဂ အစရှိသည်တို့၏ ကုန်သောအခြင်းအရာတည်း။ ရာဂ
အစရှိသည်တို့၏ ကုန်သော အချင်းအရာဟူသည်လည်း ရာဂ အစရှိ
သည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း မရှိခြင်းပင်တည်း။ ရာဂ အစရှိသည်တို့၏
မဖြစ်ခြင်း မရှိခြင်းဟူသည်လည်း တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနမျှဖြင့် အခိုက်အတန့်
ကာလမျှဖြင့် မဖြစ်ရုံမဟုတ်။ ဧကန်စင်စစ် တဘန်မဖြစ်နိုင်သော
မဖြစ်ခြင်းတည်းဟု ပြတော်မူသည်။

ရာဂက္ခယ ကား နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယာမဂ်သည်
အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖြတ်အပ်သောရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းကိုသာ
ရာဂက္ခယစသည် ဟောတော်မူသည်မဟုတ်။ ထိုရာဂ စသည်တို့၏
မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း ဟော၏။

ကတမံ နုခေါ် အာဝုသော နိဗ္ဗာန် (ဇမ္ဗုခါဒက)
 ယောခေါ် အာဝုသော ရာဂက္ခယယော ။ ပ ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ
 နိဗ္ဗာန်။ (အရှင်သာရိပုတြာ)

ရာဂက္ခယော- ရာဂ၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော သဘော
 တရားသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏။ ကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ခြင်း
 ဟူသော ကုန်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ကို အကြောင်း အစွဲပြု၍ ဖြစ်ရကား
 ရာဂ အစရှိသည်တို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်၍ ရာဂက္ခယ ဟု ဟောတော်
 မူ၏။

နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောကြောင့်သာလျှင် ရာဂစသည်
 ကိလေသာကုန်၏။ ရာဂစသည် ကုန်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်၏အကျိုး၊
 နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂစသည် ကုန်ခြင်း၏အကြောင်း။

ဖလူပစာအားဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော ကိလေသာကုန်ခြင်း၏
 ရာဂက္ခယ အမည်ကို ထိုရာဂစသည် ကုန်ခြင်း၏ ဥပနိဿယ
 အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ တင်စား၍ မဂ်ဖိုလ်၏ အာရုံဖြစ်သော
 နိဗ္ဗာန်ကိုပင် ရာဂက္ခယ စသည်ဖြင့် ဖလူပစာအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်အပ်
 ၏။

ဓယ - ဓနုကံ

မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် သုံးပါးလုံးကိုပင် ဓယ ဟူ၍ပြတော်မူ၏။
 (၁၁၄)

- ၁။ ဓယနံ ဓယော (ဘာဝသာဓန)
- ၂။ ဓယာပေတိတိ ဓယော (ကတ္တုသာဓန)
- ၃။ ဓယတိ ဧတေနာတိ ဓယော (ကရုဏာသာဓန)

၄။ ရာဂဿ ခယော ရာဂက္ခယော (ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ်)

၁။ ကုန်ခြင်းမရှိခြင်း အဘာဝပညတ်ရ၏။

၂။ ကိလေသာကို အကြွင်းမဲ့ ကုန်စေတတ်သော မဂ်။

ရာဂစသည်တို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ကုန်ခြင်း၏အဆုံးဖြစ်သော အနီး၌ဖြစ်သောကြောင့် ထိုရာဂ စသည်ကုန်ခြင်း၏ ခယဟူသောအမည်ကို ထိုရာဂ စသည် ကုန်ခြင်း လျင်အနီးရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်၌ တင်စား၍ သမိပ္ပပစာအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ခယဟု ဟောတော် မူ၏။ (ခိယန္တိ ဧတ္ထာ တိခယော) အရဟတ္တဖိုလ် ရ၏။

၃။ ရာဂကုန်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ရ၏။

ကိလေသာ ကုန်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ကုန်ခြင်းကား မရှိခြင်း အဘာဝပညတ်ဖြစ်၏ နိဗ္ဗာန်ကား ပရမတ်။ ကိလေသာကုန်ခြင်း၌ ကုန်စေတတ်သော မဂ်သည်လည်း ကောင်း၊ ကုန်ခြင်းအဆုံးဖြစ်သော အနီးဖြစ်သော ဖိုလ်သည် လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ သင်္ခတတရားဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန် ကား အသင်္ခတ။ ကိလေသာကုန်ခြင်း၏ အကြောင်းတရား သည်သာ နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၏။ နိဗ္ဗာန်ကား ပရမတ်လည်းဖြစ်၏။ အသင်္ခတလည်း ဖြစ်၏။ မရှိကာမျှမဟုတ်။ မဖြစ်ကာမျှ မဟုတ်။ ကိလေသာ ဝဋ်ဒုက္ခတို့၏ မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း တရားသည် ထင်ရှားရှိ၏ ဟုသိလေ။

ရာဂက္ခယော ဟူသည်မှာ

ထိုပရမတ္ထနိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍သာ ကိလေသာတို့ကို တဖန် အသစ်မဖြစ်စေနိုင် ကုန်စေနိုင်သည်ဖြစ်၍၊ ထိုရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ်မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ကို အကြောင်းအစွဲပြု၍ ဖြစ်ရကား-

ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်၍ ရာဂက္ခယ စသည်မည်ပါသည်ဟူလို။ (၁၁၉)

ရာဂက္ခယောတိ နိဗ္ဗာန် အာဂမ္မ ရာဂေါ ခိယတိ၊
တသ္မာ နိဗ္ဗာန် ရာဂက္ခယောတိ ဝုစ္စတိ။ (ဒုဒ္ဒကပါဠိ-၄)

ရာဂက္ခယောတိ- ရာဂက္ခယဟူသည်ကား-

နိဗ္ဗာန်- ကို၊ အာဂမ္မ- စွဲ၍၊ အကြောင်းပြု၍၊ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်- သို့၊ အာဂမ္မ- အရိယာမဂ်ဖြင့် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်၍၊ ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ရာဂေါ- ရာဂသည်၊ ခိယတိ- ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်ကို၊ ရာဂက္ခယောတိ- ရာဂက္ခယ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ခယောပေတိတိ ခယော (ဟေတုကတ္ထုသာဓန)

ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ကုန်စေတတ်သောကြောင့် မဂ်သည် ခယမည်၏။

ခယန္ဓေတိ ရာဂါဒီနံ ပရိက္ခယာဝသာဓန။

(အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသနိဋ္ဌိကာ)

ရာဂစသည်တို့၏ တဘန် အသစ်မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ကုန်ခြင်း၏ အဆုံးဖြစ်သော အနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုရာဂစသည် တို့၏ကုန်ခြင်း၏ ခယဟူသောအမည်ကို ထိုရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းလျှင် အနီးရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်၌တင်စား၍ သမိပူပစာ အားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ခယ ဟူ၍ ဆိုအပ်သည်။ (၁၁၃)

အကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၏ ခယအမည်ကို အကျိုး ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ခယ ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

နိရောဓဟူသည်မှာ

အဝိဇ္ဇာယတွေဝ၊ ပ၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ နိရောဓော ဟောတိ၊
တေသမေဝ စ မူလာနံ နိရောဓေန နိရုဇ္ဈတိ၊ (သဂြိုဟ်)

ထိုသို့ မဖြစ်သည်ကိုပင် ချုပ်သည်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သော ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရအစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့၏ ဧကန် စင်စစ် အကြွင်းမဲ့ ပြတ်ကင်း မဖြစ်ခြင်းကိုပင် နိရောဓဟူ၍ ဟော တော်မူ၏။

ထိုနိရောဓသစ္စာဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်၏ ဝဋ်သုံးပါးတို့ ချုပ်ကြောင်း ဖြစ်သည်ကိုပြလို၍လည်းကောင်း၊ ဤဝဋ်သုံးပါးတို့၏ မဖြစ်ခြင်း အဘာဝ၏ နိရောဓမည်ကြောင်းကို ပြလို၍လည်းကောင်း၊ ဤပါဠိကို အထူးထုတ်ပြရသည်။ (မူလဋီကာ)

အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရအစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊ တေဘူမက

ဝဋ်ဒုက္ခတရားတို့၏ အကြွင်းမဲ့ပြတ်ကင်း၊ မဖြစ်ခြင်းကိုသာ နိရောဓဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်။ ထိုတရားတို့ တဘန်အသစ် မဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း နိရောဓဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

အရိယမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ရ၍သာလျှင် တဏှာ အလုံးစုံတုန်ပျက် ကင်းချုပ်စေနိုင်ရကား အလုံးစုံသော တဏှာ၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓမည်၏ မှတ်လေ။

နိရောဓောတိ နိဗ္ဗာနံ၊ နိဗ္ဗာနံ ဟိ အာဂမ္မ ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတိတိ နိရောဓောတိ ဝုစ္စတိ။

အရိယမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ခြင်း ကြောင့်သာလျှင် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်သော အလုံးစုံသော ဝဋ်ဒုက္ခ၏ ကင်းချုပ်ခြင်းသည် အရိယမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်လျှင် ဥပနိဿာအကြောင်းရင်း ရှိရကား-

ဝဋ်ဒုက္ခချုပ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓမည်၏ဟု သိလေ။

ဟေတု၊ ကာရဏ၊ ပစ္စယ စသည်အကြောင်းဟော တခုခုပြလျှင် ကရဏသာဓနပြုပြသည်နှင့်အညီ နိရောဓ၌ နိပုဗ္ဗ ရှုဓာတ်၊ ဇာ-ပစ္စည်း၊ ကိတ်ပုဂ်၊ ပစ္စယသဒ္ဓါ ဖြင့် ဇာ ပစ္စည်း၏ အနက်ကိုပြသောကြောင့်-

နိရုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ နိရောဓော၊ (ကာရဏသာဓန) ပြု

သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော- အလုံးစုံသောသင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။ သဗ္ဗပဓိပဋိနိဿရော- အလုံးစုံသော ဥပဓိတို့၏ စွန့်လွှတ်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ တဏှာက္ခယော- တဏှာ၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ ရာဂက္ခယော- ကိလေသာခပင်း၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ နိရောဓော- ဒုက္ခအပေါင်း၏ ချုပ်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၊ နိဗ္ဗာန်- အလုံးစုံသော ပူပန်ခြင်းတို့၏ ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။

ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ဝဋ်သုံးပါးဒုက္ခတရားတို့၏ ချုပ်ခြင်း၏အကြောင်း၊

ဝဋ်သုံးပါးတို့၏ ချုပ်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်၏ အကျိုးဖြစ်ရကား- အကျိုးဖြစ်သော ဝဋ်သုံးပါးဒုက္ခတရားတို့ ချုပ်ခြင်း၏ နိရောဓဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ တင်စား၍ ဝဋ်ဒုက္ခချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဖလူပစာအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို နိရောဓဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။

အရိယမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရ၍သာ ဒုက္ခကို ချုပ်စေကုန်စေနိုင်သောကြောင့် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်၏ဟု အနုဋီကာ၌ ပြဆိုသည်။ (၁၂၂)

နိရောဓတို့တွင် မဂ်ဖိုလ်အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသာ နိရောဓသစ္စာမည်သည်။ ကြွင်းသော နိရောဓတို့ကား နိရောဓသစ္စာမဟုတ်။

နိရောဓသစ္စံ ထပေတွာ၊ အဝသေသော နိရောဓော။

န နိရောဓ သစ္စံ။ (သစ္စာယမိုက် ပဏ္ဍတ္တိဝါရ)

ဒုက္ခနိရောဓဟူသည့်မှာ

နိရောဓေါ၌- နိ- အဘာဝ = မရှိခြင်း။

ရောဓ= နှောင်အိမ်။

နတ္ထိ ရောဓေါ ဣတိ နိရောဓေါ။

(သတ္တမိဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ)

နတ္ထိ ရောဓော ဧတေနာတိ နိရောဓေါ။

(ကရုဏတ္ထ တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ)

ရောဓေါ နိက္ခန္ဓောတိ နိရောဓေါ။

(ပဉ္စမိအဗျာယိဘော+ပဉ္စမိတပ္ပရိသံ)

ဧတ္ထ- ဤနိဗ္ဗာန်၌၊ ရောဓေါ- သံသရာနှောင်အိမ်ဟူသော

ဒုက္ခရောဓသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ။

ဧတေန- ထိုနိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကြောင့်၊ ရောဓေါ- သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ။

ရောဓေါ- သံသရာနှောင်အိမ်မှ၊ နိက္ခန္ဓော- ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်သည်တည်း။ ဣတိတသ္မာ- ထိုသို့ သံသရာနှောင်အိမ်ဟူသော ဒုက္ခရောဓ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ထိုသံသရာနှောင်အိမ်ဟူသော နှောင်အိမ်မရှိကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သံသရာနှောင်အိမ်မှ ထွက် မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နိရောဓေါ- နိရောဓ မည်၏။ (တတိယသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဝုစ္စတိမှာ လှမ်း၍စပ်) (၁၂၄+၁၂၅)

ထိုသံသရာနှောင်အိမ်ဟူသော ဒုက္ခနိရောဓ၏ မရှိရာဖြစ်သောကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒုက္ခနိရောဓဟု ဆိုအပ်၏။

နိဗ္ဗာန်သည် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုမရနိုင် မသိနိုင်သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သာလျှင် သံသရာ၌ ကျင်လည်ရ ဖြစ်ရ၍ နိဗ္ဗာန်ကို သိမြင်နိုင်သည် ချသည်ရှိသော် သံသရာ၌ကျင်လည်ခြင်း ဖြစ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် သံသရာနှောင် အိမ်ဟူသော ဒုက္ခနိရောဓ မရှိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ် သောကြောင့်လည်း မဂ်ဖိုလ်အာရုံ နိဗ္ဗာန်ကို ဒုက္ခနိရောဓ ဟူ၍ ဆိုကြကုန်၏။

သံသရာနှောင်အိမ်မှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်သောကြောင့် လည်း၊ ဒုက္ခနိရောဓ ဟူ၍ ဆိုကြကုန်၏။ ဤသို့သော သံသရာ နှောင် အိမ်ဟူသော ရောဓ၏ မရှိကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သဘောကြောင့်လည်း နိရောဓမည်၏။ (၁၂၆)

နှောင်အိမ်နှင့် တူသည်မှာ

လောကဝယ် တန်းထောင် အစရှိသော နှောင်အိမ်သည် ထိုထို ရာဇဝတ်မှု မကင်းသောသူတို့၏ ကျရောက်ရာ ထိတ်သံခြေ ကျင်း အစရှိသော အနှောင်အဖွဲ့တို့ဖြင့် နှောင်ဘွဲ့အပ်သည် ဖြစ်၍ ကျဉ်းကျပ် ကျင်နာစွာ ခံစားနေရရာ၊ ရာဇဝတ် အပြစ်အလျောက် စီရင်အပ်ရာ အထွေထွေ အပြားပြား များစွာကုန်သော ဒုက္ခအပေါင်း တို့ ဖြစ်ရာသကဲ့သို့ သံသရာသည် ဒေဝဂတိ၊ မနုဿဂတိ၊ နိရယဂတိ၊ ပေတဂတိ၊ တိရစ္ဆာန်ဂတိ ဟူသော လားရာဂတိ မကင်းသေးသော များစွာသော သတ္တဝါတို့၏ ကိလေသာဟူသော အနှောင်အဖွဲ့တို့ဖြင့် နှောင်ဘွဲ့အပ်သည်ဖြစ်၍ ကျဉ်းမြောင်းကျင်နာစွာ ဒုက္ခကိုခံနေရာ

ကျင်လည်ရာဖြစ်၍ တေဘူမက ဒုက္ခအပေါင်းတို့၏ ဖြစ်ရာဖြစ်ရကား-

နှောင်အိမ်နှင့်တူသောကြောင့် ဒုက္ခနိရောဓမည်၏။

နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ကား- ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ငါးပါးသောဂတိတို့တွင် တပါးပါးသောဂတိမျှဖြင့် ဖြစ်ရာမဟုတ်၍ ထိုဂတိငါးပါးတို့မှ ကင်းဆိတ်ရကား ထိုသံသရာနှောင်အိမ်ဟူသော ဒုက္ခရောဓ၏ မရှိရာဖြစ်သောကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်ကို နိရောဓဟု ဆိုအပ်၏။

ဒုက္ခရောဓဿ အဘာဝေါတိပိ နိရောဓော။

(သမ္မော-၄-သစ္စဝိဘင်း)

ဒုက္ခရောဓဿ- ၏၊ အဘာဝေါ- သည်၊ ဟောတိ- ၏။ ဣတိပိ- ဤသို့သော သံသရာနှောင်အိမ်ဟူသော ရောဓ၏ မရှိကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သဘောကြောင့်လည်း၊ နိရောဓေါ- မည်၏။

ရောဓ- နှောင်အိမ်မှ၊ နိ- ထွက်မြောက်ကြောင်း၊

နိဗ္ဗာန်သည် သံသရာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဟု ဆိုအပ်၏။

နိရောဓသမာပါတ်ဝင်စားခြင်း

သမာပတ်ရှုပ်ပါးရသော အနာဂါမ်ဖြစ်အံ့၊ ရှေးအဘို့ စတုတ္ထအရူပကုသိုလ်ဇော၊ နောက်အဘို့ အနာဂါမ်ဖိုလ်ဇောတို့၏အကြားရဟန္တာဖြစ်အံ့၊ ရှေးအဘို့ စတုတ္ထအရူပကြိယာဇော၊ နောက်အဘို့ အရဟတ္တဖိုလ်ဇောအကြား၊ ရှေးအဘို့ဝယ် မှတ်သားပိုင်းခြား နှလုံးထားရင်းအတိုင်း လှူဘုံဖြစ်အံ့၊ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး စိတ် စေတသိက်

စိတ္တဇရုပ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း ဟူသော ချုပ်ခြင်းသည်ပင် မျက်မှောက်၌ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်မည်၏။ (၁၂၇+၁၂၈)

သင်္ခါရ ၃ မျိုးမှာ

ထွက်သက်ဝင်သက်တို့သည် ကာယသင်္ခါရမည်၏။

ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ဝစီသင်္ခါရမည်၏။

စေတသိက် ငါးဆယ်သည် စိတ္တသင်္ခါရမည်၏။

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားစဉ်အတွင်း ယင်းသင်္ခါရသုံးမျိုးလုံး ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းကို ခင်ပွန်းဟောင်း အနာဂါမ်ဝိသာခအား ဓမ္မဒိန္နာ ထေရီမ ဟောတော်မူ၏။

နိရောဓသမာပတ်သည် ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝ မဟုတ်။ လောကီလည်းမဟုတ်။ လောကုတ္တရာလည်းမဟုတ်။ နိရောဓ သမာပတ် ငါဝင်စား၏ဟု ပြောခါမျှဖြင့် ပါရာဇိကမကျ။

(စတုတ္ထပါရာဇိက အဖွင့်)

မိမိကို အနာဂါမ် သို့မဟုတ် ရဟန္တာဟု သိစေအံ့ဟူ၍ ရည်ရွယ်ရင်းဖြင့် ပြောကြားအံ့။ ပြောကြားသည့်အတိုင်း အနာဂါမ် ရဟန္တာတစ်ဦးဦးပဲဟု ကြားသူတို့သိအံ့။ ပါရာဇိကမှ မလွတ်ကြောင်း (သင်္ခေပ-၄)

နိရောဓသမာပတ်သည် စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းမျှဖြစ်၍ သင်္ခတတရားလည်းမဟုတ်။ အသင်္ခတတရား လည်း မဟုတ်။ နိရောဓသမာပတ်သည် ဝင်စားစဉ် စိတ် စေတသိက် ဟူသော မနောဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဓာတ်ဟူသော ဓာတ်နှစ်ပါးတို့

၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ချုပ်ခြင်းကိုပြုသည်။ စိတ္တဇရုပ်ဟူသော ထွက်သက် ဝင်သက် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ချုပ်ခြင်းကို ပြုသည်။

သမာပတ် ၉ ပါးမှာ

အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားအပ်သော သမာပတ်။ ရူပသမာပတ် လေးပါး။ အရူပသမာပတ် လေးပါး။ နိရောဓသမာပတ် အားဖြင့် ကိုးပါးရှိ၏။ ထိုချာန်ဇောတို့သည် အစဉ်အတိုင်း လွန်မြောက် ကင်းကုန်စေသည်မှာ-

ကာမရာဂ၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ပီတိ၏ မဖြစ်ခြင်း၊ သုခ၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ပဋိယသညာ၊ အထူးထူးသော သညာတို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ အစရှိကုန်သော ကုန်ငြိမ်းစေခြင်း၊ အခိုက် အတန့် ပယ်ခွာအပ်သည်ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ငြိမ်းခြင်း။

ထိုနိရောဓသမာပတ် ဝင်စားစဉ်အခိုက် မျက်မှောက်ကာလ၌ ပင် ဖြစ်သောကြောင့် သန္တိဋ္ဌိက နိဗ္ဗာန်မည်၏။ ထိုပြဆိုအပ်ပြီးသော တရားတို့၏ ကုန်ငြိမ်းခြင်းသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်ဝယ် တဘန် အသစ် ပြန်ဖြစ်ကောင်းသော အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍ လက်စသတ် ပြတ်ငြိမ်းသော ငြိမ်းခြင်းမဟုတ်။ သမာပတ်မှထ၍ နောက်အ ကြောင်း အားလျော်စွာ အာရုံစသည်ရခဲ့က ဖြစ်ပြန်ကောင်းသော သဘောရှိ သည်။

ပညာယ စသဒိသွာ အာသဝါ ပရိက္ခိကာ ဟောန္တိ။(အံ-၉)

ပညာယစ- ဝိပဿနာဖြင့်လည်း၊ ဒိသ္မာ- တေဘူမက သင်္ခါရ
 တရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုမြင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ၊ ပညာယ-
 အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့်၊ ဒိသ္မာ- သစ္စာလေးပါး တရားကို မြင်ခြင်း
 ကြောင့်၊ အဿ- ထိုအရိယပုဂ္ဂိုလ်အား၊ အာသဝါ- အာသဝေါ
 တရားတို့သည်၊ ပရိက္ခိတော- တဘန်အသစ် ပြန်ဖြစ်ကောင်းသော
 အပိုင်း အခြားကို လွန်၍ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ထက်ဝန်းကျင်အကြွင်းမဲ့
 ကုန်ချုပ်ပြတ်ကင်းကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏ဟု-

ဘုရားဤသို့ဟောတော်မူ၏ ဟူ၍ ရှင်အာနန္ဒာမထေရ်
 မိန့်တော်မူ၏။

စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ မဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
 ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
 ပရမတ္ထဓမ္မမဟုတ်ဟူ၍ သိအပ်မှတ်အပ်၏။ (၁၃၈)

ဇာတိ စသည် ချုပ်ပြတ်ကုန်ငြိမ်းခြင်းသည်လည်း ပရမတ္ထ
 မဟုတ်ဟု သိမှတ်လေ-

အရိယမဂ်သည် အကြွင်းမဲ့အားဖြင့် ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်
 ခြင်း၊ ရဟန္တာတို့၏ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာတို့၏ မဖြစ်
 ခြင်း၊ စိတ် စေတသိက်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာ
 တို့၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော မဖြစ်ခြင်းဖြင့် ငြိမ်းခြင်းများသည် ပညတ်
 အဖြစ်ကို ပြတော်မူ၏။ (၁၄၁)

ဘာပေညတ်

ခန္ဓာအစဉ်ရှိသော ဓမ္မသန္တာန၊ ဓမ္မပဗန္ဓ၊ ဓမ္မသမူဟဖြစ်သော

ခမ္မတို့၏ သန္တာန်အစဉ်အပေါင်းကို အမှီပြု၍ သတ္တ ပုဂ္ဂလ ဒေဝ မနုဿဂေါမဟသအစရှိသည်ဖြင့်သမုတ်ခေါ်ဝေါ်အပ်သောသရုပ်ခြပ် အားဖြင့် ထင်ရှားရှိကောင်း ရကောင်းအပ်သော အတ္ထဝိသေသသည် ဘာဝပညတ်မည်၏။

အဘာဝပညတ်

သာသနာပတိတ္ထိတို့ ကြံဆယူအပ်သော အတ္တမည်သည် ယုန်ချို လိပ်မွေး ပုဂ္ဂန်သွေးမည်သည် ပရမတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း လောကဝေါဟာပညတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မရကောင်းသကဲ့သို့- စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ အရိယမဂ်ဖြင့် အကြွင်း မဲ့ပယ်သတ်အပ်သော ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ခြင်း ရဟန္တာတို့၏စုတိ အခြားမဲ့ဥပပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ မဖြစ် ခြင်းဟူသော မဖြစ်ခြင်းများသည် ပရမတ္ထဓမ္မအားဖြင့်လည်းကောင်း သမုတိပညတ် ခြပ်ဝိသေသသရုပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဤသည် ပင်တည်းဟု ညွှန်ပြပြောဆိုရန် သီးခြားတပါး မရကောင်းသော ကြောင့် အဘာဝပညတ်မည်၏။

ဝိဇ္ဇာဓမ္မနိဗ္ဗာန်

အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်သော ကိလေ သာတို့ မဖြစ်ခြင်းဖြင့် ငြိမ်းခြင်းသည် ခန္ဓာကြွင်းကျန်ရစ်၍ သဥပါဒိ- သေသနိဗ္ဗာန်။ ယင်း သဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း၊ နိရောဓသမာပတ်ကာလအတွင်း စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ မဖြစ်

ခြင်းဖြင့် ငြိမ်းခြင်းသည်လည်းကောင်း မျက်မှောက်ပစ္စုက္ခ၌ မဖြစ်ခြင်းဖြင့် ငြိမ်းခြင်းဖြစ်၍ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

သမ္မရာယိကနိဗ္ဗာန်

အကြောင်းတဏှာကိလေသာတို့ ကုန်ပျက်သည်ဖြစ်၍ စုတိ၏ ဘင်္ဂက္ခန္ဓာ၌ ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ခန္ဓာပဉ္စက၏ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်း၊ ကုန်ပျက်ချုပ်ပြတ်ခြင်း ဟူသော ခန္ဓာတို့၏ ငြိမ်းခြင်းသည် သဉ္စပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်မည်၏။

ယင်းနိဗ္ဗာန်သည် သမ္မရာယိက နိဗ္ဗာန်လည်း မည်၏။

ရာဂ စသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း ခန္ဓာပဉ္စက၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ငြိမ်းခြင်းသည် အဘာဝပညတ်မည်၏။

ဝိတဏှာဝါဒီတို့အယူ

ရာဂ စသည်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကိလေသာကုန်ငြိမ်းခြင်းကို နိရောဓသစ္စာနိဗ္ဗာန်ဟူ၍ တိတ္ထိတို့ ကြံဆယူအပ်သော အတ္တမည်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယုန်၏ ဦးချိုမည်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဤသည်ပင်တည်းဟု ပရမတ္ထအားဖြင့် ညွှန်ကြားပြဆိုရန် တစုံတရာ မရကောင်းသကဲ့သို့ ရာဂ စသည်ကုန်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ဤတရားပင်တည်းဟု ပရမတ္ထအားဖြင့် ညွှန်ပြစရာ သရုပ်တပါး သီးခြား မရအပ် မရကောင်း၊ သဘာဝတပါး သီးခြားမရှိဟု ယူကြကုန်၏။ မမှန်သည်သာဖြစ်၏ဟု မှတ်လေ။

အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓမဟုတ်

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားစဉ် စိတ် စေတသိက် စိတ္တရုပ် တို့၏ မဖြစ်ခြင်း အရဟတ္တမဂ်၏ အစွမ်းကြောင့် ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊ ရဟန္တာတို့၏ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော အဘာဝပညတ်သည် အဇ္ဈတ္တ၌ လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်းကောင်း၊ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်များ၌ ဖြစ်ကောင်းသော တရားမျိုးမဟုတ်။ (၁၄၄)

အဘာဝပညတ်တို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ခိုက်သော ထိုမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ အကုသိုလ်စိတ်တဆယ့်နှစ်ခု၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ခု၊ မဟာကြိယာစိတ်ရှစ်ခု အဘိညာဏ်ဒွေးတို့ကိုလည်း အဇ္ဈတ္တာရမ္မဏ စသည်ဟူ၍ မဆိုအပ် မဆိုထိုက်ဟူ၍ သာမှတ်အပ်၏။

ဝိရာဂနိဗ္ဗာန်

ထိုသို့ မဖြစ်သည်၊ ကုန်သည်၊ ချုပ်သည်ကိုပင် ကင်းသည် ဟူ၍လည်းကောင်း ပြတ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် ကိလေသာဝဋ် ကုန်ခြင်း ချုပ်ခြင်းဟူသော အကျိုးဖြစ်သော ကင်းခြင်း ပြတ်ခြင်းကို မှတ်၍ ကင်းကြောင်း ပြတ်ကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဟောပြသောအရာ-

ယာဝတာ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သင်္ခတာဝါ အသင်္ခတာဝါ ဝိရာဂေါ တေသံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။ ယဒိဝံ မဒနိဗ္ဗဒနော၊ ပိပါသဝိနယော၊ အာလယမုဏ္ဍိတော၊ ဝဠုပစ္ဆေဒေါ။ ဝိရာဂေါ နိရောဓေါ နိဗ္ဗာန်။

(အံ-၄)

နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရဟတ္တမဂ်သည် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ တဘန် အသစ် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကင်းခြင်း ပြတ်ခြင်းဖြစ်ရကား ထိုရာဂ အစရှိသော ကိလေသာ ကင်းခြင်းဟူသော အကျိုး ဝင်္ဂုပြတ်ခြင်းဟူ သော အကျိုးတို့ဖြင့် မှတ်၍ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဝိရာဂ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝဋ္ဋုပစ္ဆေဒဟူ၍လည်းကောင်း ဟောတော်မူ သည် ဤသို့လျှင် နိဗ္ဗာန်သည် ဝိရာဂမည်၏။ ရာဂကင်းခြင်း၏ အကြောင်းမည်၏။

ကမ္ဘာအသင်္ချေဘုရားမပွင့်

ကမ္ဘာအသင်္ချေပတ်လုံး ဘုရားမပွင့်သောအခါ သုဒ္ဓဝါသ ငါးဘုံမရှိ။ သတ္တဝါမရှိ၊ သတ္တဝါဆိတ်သုဉ်း၏။ အခါခပ်သိမ်း အစဉ် မပြတ် သတ္တဝါတို့ တည်နေရာမဟုတ်သောကြောင့် တရားတည်း ဟူသော စကြာရတနာကို လည်စေတော်မူသော ဘုရားတည်းဟူ သော စကြာဝတေးမင်း၏ သစ်တပ်မြို့အလား သုဒ္ဓါဝါဒဘုံသည် တူ၏။

ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားနှင့် ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား အကြား ကမ္ဘာအသင်္ချေပတ်လုံး ဘုရားရှင်တို့ မပွင့်။ ထိုအခါ သုဒ္ဓဝါသ ဘုံပုဂ္ဂိုလ်မရှိ။ အခါခပ်သိမ်းမရှိချေ။

သံသရာစက်ပြတ်ခြင်း

ပဋိသင်္ခါယ ပနေတ မဇဝံ၊ အဓိဂန္ဓာ ပဒမစူတံ ဗုခါ။
 သုသမုစ္ဆိန္န သိနေဟ ဗန္ဓနာ၊ သမမေသန္တိ စိရာယ သုဗ္ဗတာ။
 (သင်္ဂြိုဟ်)

ပဋိသင်္ခါယ ပနေတ မဓုဝံ- ဖြင့် ဖြစ်ပြီး၍ ချုပ်ပျက်ရကား ထင်ရှားမရှိသည်ဖြစ်၍ အဘန်ဘန် ပျက်စီးတတ်သော သဘောရှိသော ပဋိသန္ဓေဘဝင် အစရှိသော သင်္ခါရတရားအစဉ်ဟူသော ကံစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် အထူးထူးအပြားပြား အားဖြင့် ဖြစ်တတ်သော ဝဋ်တရားကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အဘန်ဘန် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သိမြင်ခြင်း ဟူသော ဝိပဿနာကို ပြသည်။

အဓိဂန္ဓာ ပဒ မစ္စုတံ- ဖြင့် ထိုထိုသင်္ခါရတရားကို အနိစ္စ အစရှိသည်ဖြင့် အဆင့်ဆင့် အတန်တန် ရှုဘန်များ၍ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်သဖြင့် အာရုံပြုသော အားဖြင့် နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်သိမြင်ခြင်း ဟူသော အရိယမဂ်ကို ရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထိုအရိယမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကိုလည်း ကောင်း ပြသည်။

သုသမုတ္တိန္ဒ သိနေဟ ဗန္ဓနာ- ဖြင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို အသစ်တခါ မဖြစ်လာနိုင်အောင် ကောင်းစွာအကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ထိုကိလေသာ၌ အကျုံးဝင်သော ထိုထိုဘဝကို တောင်းတတွယ်တာ သာယာနှစ်သက်စုံမက်ချစ်ခင်တတ်သော ဘဝတဏှာဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ အကြွင်းမဲ့ ပြတ်ကင်းခြင်း အဘာဝဖြစ်သော သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သည်ကို ပြသည်။

သမ မေဿန္တိ- ဖြင့် ထိုထိုကိလေသာတဏှာဟူသော

နှောင်ဘွဲ့ ခြင်း အကြွင်းမဲ့ ပြတ်ကင်းခဲ့က ကံဟောင်းလည်း ကုန်၊
ကံသစ်လည်း ဖြစ်ခြင်းမရှိရကား-

အကြောင်းရှိသော်လည်း အကျိုးဖြစ်မြဲ ဖြစ်၍ အကြောင်းကံ
မရှိ ကုန်ကင်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား စုတိခန္ဓာ ဘင်္ဂက္ခဏ၏
အခြားမဲ့၌ ပုထုဇဉ်သေက္ခ လက်ထက်ဝယ် ဘုံသုံးပါး ဂတိငါးပါးတို့
၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်နေကျဖြစ်သော
ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ် ဟူသော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်
အား ဖြစ်သကဲ့သို့ မဖြစ်လတ္တံ့သည်သာဖြစ်၍ ထိုဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ
ကမ္မဇရုပ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်း အဘာဝဟူသော ငြိမ်းခြင်း အနုပါဒိသေသ
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်လတ္တံ့သည်ကိုပြသည်။

ဗုဓါ- တိဟိတ်ပဋိသန် ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် အမှန်သိမြင် ပညာ
ရှင်တို့သည်၊ အစုဝ- အဘန်ဘန်ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသည်ဖြစ်၍
မမြဲသော၊ ဧတံ- ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ကံအစရှိသော
အကြောင်းတို့ကြောင့် အထူးထူး အပြားပြားအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သော
ဝဋ်တရားကို၊ (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော စုတိ ပဋိသန္ဓေအား
ဖြင့် ဖြစ်သောစိတ်အစဉ်ကို၊ (ဝါ) နာမ်အစဉ်ကို၊ ပဋိသင်္ခါယ- ဥပါဒ်
အားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ပြီးနောက် ဘင်္ဂအားဖြင့် ချုပ်ပျောက်သည်ဖြစ်
၍ ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် ခိုင်ခန့်မြဲမြန်စွာတည်ခြင်းမရှိသော အနိစ္စ
သဘောသာဖြစ်သည်၊ အမြဲမရှိသောကြောင့် ဒုက္ခသဘောသာ
ဖြစ်သည်။ ချမ်းသာမရှိ ဒုက္ခအတိသာ ဖြစ်သောကြောင့် တစုံ
တယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏မျှ အလိုသို့မလိုက် အစိုးမရ အနတ္တသာ
ဖြစ်သည်ဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဟုတ်မှန်စွာ သိမြင်၍၊ (ဝါ) ဝိပဿနာ
ဉာဏ်ဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်သိမြင်၍၊ စိရားယ- မြင့်ရှည်စွာသော

ကာလပတ်လုံး၊ သုဗ္ဗတာ- ကောင်းသော သီလ အာစာရ ပဋိပတ်
 ကျင့်ဝတ် ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ အစ္စတံ- မိမိသဘောမှ ရွှေ့လျော့ခြင်းမရှိ
 ပကတိအတိုင်း မြဲသော၊ ပဒံ- ပရမတ္ထအသင်္ခတဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို၊
 အဓိဂန္ဓာ- အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ထင်ထင် ထိုးထွင်းသိ၍၊
 သုသမုစ္ဆိန္ဒ သိနေဟ ဗန္ဓုနာ- အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို
 သိခြင်းကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်
 သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့် ကောင်းစွာ အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော
 ထိုထိုဘဝ၌ ချစ်ခင်တွယ်တာ သာယာမက်မောတတ်သော ဘဝ
 တဏှာဟူသော အနှောင်အဖွဲ့ရှိ ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ သမံ- ဒုက္ခ
 အပေါင်း၏ ခိုအောင်း မှီကပ်တည် နေရာဖြစ်၍ ဥပဓိမည်သော
 ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ် ဟူသော ခန္ဓာငါးပါး၏ စုတိခန္ဓာ
 ဘင်္ဂက္ခဏ၏ အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စအားဖြင့် တဘန်အသစ်
 မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး ဟူသော ဥပဓိအကြွင်း
 မရှိသော ငြိမ်းခြင်းဟူသော နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဧဿန္တိ- ရောက်ကုန်လတ္တံ့။

ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဝိသုဝိသု ဝိပဿနာဉာဏေန ဇာနိတွာ။
 ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပုနပ္ပုနံ ဝိပဿနာ ဉာဏေန ဇာနိတွာ။

ပစ္စဝေက္ခိတွာ ၌ ပတိပုဗ္ဗ၊ အဝပုပုဗ္ဗ၊ ဣက္ခဓာတ်၊ ပတိသဒ္ဓါ
 ဝိသုဝိသု၊ ဝါ၊ ပုနပ္ပုနံ။ အနက်ဟော။ အဝသဒ္ဓါ အနက်မရှိ။
 ဣက္ခဓာတ်ကား ဉာဏအနက်ဟောသည်။ ဣက္ခဓာတ်၏ ကရိုဏ်း
 ကား ဝိပဿနာဉာဏ်ဟု ပြသည်။

တဦ သမ္ပိပကဟေတု၊ နိဗ္ဗာန် တေန ပတ္တဗ္ဗမလန္တိ။

အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း။

နိဗ္ဗာန်သည် အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ရောက်အပ်သော အကျိုး
သာဖြစ်၍ ငါ၏စကား သင့်ပါ၏ ဟူလို။

သမ္မိပကဟေတု။

ပတ္တဗ္ဗဟေတု။

ဉာပကဟေတု။

ဓယနိရောဓဟူသည် အဘာဝပညတ်ပင်

သဥပါဒိသေသာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ။

အနုပါဒိသေသာ သမ္ပရာယိကာ။ (ဣတိဝုတ်- ပါ)

ဓယနိရောဓ အစရှိသော အရာတို့၌၊ ပရမတ္ထ အသင်္ခတ နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယမဂ်သည် သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရာဂအစရှိသော ကိလေသာ တို့၏ ဧကန်စင်စစ် တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်သောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်း ဟူသော ထိုကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်း ချုပ်ခြင်း ကင်းခြင်း ပြတ်ခြင်း ငြိမ်းခြင်း ဟူသည်၊ ထိုရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ မရှိခြင်း အဘာဝအတ္တပညတ်မျှ သာဖြစ်သည်။ တစုံတခုသော ပရမတ္ထဓမ္မ မဟုတ်။

ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ် ဟူသော အကျိုးခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ရဟန္တာတို့၏ စုတိခန္ဓာ ဘင်္ဂက္ခဏ၏ အခြားမဲ့၌ ဧကန်စင်စစ် ပဋိသန္ဓေကိစ္စအားဖြင့် တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်သော မဖြစ်ခြင်း

ဟူသော ခန္ဓာတို့၏ ကုန်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၊ ကင်းခြင်း၊ ပြတ်ခြင်း၊ ငြိမ်းခြင်း၊ ဟူသည်လည်း ထိုအကျိုးခန္ဓာတို့၏ မရှိခြင်း အဘာဝအတ္ထ ပညတ်မှုသာဖြစ်သည်။ အသီးအခြားသော ပရမတ္ထတရားတပါး မဟုတ်ဟု မှတ်အပ်၏။ (၁၈၃)

**ကံဟောင်းလည်းကုန်
ကံသစ်လည်း ဖြစ်ခြင်းမရှိဟူရာ၌**

ခဏတ္တယကို လွန်ပြီးသော အခွန်ကာလရှိသော ကံဟောင်းသည် ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့အား ကုန်ပြီးဟု မဆိုရသော အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်မီ ရှေ့အဘို့ကာလတို့၌ ဖြစ်ခဲ့သော ထိုသို့သဘော ကံဟောင်းသည် မီးဖြင့်ဖုတ်လှော်အပ်ပြီးသောဖိုးစေ့သည် အညှောက်အညွန့် အခက်အရွက် စသည်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့ တဏှာတည်းဟူသော အစေးကို အရဟတ္တမဂ်တည်းဟူသော မီးဖြင့်ခြောက်ခန်း ကုန်ကင်း စေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား စုတိခန္ဓာ ဘင်္ဂက္ခဏမှ နောက်ကာလ၌ ပဋိသန္ဓေ အစရှိသော အကျိုးကို ပေးခြင်းဖြစ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည် ဖြစ်ရကား-

အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သည်ကစ၍ ကုန်ပြီးဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား မြတ်စွာဘုရားကို ပန်းစသောဝတ္ထုတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း လက်အုပ်ချီခြင်း ရှိခိုးခြင်း အဓိအသေပြခြင်း တရားနာခြင်း တရားဟောခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးမှ နောက်ကာလ၌ဖြစ်သော ကံသစ်ဟုဆိုအပ်သော ကြိယာစေတနာကံ

သည်လည်း မြစ်သေးမြစ်မ တစမလပ် အကြွင်းမရှိ တျင်းတျင်းကုန်စင်
အောင် ပယ်ဖြတ်အပ်ပြီးသော သစ်ပင်တို့၏ အပွင့်သည် အသီးကို
ဆောင်ခြင်း ဖြစ်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့ အနာဂတ် အခွန်ကာလ
ရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝဋ်ကို ဆောင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် အမြစ်မူလ
ဖြစ်သော တဏှာတည်းဟူသော ဝဋ်မြစ်ကို ဖြတ်နှုတ် ပယ်ဖျက်အပ်ပြီး
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ စုတိခန္ဓာ ဘင်္ဂက္ခဏ
၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ပဋိသန္ဓေဟူသော အကျိုးကို
ပေးခြင်းဖြစ်စေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ရကား မရှိကြောင်း-

ခိဏံ ပုရာဏံ နဝ နတ္ထိ သမ္ဘဝံ၊ (ရတနသုတ်)

ရဟန္တာတို့၏ စုတိဘင်္ဂက္ခဏ၏ အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္ဓေကိစ္စ
မဖြစ်ခြင်းဟူသော ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်လတ္တံ့ဟူရာ၌လည်း အရဟတ္တ
ဖိုလ်၏ နောက်ကုန်ပြီးပင်ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကုန်ပြီးသော
ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ရှိကြောင်းကို တေ ခိဏ ဝိဇာ ဖြင့်လည်းကောင်း၊
ခိဏာဇာတိဖြင့်လည်းကောင်း ပြသည်။

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ဝဋ်သုံးပါး အလုံးစုံ
သော သင်္ခါရတရားတို့၏ တဘန်အသစ် ဖြစ်ပြန်ကောင်းသော
သဘောမရှိသည်ဖြစ်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော ငြိမ်းခြင်း၏
ပကတူပနိဿယ အကြောင်းဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကို စင်စစ်သိအပ်မှတ်
အပ်၏။ (၁၈၆)

သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်း
ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်။

ပရိနိဗ္ဗာန် ၃ မျိုး

ဇောမိပင်၏အနီး ရတနာပလ္လင်ထက် သီတင်းသုံးနေတော်
မူသော အခါ၌ ဖြစ်ပြီးဖြစ်ကြောင်းသည် ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်မည်၏။

ကုသိနာရုံပြည်ဝယ် အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌ ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ကြောင်း
သည် ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်မည်၏။

နောင်အခါ ဖြစ်လတ္တံ့ ဖြစ်ကြောင်းသည် ဓာတုပရိနိဗ္ဗာန်
မည်၏။

ရဟန္တာတို့၏ သန္တာန်ဝယ် တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူ
သော ကိလေသာတို့၏ ထက်ဝန်းကျင်အကြွင်းမဲ့ ငြိမ်းခြင်းသည်
ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်မည်၏။

ရဟန္တာတို့၏ စုတိဘင်္ဂက္ခဏအခြားမဲ့၌ ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ
ကမ္မဇရုပ်တို့၏ တဘန်မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ထက်ဝန်းကျင်အကြွင်းမဲ့
ငြိမ်းခြင်းသည် ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်မည်၏။

ဥတုဇရုပ်ကလာပ်ဖြစ်သော ဓါတ်တော်တို့၏ တေဇောဓာတ်
လောင်ကျွမ်းပြီးနောက် တဘန်အသစ် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ထက်ဝန်း
ကျင် ငြိမ်းခြင်းသည် ဓာတုပရိနိဗ္ဗာန် မည်၏။

ပရိနိဗ္ဗာန်သုံးပါးနှင့် သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်၊ အနုပါဒိသေသ
နိဗ္ဗာန် နှစ်ပါးတို့သည် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံမဟုတ်၊ နိရောဓသစ္စာ
မဟုတ်။ ပရမတ္ထဓမ္မမဟုတ်၊ ကိလေသာတို့ကို နိဿရဏပဟာန်
အားဖြင့် ပယ်နိုင်သောနိဗ္ဗာန် မဟုတ်ဟူ၍သာလျှင် စင်စစ် မှတ်အပ်
၏။(၂၀၂)

တဘန် မဖြစ်ခြင်းဟူသည် ချုပ်ခြင်းဟူသည် အတူတူပင်။

ငြိမ်းသည်ဟူသည်နှင့် အေးချမ်းသည်ဟူသည် အတူတူပင်
(၂၀၄)

သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်၊ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်တူ၏။

အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်၊ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်တူ၏။ (၂၀၅)

သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည် အရဟတ္တမဂ်ခဏ၌ ကိလေ
သာတို့၏ ထက်ဝန်းကျင် ကုန်ပျက်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းပင် ဖြစ်သောကြောင့်
ရဟန္တာတို့၏ ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌ ရအပ်၏။ (ဒိဋ္ဌဓမ္မိက)

အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည် ရဟန္တာတို့၏ စုတိဘင်္ဂက္ခဏ၏
အခြားမဲ့နောက်ကာလ၌ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ပျက်ချုပ်ငြိမ်းခြင်း
ဖြစ်ရကား စုတိ၏ ဘင်္ဂက္ခဏ၏ နောက်ကာလ၌ ဖြစ်၏။

(သမ္မရာယိက)

ဂတိ မိဂါနံ ပဝနံ ဖြင့် လွင်တီးပြင်၌ တည်နေသော သမင်
စသော သားတို့အား သစ်ကျားစသော သားရဲတို့ လိုက်လံတမ်းဆီး
နှိပ်စက်အံ့သော ဘေးဖြင့် အစဉ်မပြတ် ထိန်လန့်ကြောက်ရွံ့ကုန်သည်
ဖြစ်၍ တောကြီးသို့ ဝင်နေရသော်သာ ငြိမ်ဝပ်ချမ်းသာ သက်သာရာ
ရသောစိတ်ရှိကုန်ရကား တောကြီးသည် ထိုဘေးဖြင့် ကြောက်လန့်
သော သမင်စသည်တို့၏ မှီခိုကိုးကွယ်ရာဖြစ်သည်။

အာကာသော ပက္ခိနံ ဂတိ ဖြင့် မြေသစ်ပင်စသည်၌
တည်နေသော ငှက်တို့အား ခဲ အုဉ် တုတ် ကျောက် မီးပေါက် လေ
မြားစသော ဘေးဖြင့် အစဉ်မပြတ် ထိန်လန့်ကြောက်ရွံ့သော စိတ်
ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ ခဲတပစ်နှစ်ပစ် စသည်မြင့်သော ကောင်းကင်၌
ပျံတက် တည်နေရသော်သာ ထိုဘေးမှ ကင်းလွတ်ချမ်းသာ

သက်သာရာ ရသောစိတ်ရှိကုန်ရကား ကောင်းကင်သည် ငှက်တို့၏ မှီခိုကိုးကွယ်ရာဖြစ်သည်။ (ရှေးနှစ်ပိုဒ်- ဂတိကား ပဋိဿရဏဂတိ)

ဝိဘဝေါ ဂတိ ဓမ္မာနံ ဖြင့် ခပ်သိမ်းသော စတုဘူမကတရား တို့သည် မပျက်စီးဘဲ အမြဲရပ်တည်ရပ်နေနိုင်သောတရားမဟုတ်။ မချွတ်မလွဲ ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိသောတရားဖြစ်၍ ဘင်၏အစွမ်း ဖြင့် ချုပ်ပျက်ခြင်းသည် ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ သက်သာရာဖြစ်သည်။ (ဤဂတိကား ဝိဘဝဂတိ-ပျက်စီးခြင်း)

နိဗ္ဗာန် အရဟတော ဂတိ။

နိဗ္ဗာန်- ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ခြင်းဟူသော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည်၊ အရဟတော- ရဟန္တာ၏၊ ဂတိ- လားရောက်ရာသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏။ (ဤဂတိ ကား မဖြစ်ခြင်း ဝိဘဝဂတိဟုမှတ်)

နိဗ္ဗာန်- အနုပါဒိသေသ အသင်္ခါတနိဗ္ဗာန်သည်၊ အရဟ တော- စုတိကျသွားသော ရဟန္တာအရှင်များ၏၊ ဂတိ- မပျောက် မပျက် အမြဲမြင့်ရှည်စွာ တည်ရာရောက်ရာ အရပ်တည်း။

ထိုနိဗ္ဗာန်၏ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်ရာရောက်ရာအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်ကို ပြသဖြင့်လည်း ပရိနိဗ္ဗာတရဟန္တာများ၏ ထိုထို နိဗ္ဗာန်၌ တည်နေသည်၏အဖြစ် အဘာဝတုစ္ဆမဟုတ်သည်၏ အဖြစ် ကိုလည်း ပြတော်မူ၏။

တည်ရာအရပ်သည် ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ ထို၌ တည်သူလည်း ထင်ရှားရှိသင့်တော့သည်သာ။ ထိုသို့ရှိသော်လည်း လူဟူသော နတ် ဟူသော ပညတ်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ။ ပညတ္တိပထကို လွန်၍ တည်

နေသည်မှတ် ဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုကုန်၏။ ထိုဝိနိစ္ဆယ စကားသည် ရှိရင်း အတိုင်းမပြဆိုဘဲ အလွဲအမှားကို ယူ၍ ပြဆိုခြင်း။ ပရိနိဗ္ဗာတ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက် မပျောက်မပျက် မိမိတို့ ရအပ်သော နိဗ္ဗာန်၌ ရှည်မြင့်စွာ တည်နေကြောင်းကို ပြဆိုခြင်း များသည်လည်း မဟုတ်မလျား မှားသော အရာချည်းသာ ဖြစ်သည် ဟုမှတ်ရမည်။

(၂၁၈)

ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးသောရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အဘာဝတူစွာ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်မဟုတ်ကုန်။ စုတိ၏ အခြားမဲ့ဝယ် မိမိတို့ ရအပ် ရောက်အပ်သော အနုပါဒိသေသ အသင်္ခတဓာတ်နိဗ္ဗာန်၌ လူဟူ သော နတ်ဟူသော ရေတွက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်လျက် မပျောက်မပျက် ကာလရှည်ကြာ အခါလေးမြင့် ထာဝရအမြဲတည်နေကုန်သည် ဟူ၍ ပြဆိုကြကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား အလိုတော်နှင့် မညီမလျော် မဟုတ် မမှန်သည်ကို ပြကုန်၏ ဟူ၍မှတ်။ (၂၁၈)

သော ဝေဒနာ ပရိညာယ- ဖြင့် ဝေဒနာကို ဤတရားကား-

အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တသာဟု ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်၍ တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဟုတ်မှန်စွာ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်သည်ကိုပြသည်။

ဝေဒဂူ- ဖြင့် တေဘူမကသင်္ခါရကို အနိစ္စစသည်ဖြင့် ဟုတ်မှန် စွာ ရှုမြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ဒိဋ္ဌပစ္စက္ခ အားဖြင့် မျက်မှောက်ထင်ထင် သိမြင်သည်၏အဖြစ်၊ သံသရာ တည်းဟူသော သမုဒြာ၏ ထိုမှာဘက်ကမ်းသဘွယ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် သို့ ချမ်းသာစွာ ကူးရောက်ကြောင်း နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ ဖြစ်သော

သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ အစရှိသော လှေဘောင်သင်္ဘော သဘွယ်ဖြစ်သော အရိယမဂ္ဂင်တရားဖြင့် ဒုက္ခ သမုဒယတို့၏ ချုပ်ငြိမ်း ကြောင်း၊ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသော အားဖြင့် ရောက်သည်ကို ပြသည်။

အနာသဝေါ- ဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဒိဋ္ဌာသဝကို၊ အနာဂါမိမဂ်သည် ကာမာသဝကို၊ အရဟတ္တမဂ်သည် ဘဝါသဝ၊ အပိဇ္ဇာသဝကို အကြွင်းမဲ့ပယ်သောအားဖြင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား အလုံးစုံသော ကိလေသာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြသည်။

ဓမ္မဋ္ဌော- ဖြင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဟူသမျှ၏ အရဟတ္တဖလ သမာပတ်ကိုသာ မပြတ်ဝင်စားသဖြင့် ယင်း၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ တည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြသည်။

ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ သင်္ချီ နောပေတိ- ဖြင့် ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ စုတိမကျမိပစ္စက္ခဘဝကာလ၌၊ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ပြဋ္ဌာန်းသော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ္တပါဒ်အခိုက်ရှိသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအပေါင်းအစဉ်ဒြပ်ကို အစွဲပြုအကြောင်းခံ၍ အနိစ္စစသည်မှတစ်ပါး နိစ္စစသည်ဖြင့် မဟုတ်မမှန် ရှုမြင်တတ်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂိုလ် မခေါ်ဝေါ်ထိုက်။ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသို့ မရောက်သည်ကို ပြသည်။ (၂၂၀+၂၂၁)

(အကျယ်ကျမ်းရင်းရှုကောင်းလှ၏။)

ကာယဿ ဘေဒါ သင်္ချီ နောပေတိ- ဖြင့်

အကြောင်းရှိသော်သာအကျိုးဖြစ်သည် အကြောင်းမရှိသော် အကျိုးမဖြစ်ရကား စုတိဘင်္ဂက္ခဏ၏ အခြားမဲ့၌ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သောအားဖြင့် မဖြစ်ကောင်းပြီ

ဖြစ်၍ နတ်လူသတ္တဝါအစရှိသော နာမပညတ်ဖြင့် ရေတွက်
ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာအပေါင်း အစဉ်
ခြပ်ဟူသော ပညတ်ပင်မရှိရကား ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်
ပြုပြီးနောက် နတ်လူပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူသော နာမပညတ်ဖြင့် ရေတွက်
ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသို့ မရောက်ကောင်းသည်ကို ပြသည်။ (၂၂၂)

ဤသို့သာ သိအပ် မှတ်အပ် ယူအပ်သည်။

ဥပါဒိ ဟူသည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ ဥပါဒါန်တို့သည်
စွဲလမ်းအပ်သောကြောင့် ဥပါဒိမည်၏။ ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာမှ ကင်းလွတ်
ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်ဟူ၏။ ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၏ ငြိမ်းအေးရာ
ငြိမ်းအေးကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်မည်၏။

(ကရုဏသာဓန၊ အဓိကရုဏသာဓန-ဆို)

ခန္ဓာအကြွင်းရှိသည်၊ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို အစွဲပြု၍ အသီး
သီး အခိုက်အတန့်ကာလကိုစွဲ၍၊ သဥပါဒိသေသဓာတ်၊ အနုပါ-
ဒိသေသဓာတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်ဟူလို။

ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ဖျက်တတ်သော အရိယမဂ်
၏အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာတို့၏ အကြွင်းမဲ့ငြိမ်းခြင်း
ဟူသော ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်၊ ခန္ဓာတို့၏ အကြွင်းမဲ့ ငြိမ်းခြင်းဟူသော
ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်။ ထိုပရိနိဗ္ဗာန်နှစ်ပါးလုံး၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။ နှစ်ပါး
လုံးသည် အကျိုး၊ မဂ်ဖိုလ်၏အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်၊ ပရမ
အသင်္ခတ နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်အစစ်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်လေ၊ အာရုံပြု
လေ၊ အထပ်ထပ် မပြတ်နှလုံးသွင်းအောက်မေ့လေ။

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်လည်း သဥပါ-
 ဒိသေသ ကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာန်၊ အနုပါဒိသေသခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်တို့၏
 ပကတူပနိဿယ အကြောင်းဖြစ်ရကား အကျိုးဖြစ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်
 ဟူသော အမည်ကို တဘန် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော အကြောင်း
 နိဗ္ဗာန်၌ တင်စားပြန်၍ ဖလူပစာအားဖြင့် သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်
 အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရပြန်သည်ဟူလို။ (၂၃၂)

စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထသဘာဝ ဓမ္မ
 သဘောသည် အလွန်သိမ်မွေ့ နက်နဲခက်ခဲလှသော သဘောဖြစ်၏။
 (အဋ္ဌသာလိနိ။ အနုဋီကာ။ ပဏိဒီပဋီကာ။ သင်္ခေပဝဏ္ဏနာ
 ဋီကာ။ ပရမတ္ထမဂ္ဂါသာဋီကာ။ အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသနီဋီကာ။
 အဘိဓမ္မတ္ထဝတာရဋီကာ။ ဋီကာကျော်ဟူသော အဘိဓမ္မတ္ထ
 ဝိဘာဝနီဋီကာ) သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၏ အဖွင့်များ ဖြစ်သည်။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ အစွမ်းသတ္တိသုံးပါးကား-

အဘိဓမ္မာ ဒေသနာကို ကြွင်းမဲ့ကုန်စင် အလုံးစုံဥယျာဓံတို့
 ကို ကုန်စင်အောင် သိနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိတမျိုး။ ဟောသင့် ဟော
 ထိုက် ဟောအပ်သော ဒေသေတဗ္ဗအပြားကို သိနိုင်သော အစွမ်း
 သတ္တိတမျိုး။ တရားနာသူ ဝေနေယျတို့၏ အလိုအဇ္ဈာသယ
 နှလုံးသွင်းကိုသိခြင်း ထင်ရှားပြခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သောသတ္တိတမျိုး။ ပေါင်း
 သတ္တိသုံးမျိုးဖြင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်သာ
 ဟောပြနိုင်သည်။ အရှင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါသာဝကတို့၏ အရာမဟုတ်။

အလွန်နက်နဲခက်ခဲသိမ်မွေ့လှစွာသော ပရမတ္ထဓမ္မ သဘာဝ
 ၏ ဤသို့ အလွန်ကြားရ နာရ ပြောဟောနိုင်ရခဲ၊ ဟုတ်မှန်စွာ သိနိုင်ခဲ

လှသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ထိုအဘိဓမ္မာဒေသနာ ပရမတ္ထ သဘာဝ
ဓမ္မတို့ကို အပတ်တကုတ် ကြိုးစားအားထုတ်၍ သင်နာ ဆောင်ရွက်
လေ့ကျက်မှတ်သား၍ သိနားလည်အောင် ကြံစည်ဆွေးနွေးမေးမြန်း
ဟောပြောခြင်းများကို ပြုသင့်လှသည်အတိုင်း ပြုကြပါလေ။ (၂၃၈)

အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်

အရိယသစ္စာန ဒဿနံ၊ နိဗ္ဗာနသစ္စိကရိယာ စ။ (မင်္ဂလသုတ်)
ဤ၌ အရိယမဂ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော၊ အရိယမဂ်၏
အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို မယူမူ၍၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ယူအပ်သည်
၏ အဖြစ်ကို အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ အရိယမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော
နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော သစ္စိကရိယာမဂ်လာကို အရိယ
သစ္စာနဒဿနံ ဟူသောရှေးပုဒ်ဖြင့် ပြဆိုပြီးဖြစ်သောကြောင့်ပေ
တည်း။

နိဗ္ဗာနသစ္စိကရိယာ ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို နိဗ္ဗာန်ဟုဟော
တော်မူသည်။ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရခြင်းရောက်ခြင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ် ကို
ဆင်ခြင်ခြင်းသာလျှင် မျက်မှောက်ပြုသည်ဟု (သစ္စိကရိယာ) ယူအပ်
၏။

အရဟတ္တမဂ်သည် အကြွင်းမဲ့မယ်သတ်အပ်သည်ဖြစ်၍
အလုံးစုံသောကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ်မဖြစ်နိုင်ခြင်း ဟူသော
ငြိမ်းခြင်းသည် မုချအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်မည်၏။ ယင်းသည် မဂ်ခဏ၌
ဖြစ်၏။ မဂ်၏ အခြားမဲ့၌ အရဟတ္တဖိုလ်သည် ကိလေသာ ငြိမ်းခြင်း
၏ အခြားမဲ့ဟူသော အနီး၌ဖြစ်သောကြောင့်၊ ထိုကိလေသာ ငြိမ်း

ခြင်း၏ နိဗ္ဗာန်အမည်ကို ထို ကိလေသာငြိမ်းခြင်း အနီးရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်၌တင်စား၍ သမိပ္ပပစာအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်မည်သည် ဟူလေ။

နိဗ္ဗာန်နိစ္စိ စေတ္တ အရဟတ္တဖလံ အဓိပ္ပေတံ။
တံ ကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာန်န္တေ ဇာတတ္တာ နိဗ္ဗာနံ နာမ။
(နေတ္ထိဋီကာ)

အရဟတ္တဖိုလ်ကား- သင်္ခတတရား၊ မဂ်ဖိုလ်၏ အာရုံ
နိဗ္ဗာန်ကား- အသင်္ခတ။

အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရာဂက္ခယဟူ၍ ဟောတော်မူရာ၌လည်း အရဟတ္တမဂ်သည် အကြွင်းမဲ့ပယ်အပ်သော ကိလေသာ ရှိသည်ဖြစ်၍ ရာဂစသည်တို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ခြင်း ကုန်ခြင်း အဆုံးဖြစ်သော အနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့် ကုန်ခြင်းခယအမည်ကို ကုန်ခြင်း၏ အနီးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌ တင်စား၍ သမိပ္ပပစာအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ခယဟု ဟော၏ဟု သိလေ။

ရာဂစသည်တို့ကို အကြွင်းမဲ့ကုန်စေတတ်သောကြောင့် ခယမည်သော မဂ်ချုပ်သည်၏ အခြားမဲ့၌ အနီးဆုံးဖြစ်သောကြောင့် အကြောင်းအရဟတ္တမဂ်၏ ခယအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ခယ ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

အပစ္စယနိဗ္ဗာန်

ပရမတ် အသင်္ခတဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားသည် တရံတဆစ်
မျှ တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်တတ်သောတရားမဟုတ်
သောကြောင့် ထိုနိဗ္ဗာန်အားဖြစ်ဘို့ရန် ဇနကအကြောင်းလည်း မရှိ။
တစုံတခုသောအကြောင်း မထောက်မကူဘဲ အမြဲထာဝရ တည်နေ
သောတရားဖြစ်၍ တည်ဘို့အကြောင်းလည်း မရှိသော မဂ်ဖိုလ်၏
အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် အပစ္စယတရားမည်၏။

ဓူဝနိဗ္ဗာန်

ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း စသော
အကြောင်းတို့ကြောင့် စိုးရိမ်ပူပန်ပင်ပန်းခြင်း အစရှိကုန်သော ဆင်းရဲ
အပေါင်းတို့မှ ကင်းလွတ်ရခြင်းအကျိုးငှာ ရောက်အပ် ရအပ်သည်၏
အဖြစ်၊ တရံတဆစ်မျှ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်
မြဲသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည်
ဓူဝမည်၏။

သဿတနိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်သည် တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖြစ်တတ်
သောတရားမဟုတ်။ ထိုသို့ ဖြစ်တတ်သော တရားမဟုတ်၍ ချုပ်
ပျက် သောမည်သည်မရှိ။ ထိုသို့ တရံတဆစ်မျှ ဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းမရှိ
ပကတိ အတိုင်း ထာဝရအမြဲ တည်သော သဘောဖြစ်သောကြောင့်

မဂ်ဖိုလ်အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် သဿတမည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏ဟု သိအပ်၏။

အနန္တနိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်သည် အစဉ်ထာဝရ အမြဲတည်သော တရားဖြစ်၍ တရံတဆစ်မျှ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အပိုင်းအခြား ချုပ်ပျက်ခြင်းဟူသော အပိုင်းအခြား မရှိသောကြောင့် အနန္တ ဟု ဟောတော်မူ၏။

(အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ)

စ၍ ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ရော်အိုမင်းဆွေးမြေ့ခြင်း၊ ချုပ်ပျောက်ကုန်ခန်း သေပျက်ခြင်းမရှိသောကြောင့် စ၍ပင်ဖြစ်ခြင်းမရှိဟု သိအပ်၏။ မည်သည့် ကပ်ကမ္ဘာကာလ၊ မည်သည့် ဘုရားလက်ထက်တော်က စ၍ ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် ဖြစ်ရာကာလအပိုင်းအခြား မရှိသောကြောင့် စ၍ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်ဟူလို။

ထိုနိဗ္ဗာန်သည် အရိယမဂ်ဖြင့် ရောက်အပ်သော တရားသာ ဖြစ်သည်။ အရိယမဂ်သည် ဖြစ်စေအပ်သောတရား မဟုတ်သောကြောင့် စ၍ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်သာ။ စ၍ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရား မဟုတ်။

ထိုနိဗ္ဗာန်အား စ၍ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း ထိုနိဗ္ဗာန်အား မိမိကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာတည်းဟု ဧကန်ဆတ်ဆတ် မုချမှတ်ရမည်။

မဂ်ဖိုလ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ပျက်စီးခြင်းမရှိ ပကတိကြံ့ခိုင်စွာ တည်သည်၏အဖြစ်၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ရော်အိုမင်းဆွေးမြေ့ခြင်း၊

သေပျက်ခြင်းမရှိ၊ အမြဲတည်သည်၏ အဖြစ်၊ အစဉ်မပြတ်မြဲမြန်စွာ တည်သည်၏အဖြစ်၊ ဘောက်ပြန်ခြင်းသဘော မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို စင်စစ် သိအပ်၏။ (စူဠနိဒ္ဒေသ)

မဂ်ဖိုလ်တို့ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ဧကန်စင်စစ် တရံဉာဏ် မျှ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း မရှိ ပကတိအတိုင်း ထာဝရအမြဲတည်၍ ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ဟု မဆိုရ၊ ကာလသုံးပါးမှ လွတ်ကြောင်း အစဉ် မပြတ် အမြဲတမ်း ထင်ရှားရှိသောအားဖြင့် တည်နေကြောင်းကို စင်စစ် သိအပ်မှတ်အပ်၏။ (မဏိမဇ္ဈ)

ဥပါဒ်၏အစွမ်း ဘင်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း မရှိ သောကြောင့် စသည်ဆုံးသည်မရှိ၊ မဂ်ဖိုလ်အာရုံ နိဗ္ဗာန်သည် အနန္တမည်၏ဟု သိအပ်၏။

အမှားနိဗ္ဗာန်

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မဂ်ဖိုလ်ကိုရသောအခါ ထိုမဂ်ဖိုလ် တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် မရှိသေး မဖြစ်သေးကြောင်း မဂ်ဖိုလ်တို့သည် မိမိတို့ ရလတ္တံ့၊ ဖြစ်လတ္တံ့ဖြစ်သော အနာဂတ်နိဗ္ဗာန် ကို လှမ်း၍ အာရုံပြုနှင့်ရကြောင်း မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော၊ မိမိတို့ရလတ္တံ့ နိဗ္ဗာန်သည် မိမိတို့ စုတိကျပြီးသည်မှ နောက်၌ ဖြစ် ကြောင်း၊ တရံတဆစ်မျှ ရှေးကာလ မဖြစ်ဘူးသေးသော မိမိတို့ ရလတ္တံ့ နိဗ္ဗာန်သည် ရဟန္တာတို့ စုတိကျပြီးသည့်နောက်၌ ဖြစ်ကြောင်း ဟူ၍ မဟုတ်မမှန် ထုတ်ဆောင် ပြဆိုကြကုန်၏။ မှားသည်သာဖြစ် ကုန်၏။ (၃၀၂)

အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်သည် ရဟန္တာတို့ စုတိစိတ်ဖြစ်သည့်တိုင် အောင် ရှေးအဘိဋ္ဌိ တရံတဆစ်မျှ မဖြစ်ဘူးသေး၊ စုတိပြီးသည့် နောက်မှ ဖြစ်သောကြောင့် မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ ဖြစ်သောအခါ နိဗ္ဗာန် မဖြစ်သေး။ မဖြစ်လတ္တံ့သာဖြစ်၍ မဂ်ဖိုလ်တို့သည် အနာဂါတ် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသည်ဟု အယူရှိ၍ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ရဟန္တာတို့ စုတိစိတ် ဖြစ်သည်မှ ရှေးကာလ တရံတဆစ်မျှ မဖြစ်ဘူးဘဲ စုတိပြီးမှ တခါတည်း သာဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟူ၍ အချို့ဆိုကြကုန်၏။ အမှား ချည်းသာ။(၃၁၉)

အဗ္ဗုတနိဗ္ဗာန်

ဘော- အိုအချင်းတို့ အစ္ဆရိယံဝတ- လက်ဖျစ်တီး ဝဲခိုးခြင်းငှါ ထိုက်တန်သင့်လျော်စွ တကား။ အဗ္ဗုတံဝတ- မဖြစ်ဘူးမြဲ အံ့ဩ ဘွယ်ရာ ဖြစ်စွတကား။ မဖြစ်ဘူးမြဲ အံ့ဩဘွယ်ရာတကား။

ဘူရိဒတ်ဇာတ်တော်၌ နဂါးမင်းနှင့် ဖားမငယ် အစွမ်းပြိုင်ဆိုင် ရှုံးနိုင်အမှု စစ်ပြုကစားကြရာ၌ ငါးထောင်အသပြာ လောင်းကစား ခြင်းသည်၊ အဗ္ဗုတ- သည် လောင်းကစားခြင်း အနက်ဟော၏။

နန္ဒိဝိသာလဇာတ်၌ သူဌေးနှင့် ပုဏ္ဏားတို့ ဝန်အပြည့် လှည်း အစီးတရာကို နန္ဒိဝိသာလနွားလား တကောင်တည်းနှင့် တခါတည်း တပြိုင်နက် ရုန်းနိုင် မရုန်းနိုင် အရှုံးအနိုင် အသပြာနှစ် ထောင်နှင့် လောင်းကစားခြင်းသည်၊ အဗ္ဗုတ- လောင်းကစား အနက်ကို ဟော၏။

မြတ်စွာဘုရားမျက်မှောက် သိမ်အပြင်၌ ညဉ့်သုံးယာမ်ပတ်

လုံး မစင်ကြယ်သော ရဟန်းကို သုံးကြိမ်သုံးခါတိုင်တိုင် အပြင်ပ ထွက်ပါဟု ပန်ကြားသော်လည်း မထွက်၊ မိုးသောက်ယာမိ၌ ငါ့ရှင် မစင်ကြယ်သောရဟန်း၊ သင့်ကို ဘုရားမြင်တော်မူ၏။ ထွက်လော့ဟု လက်မောင်းကို ဆုပ်ကိုင်၍ သိမ်ပြင်ပသို့ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန် ကိုယ်တိုင် ထုတ်ဆောင်ခေါ်သွားသည်။

ဤ၌ လက်မောင်းကို ကိုင်၍ သံဃာ့ပရိသတ်ထဲမှ ထုတ် ဆောင်ရသည်တိုင်အောင် မထွက်ဘဲ ဖင့်နွဲ့ဆိုင်း၍ နေခြင်းသည် လက်ဖျစ်တီးလောက်အောင် အထူးအံ့ဩဘွယ်ရှိစွာ တကား ဟူသည် အဗ္ဗတ ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ (ကဲ့ရယ်ရာ၌ အံ့ဩဘွယ်- ဂရဟာ အဗ္ဗတ)

ရှေးကာလ တရံတဆစ် မဖြစ်ဘူးဘဲ အံ့အဲဘွယ်ရာ စိတ်ဖြစ် ခါမျှကိုလျက် သုတ်သင်သိစွမ်းနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်ကို ချီးမွမ်းအံ့ဩ သော အရာသည်လည်း အဗ္ဗတ မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် လည်းကောင်း၊ တပည့် ခေမာ ရဟန်းသည်လည်းကောင်း ဟောအပ်သော ဒေသနာအစ၌ အနက် သည် လည်းကောင်း အက္ခရာပုဂံဗျည်းသည် လည်းကောင်း၊ အချင်း ချင်း နှီးနှောညီညွတ် မဆန့်ကျင်ခြင်းသည် မဖြစ်ဘူးမြဲ အံ့ဩ ဘွယ်ရာ ထူးဆန်းစွာ ဖြစ်လာပေသည်ဟု ကောသလမင်းကြီး ချီးမွမ်းသော အရာလည်း၊ အဗ္ဗတ ပင်။ ပသံသာ - ချီးမွမ်းခြင်း။

အဗ္ဗတ-ဟူသည်မှာ

ရှေးကာလ တရံတဆစ် မဖြစ်ဘူးဘဲ တခါတရံ ပစ္စုပ္ပန်မျက်

မှောက်ဖြစ်ရောက်လာခြင်းဟူသော မမြင်စတောင်း မြင်ရသည်။ မကြားစတောင်း ကြားရသည်။ မတွေ့စတောင်း တွေ့ရသည်။ မကြုံစတောင်း ကြုံရသည် ဟူရာမှာကဲ့သို့လည်းကောင်း အံ့ဩရ၏။

အတိတ် အနာဂါတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံး၌ တရံတဆစ်မျှ မဖြစ်ဘဲသာလျှင် အလွန်အကျွံ အထူးအံ့ဩဘွယ်ရာ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိနေသော အရာမှာလည်း အံ့ဩရ၏။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော နိဗ္ဗာန်ကို ဟော၏ဟု သိအပ်၊ သိသင့်၊ သိထိုက် မှတ်ယူထိုက်သည်။

**တဏှက္ခယော အစ္စရိယံ အဗ္ဗုတံ အနိတိကံ
အနိတိကမ္မံ နိဗ္ဗာနမေတံ သုဂတေန ဒေသိတံ။(သံယုတ်)**

တဏှက္ခယော- နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံရှိသော အရိယမဂ်သည်။ အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ တဏှာကုန်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော၊ အစ္စရိယံ- အလွန်အကျွံ ထူးဆန်းအံ့ဘွယ်သော သဘောဖြစ်၍ လက်ဖျစ်ခတ်တီးခြင်းငှါ သင့်မြတ်ထိုက်သော၊ အဗ္ဗုတံ- ကာလသုံးတန်ဝယ် တရံတဆစ်မျှ မဖြစ်မှု၍သာလျှင် ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထာဝရ ထင်ရှားရှိနေသော၊ အနိတိကံ- တစုံတခုသော ဘေးရန်မရှိသော၊ အနိတိကမ္မံ- ဘေးရန်ခပင်းမှ ကင်းဝေးသော သဘောရှိသော၊ ဧတံ နိဗ္ဗာနံ နာမ- ဤနိဗ္ဗာန်မည်သော တရားကို၊ သုဂတေန- မြတ် စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတံ- သံယုတ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်၏။

ကာလသုံးပါးလုံး၌ တရံတဆစ်မျှ မဖြစ်ဘဲသာလျှင် ထင်ရှား ရှိနေသော၊ အလွန်အံ့ဩ ဆိုးမွမ်းထိုက်သော နိဗ္ဗာန်သဘော ဂုဏ်ကို ပြသော အရာသည် အဋ္ဌတမည်သည်ဟု စေ့ငုသေချာ မှတ်ယူအပ် နေ၏။

အပ္ပတဝနိဗ္ဗာန်

ထိုနိဗ္ဗာန်သည် မည်သည့် ကပ်ကမ္ဘာကာလက စ၍ဖြစ်သည် မည်သည့်ဘုရား လက်ထက်တော်က စ၍ဖြစ်သည်၊ စသည်ဖြင့် စ၍ဖြစ်ခြင်း အစွန်းအပိုင်းအခြား မရှိခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အပ္ပဘဝ ဟု ဆိုအပ်၏။ (၃၇၃)

အနိမိတ္တနိဗ္ဗာန်

သင်္ခါရတရားဟူသမျှတို့သည် အခါခပ်သိမ်း မပျက်မစီးဘဲ အမြဲတည်နေခြင်း သဘောမရှိခြင်းကြောင့် အတန်တန် ဖြစ်ပြန် ပျက်ပြန် တတ်သောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍၊ ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော အကြောင်းတို့သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖြစ်စေအပ် ရကား ဖြစ်ကြောင်းနိမိတ်ရှိ၍ သနိမိတ္တမည်၏။ (၃၇၃)

နိဗ္ဗာန်မူကား ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း မရှိ၊ အခါခပ်သိမ်း ထာဝရ အမြဲရှိနေသော တရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် မိမိကို ဖြစ်စေတတ်သော ဖြစ်ကြောင်းနိမိတ် မရှိသည်သာဖြစ်၍ အနိမိတ္တမည်၏။ (၃၇၃)

နိဗ္ဗာန်သည် အရိယာမဂ်ဖြင့် ရောက်အပ်သော ပတ္တဗ္ဗ အကျိုးသာ ဖြစ်သည်။ အရိယမဂ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော နိပ္ပိဒေတဗ္ဗ အကျိုးမဟုတ်ဟု န ဥပ္ပိဒေတဗ္ဗ ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဟောတော်မူ၏။ (၃၇၃)

နိဗ္ဗာန်သည် ဟေတုပစ္စယ အစရှိသော များစွာသော အကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံပြုပြင်ခြင်းကြောင့် မဖြစ်သည်သာမဟုတ်။ အကြောင်းနှင့်ကင်း၍ မိမိလျှောက်လျားဘာသာလည်း မဖြစ်သည် သာဟူသော ဟုတ်မှန်တိုင်းသော အနက်သဘောကို မယူမူ၍ နိဗ္ဗာန် သည် ပါရမီဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ဟူသော ဇနကအကြောင်းနှင့် ကင်း၍ မိမိလျှောက်လျားဘာသာ မဖြစ်နိုင်၊ ထိုပါရမီစသော ဇနကအကြောင်း တို့ ပြည့်စုံညီညွတ်လှမှသာ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မဟုတ်မမှန် ယူကြကုန်၏။

အမှားအမှန်

နိဗ္ဗာန် အတ္ထိတိ အာမက္ခာ၊ အတ္ထိ နိဗ္ဗာနန္တိ၊
 အတ္ထိ သိယာ နိဗ္ဗာနံ၊ သိယာ နော နိဗ္ဗာနန္တိ၊
 (ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်)

နိဗ္ဗာန်သည် စုတိမကျမီ မဖြစ်ပေါ်သေး။ စုတိကျပြီးမှ နိဗ္ဗာန် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ရံခါသာရှိသည်။ ရံခါမရှိဟု ပြဆိုဆုံး ဖြတ်ကြကုန်၏။

နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်သည်၊ အတ္ထိ- ထင်ရှားရှိပါ၏လော၊ ဣတိ- ဤသို့ မေးအပ်သည်ရှိသော်၊ အာမက္ခာ- ရှိပါ၏။ အတ္ထိနိဗ္ဗာနန္တိ- နိဗ္ဗာန်ထင်ရှားရှိ၏ဆိုရာ၌၊ (ဝါ) ဆိုသော်လည်း၊ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်သည်၊ သိယာ- ရံခါသာလျှင်၊ အတ္ထိ- ထင်ရှားရှိလာ ဖြစ်လာ၏။ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်သည်၊ သိယာ- ရံခါသော်ကား၊ နော အတ္ထိယာ- ထင်ရှားရှိလာ ဖြစ်ပေါ်လာသည် မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ ဖြေဆို၏။

ဤကား ပါဠိမှန်၏။ အနက်မှား၏။ အယူမှား၏။

နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်သည်၊ အတ္တိ- ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားလော၊ ဣတိ- ဤသို့မေးသည်ရှိသော်၊ အာမန္တာ- နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဟုတ်ပါ၏။ ဣတိ- ဤသို့ဖြေအပ်၏။ အတ္တိ- ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရား ဟူသမျှသည်၊ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်ချည်းလော။ ဣတိ- ဤသို့မေးသည်ရှိသော်၊ သိယာ- အချို့သော ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံ သင်္ခတတရားသည်၊ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန် ဟုတ်၏။ သိယာ- အချို့သော ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ဘုံလေးပါး၌ ဖြစ်သော သင်္ခတတရားဟူသော စိတ် စေတသိက် ရုပ် သည်၊ နော နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန် မဟုတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ ဖြေအပ်၏။

ဤကား ပါဠိလည်းမှန်၏။ အနက်လည်း မှန်၏။

အမြင်မှန် အယူမှန်ကား နိရောဓသေစွာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဟုတ်ပါ၏လောဟု အမေးကို နိရောဓသေစွာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူက ဧကန္တပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဟုတ်ပါ၏ဟု ဖြေ၏။

ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဟူသမျှသည် နိဗ္ဗာန်ချည်းလောဟု မေးမြန်းသည်ကို ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဟူသမျှသည် နိဗ္ဗာန်ချည်းသာမဟုတ်။ သင်္ခတ အသင်္ခတ နှစ်မျိုး တို့တွင် အချို့သောပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံ အသင်္ခတတရားသာ နိဗ္ဗာန်ဟုတ်သည်။

အချို့ကုန်သော ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော စိတ် စေတသိက် ရုပ်ဟူသော ဘုံလေးပါး၌ဖြစ်သော သင်္ခတတရားတို့က နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ဟု ဝိဿဇ္ဇနာအဖြေကို သကဝါဒီက ဝေဘန်၍ ပရဝါဒီ

ကို ပြတော်မူ၏။ (၃၇၆)

ဤကား ပါဠိလည်းမှန်၏။ အနက်လည်းမှန်၏။ အနက် အသွားအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်အယူအဆလည်း မှန်၏။ သကဝါဒီ အများသဘောတူ ယူကြကုန်၏။

အတိတ် စသည် နိဗ္ဗာန်

မဂ် ဖိုလ် တို့၏အာရုံ။ အဘူတံ၌ တ-ပစ္စည်းကို အတိတ် အနက်ယူ၍ နိဗ္ဗာန်ကို စုတိမကျမီ ရှေးအဖို့၌ မဖြစ်သေး။ ဖြစ်လတ္တံ့ သာ။ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ဖြစ်ဆဲဖြစ်၏ဟူ ယူလျှင် အတိတ်နိဗ္ဗာန်သာ မဆိုကောင်း။ ပစ္စုပ္ပန်နိဗ္ဗာန် အနာဂါတ်နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ဆိုရာယူရာ ရောက်ချေ၏။ မသင့် မှတ်။ (၃၃၃)

မြတ်စွာဘုရားမူကား မဂ်ဖိုလ်တို့ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို အတိတ်နိဗ္ဗာန်၊ အနာဂါတ်နိဗ္ဗာန်၊ ပစ္စုပ္ပန်နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ မဆိုကောင်း မဆိုထိုက်ကြောင်းကို-

နိဗ္ဗာနံ ဌပေတွာ အစရှိသည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာဝိဘင်းကျမ်း၌ ဟောတော်မူသည်။

ပုဒ်အက္ခရာ သဒ္ဒါယွင်းချွတ် ပိုလွန်ကျပျက်သည်ကို ပျက်မှန်း မသိ၊ သဒ္ဒါရှိတိုင်း ယူချေသော် မှားသောအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ယူမိ တတ်သည်။ (၃၃၅)

အဇာတသ္မုတိ

အတ္ထိ ဘိက္ခုဝေ အဇာတံ အဘူတံ အကတံ အသင်္ခိတံ။
နော စေတံ ဘိက္ခုဝေ အဘဝိဿ အဇာတံ အဘူတံ အကတံ
အသင်္ခိတံ။

နယိဒံ ဇာတဿ ဘူတဿ ကတဿ သင်္ခိတဿ နိဿရဏံ
ပညာယေတ။

ယသ္မာ စ ခေါ ဘိက္ခုဝေ အတ္ထိ အဇာတံ အဘူတံ အကတံ
အသင်္ခိတံ။

တသ္မာ ဇာတဿ ဘူတဿ ကတဿ သင်္ခိတဿ
နိဿရဏံ ပညာယတီတိ။ (ဥဒါန်းပါဠိတော်)

ဘိက္ခုဝေ- တို့။ အဇာတံ- နီးဝေးရင်းဖျား များစွာသော
အကြောင်းတို့သည် ပေါင်းဆုံညီညွတ်ခြင်းကြောင့် မဖြစ်သော၊
အဘူတံ- အကြောင်းနှင့်ကင်း၍ မိမိလျောက်လျားဘာသာလည်း
မဖြစ်သော၊ အကတံ- အကြောင်းကြောင့် လည်းမဖြစ်၊ မိမိ လျောက်
လျား ဘာသာလည်း မဖြစ်ခြင်းကြောင့် တစုံတခုသော အကြောင်း
သည်မျှ မပြုအပ်သော၊ အသင်္ခိတံ- အကြောင်းတရားတို့သည်
ပေါင်းဆုံညီညွတ်၌ မပြုအပ်သော။ (ဝါ) များစွာသော အကြောင်းတို့
သည် မပြုပြင်အပ်သော။ (ဝါ) ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော သင်္ခိတ
လက္ခဏာ မရှိသော။

အကတံ- တခုတည်းသော အကြောင်းသည်လည်း မပြုပြင်
အပ်သော၊ အဘူတံ- မိမိလျောက်လျား ဘာသာလည်း မဖြစ်သော၊
အဇာတံ- အချင်းခပ်သိမ်း မည်သည့်ကာလ၌မျှ မဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာန်-

နိဗ္ဗာန်တရားသည်၊ အတ္ထိ- ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏။
 မဂ်ဖိုလ်အာရုံ အသင်္ခတပရမတ် နိဗ္ဗာန်သည် ထင်ရှားရှိ၏။
 အကယ်၍ မရှိခဲ့သော် ဖြစ်တရားသင်္ခတဒုက္ခမှ ထွက် မြောက်
 ရာသည် မထင်ရှားရာ။

အကြင်ကြောင့် ပရမတ်နိဗ္ဗာန်သည် ထင်ရှားရှိ၏။
 ထို့ကြောင့် သင်္ခတဖြစ်သော ဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်ရာသည်
 ထင်ရှား၏။ (ဤသို့ပါဠိတော်အတိုင်း လိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ယူ)
 မဂ်ဖိုလ်အာရုံနိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်းတရားတို့ ပေါင်းဆုံ
 ညီညွတ် ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော တရားမဟုတ်ဟူ၍ အဇာတံကို
 ဟောတော်မူ၏။

ထို့နောက် အကြောင်းနှင့်ကင်း၍ အကြောင်း မရှိဘဲ မိမိ
 လျှောက်လျား ဘာသာ ဖြစ်တတ်သော တရားမဟုတ်ဟူ၍ အဘူတံ
 ကို ဟောတော်မူ၏။

ထို့နောက် တစုံတခုသော ကြောင်းသည်လည်း မပြုမပြင်အပ်
 ဟူ၍ အကတံကို ဟောတော်မူ၏။

ထို့နောက် ဖြစ်သဘောသည် သင်္ခတ သဘောသာဖြစ်၍
 မဖြစ်သဘောသည် အသင်္ခတဖြစ်၏ဟူ၍ အသင်္ခတံကို ဟော
 တော်မူ၏။ (၃၈၄)

ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော နိဗ္ဗာန်၏-

ဤများစွာသော အကြောင်းတို့သည် ပေါင်း၍လည်း မပြု
 မစီရင်အပ်သည်၏ အဖြစ်၊ တခုတည်းသောအကြောင်းသည်လည်း
 မပြုပြင် မစီရင်အပ်သည်၏ အဖြစ်၊ အကြောင်းမရှိဘဲပင် သဘော

အား ဖြင့်လည်း မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ ထိုနိဗ္ဗာန်၏ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးတန်၌ပင် အချင်းခပ်သိမ်း ဧကန်စင်စစ် ဖြစ်တတ် သောတရားမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူ၍ ပြတော်မူခြင်းငှာ အဇာတ် ကို ဟောတော်မူ၏။

ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်-

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံး၌ အချင်းခပ်သိမ်း ဖြစ်တတ်သော တရားမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် များစွာ သော အကြောင်းတို့လည်း မပြုမစီရင်အပ်သည်၊ တခုတည်းသော အကြောင်းသည်လည်း မပြုမစီရင်အပ်သည်။ အကြောင်းမရှိဘဲ မိမိ သဘောအားဖြင့်လည်းမဖြစ်သည် ဟူလို။

အဇာတ် အဘူတ် အကတ် အသင်္ခတံ၊

ဟူ၍ ဟောတော်မူခြင်းသည် လိုရင်းပြဆိုပြီး အဓိပ္ပါယ်ပင် တည်း။

အဇာတ်နိဗ္ဗာန်

အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် နိဗ္ဗာန်ကို အဇာတ် အဘူတ် စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ ထို အဇာတ် စသော ပုဒ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်၏ အထူးပြုတတ်၊ အထူးပြုကြောင်းဖြစ်သော ဂုဏ် ဖြင့်ဖြစ်သော ဝိသသနပုဒ်တို့ လေလော့။

အဇာတ် စသည်ပုဒ်တို့သည် အသီးသီးသော ဂုဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန် ကို အထူးပြုကြောင်းဖြစ်သောဂုဏ်ဖြင့် ဝိသေသနပုဒ် မဟုတ်။

လေးပုဂ္ဂိုလ်းပင် အချင်းချင်း ဝေဝုဏ်ပရိယာယ် စကားလှယ် ပုဒ်တို့ ချည်းသာ ဟူလို။

အဇာတ် ကို နဇာတ် အဇာတ်။ (တပျူရိသ်)

နိဗ္ဗာန်သည် မဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်။

ဖြစ်တတ်သော တရားမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်။

နိဗ္ဗာန်သည်မဖြစ်ဟူ၏။

နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်းညီ ညွတ်ခြင်း ကြောင့်လည်း မဖြစ်။

အလွတ်ပြင်ပ၌တည်၍ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ကျေးဇူးပြု တတ်သော အာရမ္မဏ၊ အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ ပစ္စည်း စသော ပြင်ပအဝေးအကြောင်း၊ သဟစရဏအားဖြင့် အတူတကွ တည်၍ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ကျေးဇူးပြုတတ်သော သဟဇာတ၊ အညမညပစ္စည်း အစရှိသော အနီးအတွင်းအကြောင်း၊ အကြောင်းနှစ် မျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးမျှသာ ညီညွတ်ခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် မဖြစ် သည်မဟုတ်။ အကြောင်းနှစ်မျိုးလုံးပင် ညီညွတ်သော်လည်း မဖြစ် သည်သာဟူလေ။

နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်းတို့ ညီညွတ်သော်လည်း မဖြစ်သည် ဟူ၏။ ဇနကဟူသော ဟေတုအကြောင်း၊ ဥပထမ္ဘကဟူသော ပစ္စယအကြောင်း၊ အကြောင်းနှစ်မျိုးလုံးကြောင့်လည်း နိဗ္ဗာန်သည် မဖြစ်သည်သာ။

အတူတနိဗ္ဗာန်

အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ။ မြတ်စွာဘုရားသည် နိဗ္ဗာန်ကို

အဇာတ်ဟူ၍သာ ဟောတော်မမူဘဲ အဘူတံ ဟူ၍လည်း ဟော
တော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် ဟောတော်မူသနည်း။

အဘူတံ ကို န ဘူတံ အဘူတံ။

နိဗ္ဗာန်သည် မဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်၊ ဖြစ်တတ်သော
တရား မဟုတ်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်
အဘူတံ မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် ဟေတုပစ္စယဟူသော အကြောင်းတို့
ညီညွတ်ခြင်းသာ မဖြစ်သည်။ ညီညွတ်သော အကြောင်းတို့ကြောင့်
သာ မဖြစ်သည်။ မိမိပကတိသဘောအားဖြင့် လျှောက်လျားဘာသာ
မဖြစ်။ ဖြစ်တတ်သောတရား မဟုတ်ဟု ဆိုလိုသည်။

အကတံနိဗ္ဗာန်

အကတံ ကို န ကတံ အကတံ။

နိဗ္ဗာန်သည် မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်။ ပြုအပ်သောတရား
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောကြောင့် အကတံမည်၏။
နိဗ္ဗာန်ကို အကြင်အမှတ်မရှိ အလုံးစုံသော အကြောင်းသည်ပင်
မပြုအပ် ဟူ၏။

အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်

အရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ။ မြတ်စွာဘုရားသည် အဇာတ်၊
အဘူတံ၊ အကတံ ဟူသော သုံးပုဒ်လုံးဖြင့်ပင် နိဗ္ဗာန်၏သဘောကို

ပြပြီးပြီ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှာ အသင်္ခတံ ကို ဟောတော်မူပါ သနည်း။

နိဗ္ဗာန်၏ သဘောကို ပြပြီးသော်လည်း ဇာတဘူတ အဖြစ် ဇာတဘူတသည် နှာမ်ရုပ်တရားတို့၏ သဘောသာ ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန် ၏ သဘောမဟုတ်ဟူ၍ ပြခြင်းငှာ အသင်္ခတံကို ဟောတော်မူ၏။

န သင်္ခတံ အသင်္ခတံ။

နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်းတို့အညီအညွတ်ဖြစ်၍ မပြုမစီရင် အပ်သည်၏အဖြစ် တည်းဟူသောကြောင့် အသင်္ခတ မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အသင်္ခတံ၊ အကတံ၊ အဘူတံတို့ဖြင့် နိဗ္ဗာန်၏ များစွာသော အကြောင်းသည် လည်းကောင်း၊ တစ်ခုတည်းသော အကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်၊ မိမိဘာသာ လျှောက်လျားအားဖြင့်လည်း မဖြစ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘောကို ကုန်စင်ကြွင်းမဲ့ ပြပြီးဖြစ်ပါ လျက် အဘယ်အကျိုးငှာ အဇာတံကို ဟောတော်မူ လေသနည်း။

(၃၉၇)

နိဗ္ဗာန်၏ အသင်္ခတံ၊ အကတံ၊ အဘူတံသဘော ရှိရခြင်း သည် နိဗ္ဗာန်၏ အချင်းခပ်သိမ်းဖြစ်တတ်သော သဘော။ ဖြစ်ခြင်း သဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာတည်း။ တပါးသော အ ကြောင်းကြောင့် မဟုတ်ဟူ၍ ပြတော်မူခြင်းငှာ အဇာတံကို ဟော တော်မူပြန်သည်။

နိဗ္ဗာန်ဟူက ဥပါဒ်အားဖြင့် ပေါ်လာသည်မဟုတ်။ ငြိမ်းအေး

သောသဘောအားဖြင့်ပင် ထင်ရှားမပေါ်လာနိုင်။ (၃၉၉) ခဲစွဲခဲကြ
ပါကုန်။ နိဗ္ဗာန်ဟူက အကြောင်းတရား များစွာတို့ကြောင့် ဥပါဒ်အား
ဖြင့် မဖြစ်သော်လည်း ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောအားဖြင့် ထင်ရှားပေါ်
လာရမ့် ခိုင်မာရဲဝံ့စွာ ဆိုကြကုန်လတ္တံ့။ (၃၉၉ ၌ပင်)

ဥပါဒ်ကင်းလျက် သဘောအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဟူရာ
ဝယ် တစုံတခု တိုက်နံ့ရံ၌ ပြုတင်းပေါက် ဖောက်သည့်အခါ ဥပါဒ်
အထည်ခြပ်မထင်ဘဲလျက် အာကာသ ဟင်းလင်းကောင်းကင်
အထင်အရှား ပေါ်လာဘိသကဲ့သို့ မှတ်။ (၃၉၉)

နိဗ္ဗာန်၏ အချင်းခပ်သိမ်း ဖြစ်ပေါ်လာသည် မဟုတ်သည်၏
အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ အဇာတံဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ (၄၀၀)

အနုပဋိလောမနည်း အကုန်သား ခက်ခဲနက်နဲလှသည့်
အရာကို ပညာရှင်တို့ များများကြီး သတိထင်ကြပါစေကုန်သတည်း။
(၄၀၀)

မနုဿန္တံ မိဂိမကဲ့သို့

သဗ္ဗနိမိတ္တရဟိတံ နိဗ္ဗာနံ။ (နေတ္ထိ-၄)

ဇာတပင်ဖြစ်သော်လည်း ဇာတနိမိတ်မပေါ်။ ဘူတပင် ဖြစ်
သော်လည်း ဘူတနိမိတ် အရိပ်မထွက်။ ကတပင် ဖြစ်သော်လည်း
ကတပုံ၊ သင်္ခတပုံ၊ နိမိတ်လက္ခဏာမထင်။

ဤသို့သော အကြောင်းနိမိတ် အလုံးစုံမထင်သော တရား
သည် နိဗ္ဗာန်မည်၏။

အဇာတံ- ပရိနိဗ္ဗာန်ပုဂ္ဂိုလ်များ အေးမြစေသောအားဖြင့်

ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း ယင်းဖြစ်ပေါ်ပုံ၏ အလွန် နက်နဲသိမ်မွေ့ လှသဖြင့် ယင်းဇာတိ အရိပ်နိမိတ်လက္ခဏာ မထင်ထသော။ **အဘူတံ-** ငြိမ်းအေးခြင်း သန္တိလက္ခဏာအားဖြင့် ထင်ရှားရှိပါလျက်လည်း ယင်းထင်ရှားရှိပုံ ဘူတနိမိတ် အရိပ်မပေါ်ထသော။ **အကတံ-** ဒါန သီလ ဘာဝနာအကြောင်းရင်း ဟေတုတို့ ပြုအပ်သော်လည်း ယင်း အကြောင်းပုံနှင့် အကျိုးပုံ အလွန်ကွာဝေးသဖြင့် ယင်းပြုအပ်ပုံ ဂတနိမိတ် အရိပ်အရောင် မထင်ထသော အသင်္ခတံ ဒါန သီလ ဘာဝနာ အကြောင်းတရားတို့ ပြုစီရင်အပ်သည် ဆိုစရာရှိပါလျက် လည်း ယင်းပြုပြင်အပ်သည့် သင်္ခတလက္ခဏာ မပေါ်။ သင်္ခတစော် မနံ။ သင်္ခတပုံဟန်နှင့် အလွန်ကွာဝေး၍ နေထသော။

လူယောက်ျားနှင့် သမင်မ သင့်မြတ်၍ ပေါက်သွားသည့် လူယောက်ျားသည် အမိသမင်မနှင့် အလွန်ခြားသဖြင့် သမင်မ ကြောင့်ဖြစ်သော လူဟုဆိုနိုင်စရာ ဇာတိနိမိတ် အရိပ်အရောင် မပေါ်ထင်သကဲ့သို့ များစွာသော သင်္ခတဖြစ်သော အကြောင်းရင်း ဟေတု၊ အကြောင်းဖျား ပစ္စယတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသော်လည်း ထို တရားတို့ကြောင့် ဖြစ်သည် မဆိုနိုင်အောင် အလွန်သိမ်မွေ့ထူးကဲ နက်နဲစွာဖြစ်ပေါ်၍ နေသဖြင့် သင်္ခတအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပုံ လက္ခဏာ၊ ဥပါဒ်ဟူသော ဇာတိနိမိတ်စသည် မထင်သည်ကို သာရည်၍။ **အဇာတံ-** စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။ လုံးလုံးကြီး ဘယ်ဟာတခုမျှ မဖြစ်သည်ကို ရည်၍။ **အဇာတံ** စသည်ကို ဟောတော်မူသည် မဟုတ်မှတ်ကြကုန်။ ယင်းသို့ လုံးလုံးကြီး အဇာတ ဖြစ်လျှင် ယင်း နိဗ္ဗာန်ဟူက အဘာဝတုစ္ဆပင် ဖြစ်ရာသောကြောင့် ဘည်း။

မြင်းဆက်ခွဂါထာ

ဇာတ် ဇာတမ္ဗိ အဗ္ဗုတံ။ ဘူတံ ဘူတမ္ဗိ နော ကတံ။
 ကတံ ကတံယု သင်္ခါတံ။ သင်္ခါတံ သင်္ခိတံ ခတံ။
 စတုပ္ပါဒ အာဒိယမက။ ဝဏ္ဏမခြားအဗျပေတယမက။
 အနေကရူပယမက။ သန္နိဋ္ဌလင်္ကာရ၊ အတ္ထကုဋ္ဌာလင်္ကာရ။

ပထျာဂါထာသည်-

နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းသော အရာဟု ထင်ရှား
 သိသာလောက်သော ပုဒ်ဝါကျမပါဘဲလျက်၊ နိဗ္ဗာန်အရာကို ရည်၍
 ဝှက်ဆိုအပ်သောကြောင့်၊ ပုဒ်အနက်ရှေးအစွန်း နောက်အစွန်း နှစ်ပါး
 စုံအားဖြင့် ကွယ်ဝှက်သည်ဖြစ်၍ ဥဘယစ္ဆန္ဒပဟေဠိ မည်သော ဂါထာ
 တည်း။

အဇာတမ္ဗိ- မဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ဇာတ်- ဖြစ်၍နေထသော၊

ဇာတမ္ဗိ- ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ အဇာတ်- ဖြစ်သည် မမည်ထသော။

(သဘောအားဖြင့်သာဖြစ်၍ ဥပါဒ်အားဖြင့် မဖြစ်သည်ကို ရည်သည်။)

ဇာတ် ဇာတ်- ပကတိဖြစ်ဖြစ်သမျှ ဇာတတရားမျိုးတို့ထက်၊
 လွန်စွာ ထူးထူးခြားခြား ဖြစ်၍နေထသော၊ အဘူတံ- တရံတဆစ်
 မဖြစ်ဘူးသေးဘဲလျက်၊ ဘူတံ- ခွင့်ကြီးသာသဖြင့် တခါတည်းသာ
 ဖြစ်၍ အမြဲတည်နေထသော၊ ဘူတံ ဘူတံပိ- အလွန်ထင်ရှား ရှိပါ
 လျက်လည်း၊ အဘူတံ- မထင်ရှားသကဲ့သို့၊ ဘူတံ- ဖြစ်၍နေရကား၊
 အဘူတံ- သင်္ခိတတရားတို့ဖြစ်ပုံနှင့် မတူ အမူကွဲပြား အထူးအားဖြင့်

ဖြစ်၍ နေထသော၊ (အ-ကား - ပိရုဒ္ဒတ္တ)

အဘူတံ- ဥပါဒ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းမှ ကင်းထသော၊ (ပိရုဟတ္ထ၊
ဘိန္နာဘိန္နပဒတ္တသိလေသနည်း)

နောကတာပိ- အကြောင်းတရားတို့ ပြုပြင်နိုင်စရာ ကောင်း
သည့် အရာမဟုတ်သော်လည်း၊ အနောကတံ- အကြောင်းတရားတို့
မပြုပြင်အပ်ဘဲ အလိုလို ဖြစ်လာသည်လည်း မဟုတ်ထသော။
(ဘိန္နာဘိန္နပဒတ္တသိလေသနည်း။)

ကတမ္ပိ- အကြောင်းတရားတို့ ပြုပြင်အပ်သည်ပင် ဖြစ်ပါ
သော်လည်း၊ အကတံ- ပြုအပ်ပြုရာ မရောက်ထသော၊ (အ-ကား
ပဋိသေဇတ္ထ)၊ (ဝါ) ပကတိပြုပြင်အပ်သော တရားတို့ထက် လွန်လွန်
ကဲကဲ ပြုနိုင်မှသာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ထသော။ (အ-ကား ဝုဗ္ဗတ္ထ)

အသင်္ခါတံ အသင်္ခိတံ- ဟေတုပစ္စယ အကြောင်းဝေး၊
အကြောင်းနီး ဟူသမျှတို့သည် တကွရောက်၍ မပြုပြင်နိုင်ထသော၊
သင်္ခါတံ သင်္ခိတံ- သင်္ခတမှန် ဒုက္ခရန်သည် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာဟူသမျှကို၊
ခံတံ- တူးဖြိုဖျက်ဆီးနိုင်သော တရားထူး တရားမြတ်ကြီး ဖြစ်ထ သော၊
တံ အသင်္ခိတံ- ထို အသင်္ခိတဓာတ် တရားတော်မြတ်ကြီးကို၊
အသင်္ခိတံ- ဘယ်သူတစုံတယောက် မပြုပြင်နိုင်။

(သင်္ခိတံ၌ ပကတိသင်္ခိတအတိုင်း တချက်၊ အသင်္ခိတံ
ပုဒ်ဖြစ်၍ တချက်၊ တံ အသင်္ခိတံဟု တချက်၊ အသင်္ခိတံဟု
တချက် အားဖြင့် လေးချက် ရထားအပ်သော ဘိန္နာဘိန္န
ပဒတ္တသိလေသာ လင်္ကာရနည်းတည်း။)

မဂ်ဖိုလ်အာရုံနိဗ္ဗာန်သည် မည်သည့်ကပ် ကမ္ဘာကာလကစ
၍ ဖြစ်သည်၊ မည်သည့်မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော်က စ၍ဖြစ်

သည် ဖြစ်ရာကာလမရှိ။ စ၍ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ရင့်ရော် ဆွေးမြေ့အိုမင်း သေကြေပျက်စီးခြင်းမရှိ။ အစဉ်အမြဲ ထာဝရ ရှိနေသော တရားထူး တရားမြတ်ကြီးပေတည်း။

နိဗ္ဗာန်၏ ပဒဋ္ဌာန်

နိယျာနိက လက္ခဏော မဂ္ဂေါ။ တံ နိရောဓဿ ပဒဋ္ဌာနံ။
အရိယမဂ်ကို နိဗ္ဗာန်၏ ပဒဋ္ဌာန်ဟု နေတ္တိကျမ်းဝယ် ရှင်မဟာ ကစွည်းမထေရ် ဟောတော်မူသည်ကား။ (၄၁၈)

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်မြတ်ဖြစ်သော ပါရမီ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ၊ အရိယမဂ်ဟူသော သမ္ပိပကအကြောင်းတို့တွင် အလွန်နည်းသော သမ္ပိပက အကြောင်းဖြစ်သည်ကို ရည်၍သာ ဟောတော်မူသည်။

သမ္ပိပကဟေတုဘာဝံ သန္ဓာယ မဂ္ဂေါ၊
နိရောဓဿ ပဒဋ္ဌာနန္တိ ဝုတ္တော။ (၄)

ပါရမီဝိပဿနာဘာဝနာ အရိယမဂ်တို့၏ နိဗ္ဗာန်ရောက် ကြောင်းအကျင့် သမ္ပိပကအကြောင်းသာဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်ကို ပြုပြင်စီရင် တတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်၊ အသင်္ခတပရမတ် နိဗ္ဗာန်၏ ထိုပါရမီဝိပဿနာမဂ်တို့သည် ပြုပြင်စီရင် အပ်၊ ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုးမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်၊ ထိုနိဗ္ဗာန်၏ လည်း ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်။ ပကတိ ထာဝရအမြဲ တည်နေသော တရားဖြစ်သည်၏ အဖြစ်သည် အလွန်သိသာ

ထင်ရှားစွာပင်လာသည်။ (၄၁၈)

ဆရာအချို့ကား နိဗ္ဗာန်၏ ဖြစ်တတ်သောတရား မဟုတ်သည်၏ အဖြစ် ပါရမီဝိပဿနာမဂ်တို့၏ နိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်စေ တတ်သော အကြောင်းမဟုတ်သည်၏အဖြစ်။ နိဗ္ဗာန်၏လည်း ပါရမီဝိပဿနာမဂ်တို့သည် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော အကျိုးမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည် အလွန်သိသာ ထင်ရှားပါလျက် အသင်္ခတ ဓာတ် ပရမတ်နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်းနှင့်ကင်း၍ မိမိလျှောက်လျား ဘာသာ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော တရားမဟုတ်။

များစွာသော အကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံညီညွတ် လှမှသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်အောင် တခုတည်းသော အကြောင်းသည် မပြုပြင်မစီရင်နိုင်၊ များစွာသော အကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံညီညွတ်၍ ပြုပြင်စီရင်အပ်သော်သာ ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပါရမီဝိပဿနာမဂ်ဟူသောအကြောင်းတို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန် ဖြစ်သည်။ ထို ပါရမီ ဝိပဿနာမဂ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို ဖြစ်စေ တတ်သော အကြောင်းဖြစ်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပြဆိုဆုံးဖြတ်ကြ၏။(ကျမ်းများနှင့် မညီ၊ မမှတ် မယူအပ်)

ကာလသုံးပါးမရှိခြင်း

နိဗ္ဗာန်သည် မိမိကို ဖြစ်စေတတ်သော တစုံတခုသော အကြောင်းမည်သည် မရှိသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် တရံတဆစ်မျှ ဥပါဒ်အားဖြင့် ဖြစ်သောမည်သည် မရှိ။ ယင်းသို့ ဥပါဒ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းမည်သည် မရှိသောကြောင့် ဘင်အားဖြင့် ပျက်သောမည်

သည်လည်း တရံတဆစ်မျှ မရှိ။ ယင်းသို့ ဥပါဒ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊
 ဘင်အားဖြင့် ပျက်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ထို ဥပါဒ် ဘင် နှစ်ပါးတို့ဖြင့်
 နှိုင်းခြားသော ဌီ မည်သည် မရှိ။ ယင်းသို့ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် မည်သည်
 မရှိ။ နိစ္စ ဓုဝ သဿတအားဖြင့် အမြဲတည်နေသော တရားသာ
 ဖြစ်ရကား တရံတဆစ်မျှ ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော ခဏတ္တယသို့
 ရောက်၍ လွန်ပြီးဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယင်း ခဏတ္တယသို့ မရောက်
 သေး၊ ရောက်လတ္တံ့။ ရှေးရှုတည်သည် ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဆဲဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မဆိုအပ်၊ မဆိုထိုက်၊
 မဆိုကောင်းသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်ဟူ၍ လည်း
 ကောင်း၊ အနာဂတ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
 မဆိုထိုက် မဆိုအပ် မဆိုကောင်းသည် ဟူလေ။ (၄၁၂)

နိဗ္ဗာန် ပညတ္တိစ ကာလဝိမုတ္တံ နာမ။ (ဋီကာကျော်)

ပညတ်ဟူသမျှနှင့်တကွ မဂ်ဖိုလ်တို့၏အာရုံ အသင်္ခတ ဓာတ်
 ပရမတ်နိဗ္ဗာန်၏ ကံ အစရှိသော အကြောင်းတို့တွင် တစုံတခုသော
 အကြောင်းကြောင့်မျှ ဥပါဒ်အားဖြင့် ဖြစ်သောမည်သည် တရံတဆစ်
 မျှ မရှိသည်သာဖြစ်၍ ဘင်အားဖြင့် ပျက်ချုပ်သောမည်သည်
 မရှိသည်သာဖြစ်ရကား အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်တရား ဟူ၍
 မဆိုအပ် မဆိုထိုက် မဆိုကောင်းသော နဝတ္တဗ္ဗတရားသာ ဖြစ်သည်။

(၄၁၂)

ဆရာအချို့လည်း အသင်္ခတဓာတ် ပရမတ်နိဗ္ဗာန်သည် ပါရမီ
 ဝိပဿနာမဂ်ဟူသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သော တရားပင်
 ဖြစ်သည် ဖြစ်၏ ဟူသော်လည်း ခန္ဓာငါးပါး နာမ် ရုပ် တရားတို့ကဲ့သို့

ဥပါဒ်ခြပ်ဖြစ်ပေါ်အောင် ရုန်းရင်းထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်သည် မဟုတ်။ နူးညံ့သိမ်မွေ့စွာသာ ဖြစ်သည်။ ဖြစ်သော အခါလည်း ဒီဏာသဝတို့ စုတိမကျမီ ရှေးကာလ တရံတဆစ်မျှ မဖြစ်ဘူးသေး။ စုတိ ဘင်္ဂက္ခဏာ၏ အခြားမဲ့ကာလသို့ ရောက်မှဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဒီဏာသဝတို့၏ စုတိ ဘင်္ဂက္ခဏာ အခြားမဲ့ကာလသို့ ရောက်မှဖြစ်သောကြောင့် ထိုအသင်္ခတ ပရမတ်နိဗ္ဗာန်မှာ စ၍ဖြစ်ခြင်း အပိုင်းအခြားရှိ၏။ ဖြစ်ပြီးနောက် နိစ္စ ဓုဝ သဿတအားဖြင့် အမြဲတည်နေသော တရား ဖြစ်သောကြောင့်ကား ပျက်စီးခြင်း အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ ဟု ဆုံးဖြတ်ပြဆို၏။ ဤလည်းများ၏။ (၄၁၉)

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော အသင်္ခတ ပရမတ်နိဗ္ဗာန်သည် သောတာပတ္တိမဂ္ဂက္ခဏကာလမှ စ၍ ဖြစ်သည်။ ဖြစ်ပြီးနောက်ကား အမြဲတည်နေသော တရားဖြစ်၍ ပျက်စီးခြင်း အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသည် ဖြစ်ရကား နိဗ္ဗာန်မှာ အစရှိ၏။ အဆုံးသာ မရှိသည်။ သံသရာ မှာ အစသာ မရှိသည်။ အဆုံးရှိ၏ဟူ၍ နိဗ္ဗာန်နှင့် သံသရာ အထူး ပြောကြား ပြဆို၏။ ဤသည်လည်း အမှားချည်းပင်တည်း။

ဆရာအချို့လည်း အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်ဝယ် မဂ် ဖိုလ် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့ ဖြစ်သောအခါ ထိုနိဗ္ဗာန် မဖြစ်သေး မရှိသေး။ ထို မဂ်ဖိုလ် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့သည် ဒီဏာသဝတို့ စုတိကျပြီး နောက်မှ ဖြစ်လတ္တံ့ ရှိလတ္တံ့သော အနာဂတ်နိဗ္ဗာန်ကိုပင် မျှော်လှမ်း ရော်ရမ်း တော်မှန်း၍ အာရုံပြုနှင့်ရသည် ဟူ၍လည်းကောင်း။ ။ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြု၍ ခန္ဓာပျက်ကာမှ ပေါ်လာ ဖြစ်လာလတ္တံ့သော မိမိအစဉ် သန္တာန်၌ လွန်စွာငြိမ်းအေးလတ္တံ့သော နိဗ္ဗာန်သဘောကို မဂ်ဖိုလ် တို့ဖြင့် သာမညသိလိုက် မြင်လိုက် အာရုံပြုလိုက် ပြီးသည်နောက်၊

ပစ္စဝေက္ခကာ ဝိထိတို့ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် အသေ အချာ
ယင်း မိမိရလတ္တံ့သော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို အာရုံပြုသည်ဟူ၍
လည်းကောင်း ဆုံးဖြတ် ပြဆို၏။

ဤစကားလည်း အမှား။ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်၏။

ဆရာအချို့လည်း နိဗ္ဗာန်သည် ရဟန္တာတို့ စုတိကျပြီးမှ
ဖြစ်သည်။ စုတိကျပြီးနောက် ဖြစ်သော ရံခါကာလ၌သာ ရှိသည်
ဟု ဆုံးဖြတ်ပြ၏။ နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အသီးအခြား တပါး
မရှိပြီ။ ရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းမျှသာ “အဘာဝပညတ်” ပင်
ဖြစ်သည် ဟု ဝိတဏ္ဍဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဆိုကြကုန်၏။ ဤသည်လည်း
အမှားဟု မှတ်။

ဝိတဏ္ဍဝါဒီ- ပညာရှိတို့၏ စိတ်နှလုံးကို အထူးသဖြင့်
တုန်လှုပ်စေတတ်သော အယူစကားကို ဆိုလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်
။ပ။ အာဟ- ဆို၏။

အတ္တမည်သည် သရုပ်သီးခြားမရကောင်းသကဲ့သို့ လည်း
ကောင်း၊ ယုံ၏ဦးချိုမည်သည်ကို သရုပ်သီးခြား မရကောင်းသကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသည် မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်သည်
ဖြစ်ရာ ရာဂစသည်တို့၏ တာဝန်အသစ်မဖြစ်နိုင်ခြင်း ဟူသော
ကုန်ခြင်း အဘာဝပညတ်မျှသာဖြစ်၍ ယင်းအဘာဝပညတ်ကို
ထား၍ နိဗ္ဗာန် မည်သည် သရုပ်သီးခြား မရကောင်းဟူ၍လည်း
အမှားဆိုကြကုန်၏။ (၄၄၀) (ဝိကာသနိဋီကာ)

ခဲစွဲခဲကြပါကုန်

နိဗ္ဗာန်ဟူက အကြောင်းများစွာနှင့် ကင်း၍ ဥပါဒ်အားဖြင့် မဆိုထားဘိ။ ငြိမ်းအေးခြင်း သဘောအားဖြင့်ပင် ထင်ရှား မပေါ်လာနိုင်။ (၃၉၉) ငြိမ်းအေးခြင်း သဘာဝအားဖြင့်ပင် မထင်ရှားနိုင် မပေါ်လာနိုင်သည်ကို ဆိုသည်မှတ်။ (၃၉၉)

အဇာတ၊ အဘူတကို သဘောလှလှ ကျကြ၍ ရှိလျှင်

နိဗ္ဗာန်ဟူက အကြောင်းတရားများစွာတို့ကြောင့် ဥပါဒ်အားဖြင့် မဖြစ်သော်လည်း ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောအားဖြင့် ထင်ရှားပေါ်လာရမိ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာ၌ပင် လာသည်ဟု ခိုင်မာရဲဝံ့စွာ ဆိုနိုင်ကြလတ္တံ့။

ဥပါဒ်ကင်းလျက် သဘောအားဖြင့် ပေါ်လာသည်ဟူရာဝယ် တစ်ခုတခု တိုက်နံရံ ပြုတင်းပေါက် ဖောက်သည့်အခါ ဥပါဒ် အထည်ခြပ် မထင်ဘဲလျက် ပရိစ္ဆေဒါကာသ ဟင်းလင်းကောင်းကင် အထင်အရှား ပေါ်လာသကဲ့သို့ မှတ်။ (၃၉၉)

ထင်ရှားစွာ ဖြစ်နေခြင်းမည်သည်ကား-

ရုပ်အစရှိသော သင်္ခတတရားတို့အားသာလျှင် ဖြစ်၏။

အသင်္ခတသဘောရှိသော နိဗ္ဗာန်အား မဖြစ်နိုင်။ (၃၉၉)

ဤ ဥဒါန်းပါဠိတော်အရာ ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံ နှစ်နည်းလုံးပင် အကုန်သား ခက်ခဲနက်နဲလှသည့် အရာကို ပညာရှင်တို့ များများကြီး သတိထင်ကြပါစေကုန်။ (၃၉၉)

အောက်က အထက်ကို မသိနိုင်

နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် မရှိသည်မဟုတ်၊ ရှိ၏။

သီလ သမာဓိ ပညာ ဟူသော ကောင်းသော အကျင့်ဟူသော အကြောင်းဖြင့်သာ ရကောင်းသည်။ ဝဋ်ကိုမှီသော အကျင့်ဖြင့် မရကောင်း။ နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းအားလျော်သော ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြင့်သာ ရနိုင်သည်။

အရိယာလည်းဖြစ်ပါမှ စေတောပရိယအဘိညာဏ်ကိုလည်း ရပါမှ တပါးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ လောကုတ္တရာစိတ်ကို သိနိုင်သည်။ ၎င်းစိတ်ကို ပုထုဇဉ်တို့ မသိနိုင်။ အရိယာတွင်လည်း စေတောပရိယအဘိညာဏ်ကို ရသော သောတာပန်တို့သည် သောတာပန်ချင်း၏ လောကုတ္တရာစိတ်ကို သိနိုင်သည်။ အထက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လောကုတ္တရာစိတ်ကို မသိနိုင်။ ၎င်းဉာဏ် ကိုရသော သကဒါဂါမ်သည် သကဒါဂါမ်ချင်း၏ လည်းကောင်း၊ သောတာပန်၏လည်းကောင်း လောကုတ္တရာစိတ်ကို သိနိုင်သည်။ အထက်အရိယာတို့၏ ၎င်းစိတ်ကို မသိနိုင်။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ချင်း၏ လည်းကောင်း၊ အောက်အရိယာတို့၏ လည်းကောင်း လောကုတ္တရာစိတ်ကို သိနိုင်၏။ အရဟတ္တမဂ်စိတ် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကို မသိနိုင်။ စေတောပရိယအဘိညာဏ်ကိုရသော ရဟန္တာသာလျှင် အလုံးစုံသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လောကုတ္တရာစိတ်ကို သိနိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့ အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အကျိုးကို တောင်းတ ရှာမှီးခြင်း အလေ့ရှိသော ပညာစက္ခုဖြင့် ခန္ဓာ ရုပ်နာမ်ကို အနိစ္စ

စသည်ဖြင့် အဘန်ဘန် ကြည့်ရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အားသာ ထို နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်းအားလျော်သော သီလ သမာဓိ ပညာ တည်းဟူသော ဝိဝဇ္ဇာနိဿိတ သမ္မာပဋိပတ်ဟူသော အကြောင်းဖြင့်သာ ရနိုင် သည်ဟူလို။ (၄၄၂)

နေ နဲ့ လ

ရအပ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်မရှိသည်မဟုတ်၊ ရှိသည်သာ ဟူ၏။ ယင်းသို့ ရအပ်သော် သူခပ်သိမ်းတို့အား ရအပ်ရာပါသည်။ ရကား မရခဲ့ရကား ပရမတ္ထအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ရှိ၏ ဆိုသောစကား မသင့်ရာ။ မရှိဟူ၍သာ ဆိုအပ်ရာသည် မဟုတ်လော။

နေလကို မျက်စိနှစ်ဘက် ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကန်းသောသူ၏ မမြင်ရုံနှင့် နေလတို့ မရှိဟူ၍ မဆိုရ။ မဆိုထိုက်။ မျက်စိအမြင် ရှိကုန်သော သူတို့အား စက္ခုဝိညာဏ်၏ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှား သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုနေလတို့ ထင်ရှားရှိကုန်၏ ဟူ၍ ဆိုအပ် ဆိုထိုက်သကဲ့သို့-

ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ဗာလပုထုဇဉ်တို့၏ မမြင်ရ မမြင်ရုံမျှဖြင့် မရှိဟူ၍ မဆိုအပ်၊ မဆိုထိုက်၊ ထိုသို့ပင် ပုထုဇဉ်တို့ မမြင်နိုင် သော်လည်း အရိယာတို့အား ပညာစက္ခုတည်းဟူသော အရောင် အလင်းဖြင့် ထင်မြင်နိုင်ခြင်းကြောင့် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရား သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏ ဟူ၍ ဝန်ခံအပ် ဝန်ခံထိုက်၏ ဟူလို။ (၄၄၃)

သဒ္ဓါရှိတိုင်း မယူအပ်

နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည် ဟူ၏။ ယင်းသို့ ထင်ရှားရှိခဲ့သော် နိဗ္ဗာန်ဟူသည် အဘယ်နည်း။ အဘယ် ကြောင့် ရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းမျှကို နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ဟောပြတော်မူသနည်း။ မဟောအပ်ရာပါ။ သဒ္ဓါရှိတိုင်း သဒ္ဓါရိပ် မျှဖြင့် မယူအပ်။ သဘာဝတ္ထ ကို ကြံ၍ ယူအပ်၏။ အကြင် သဘောတရားကို အာရုံပြုသော အား ဖြင့် ရသည်ရှိသော် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ကိလေသာ တို့၏ အကြွင်းမဲ့ ငြိမ်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ထိုကိလေသာတို့၏ ကုန်ငြိမ်း ကြောင်း သဘောကို နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ဆိုအပ်သည် မှတ်။ (၄၄၆)

အိမ်ဓွေး မြေဓွေး စသည်

သောဏသိင်္ဂီလာဒယော၊ (အဘိဓမ္မတ္ထဝိကာသနိဋီကာ)

အရိယမဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရ၍သာ ကိလေသာတို့ ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ပယ်နိုင်ရကား-

အရိယမဂ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် အရိယမဂ် ပယ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်း ဟူသော ကုန်ခြင်း၏ ဥပနိဿယအကြောင်း။ ထို ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းသည် ထိုနိဗ္ဗာန်၏ အကျိုးဖြစ်သောကြောင့် အကျိုးဖြစ်သော ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်း၏ ခယဟူသော အမည် ကို အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ တင်စား၍ ဖလူပစာအားဖြင့် တရံ တဆစ်မျှ ကုန်ခြင်းသဘောသည် မရှိကောင်းသော်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို ရာဂက္ခယ စသည်ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏ ဟူသော အနက်သဘောကို

မှတ်အပ်သည်။ (၄၄၇)

အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရာဂက္ခယဟူ၍ ဟောတော်မူသည်ကား-
အကြောင်းကိုရက ဖြစ်ထိုက်သော သဘောဟူသော
အနုသယ၏အစွမ်းဖြင့် အစဉ်မပြတ် သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ ကိန်းသော
ကိလေသာသည် နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရဟတ္တမဂ်သည်
သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်ရကား။

အရဟတ္တမဂ်ခဏ၌ တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်း ဟူသော
ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်သောအားဖြင့် ကုန်ဆဲဖြစ်၏။ အရဟတ္တဖိုလ်
သည် ထိုကိလေသာကုန်ခြင်း၏ အခြားမဲ့ အဆုံး ဟူသော အနီး၌
ဖြစ်ရကား-

အနီးဖြစ်သော ရာဂစသော ကိလေသာကုန်ခြင်း၏ ခယ
ဟူသော အမည်ကို ထိုကိလေသာကုန်ခြင်းလျှင် အနီးရှိသော
အရဟတ္တဖိုလ်၌ တင်စား၍ သမိပ္ပပစာအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို
ရာဂက္ခယော စသည် ဟောတော်မူ၏ ဟူလို။

အကြောင်းကုသိုလ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၏ ခယဟူသော
အမည်ကို အကျိုးဝိပါက်ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌ တင်စား၍
ကာရဏူပစာအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရာဂက္ခယ စသည် ဟူ၍
ဟောတော်မူ၏ ဟူလို။ (၄၄၇)

ရာဂက္ခယော အစရှိသည်၌ ရာဂက္ခယ စသည်အရကို
အရိယမဂ်သည် ပယ်အပ်သည် ဖြစ်၍ ရာဂစသည်တို့၏ တဘန်
အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ကုန်ခြင်းကို ကောက်ယူ၍ ယင်းသည်
ကုန်ခြင်းပင် နိဗ္ဗာန်ဟူရာ၌ ရောက်သောအပြစ်ကို ပြပြီး၍။

ဝတ္ထုပဋိသေဝန စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းမျှကို ရာဂက္ခယ စသည်ဟု ကောက်ယူ၍ ယင်းသည် ကုန်ခြင်းသည်ပင် နိဗ္ဗာန်ဟူ၍ ယူရာ၌ ရောက်သော အပြစ်ကို ပြခြင်း ငှာ-ယဒိ ရာဂါဒိနံ ခယမတ္တံ နိဗ္ဗာနံ ဘဝေယျ- မိန့်။

ရာဂ စသည်တို့၏ သာမည ကုန်ခြင်းမျှသည် အကယ်၍ နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ခဲ့အံ့။ ဝတ္ထုသေဝန စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ထို ကုန်ငြိမ်းခြင်းသည် အိမ်ခွေး မြေခွေး စသည်တို့အားလည်း ရှိကုန်ရကား-

ထိုခွေးစသော ပုထုဇဉ်မိုက်တို့သည်လည်း ရအပ်သော နိဗ္ဗာန် ရှိကုန်သည်။ မျက်မှောက်ပြုအပ်သော နိရောဓသစ္စာ ရှိကုန်သည် ဖြစ်ရာ၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်ကလည်း အကျင့်ပဋိပတ်နှင့် ကင်း၍ပင် နိဗ္ဗာန်ကိုရသည် မည်ခဲ့ရကား။

အကျင့်ပဋိပတ်၏လည်း အကျိုးမရှိ အချည်းနှီး၏ အဖြစ်သာ ဖြစ်ရာခဲ့သည်ဟူလို။ (၄၄၈)

ရာဂက္ခယော စသည်ဝယ်

ရာဂက္ခယစသည်အရကို ရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းဟု ယူရာ၌ ရောက်သောအပြစ်ကို တနည်းပြဦးအံ့-

ရာဂက္ခယစသည်၌ ရာဂက္ခယစသည်အရကို ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းကိုယူ၍ ထိုရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းသည်ပင် နိဗ္ဗာန်ဟု ယူခဲ့သည်ရှိသော် ရာဂစသည်တို့၏ များသောအပြား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုရာဂစသည်တို့ များကုန်သကဲ့သို့ ယင်းတို့၏ ကုန်ခြင်းသည်လည်း များရာခဲ့ရကား-

နိဗ္ဗာန်များသည်၏အဖြစ်ဟူသော အပြစ်ရောက်ရာ ခဲ့ရာသည် ဟူလို။ (အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ) (၄၄၉)

ရာဂက္ခယစသည်အရကို ရာဂစသည်၏ ကုန်ပျက်ခြင်း ဘင်္ဂက္ခဏကို ကောက်ယူ၍ ထိုဘင်္ဂက္ခဏသည်ပင် နိဗ္ဗာန်ဟု ယူခဲ့သော်

သင်၏ နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခတလက္ခဏာ ဖြစ်ခဲ့ရာသည်။ ယင်းသို့ သင်္ခတဖြစ်ကလည်း ဥပါဒ် ဌီ ဘင် ဟူသော သင်္ခတ လက္ခဏာ သုံးပါး အစဉ်အတိုင်း ဇာတိ ဇရာ မရဏ မည်ရကား သင်္ခတတရား ဖြစ်ရာ၏။ သင်္ခတတရားဖြစ်လျှင်လည်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တတရား ဖြစ်ရာ၏။ ယင်းသို့ဖြစ်ရကား-

ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ပျက်ခြင်း ဝယဟူသော ဘင်္ဂက္ခဏ သည် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ခဲ့သော် တရံတဆစ်မျှ ဖြစ်သည် ပျက်သည်ဟူ၍ မရှိ၊ ခပ်သိမ်းသော ကာလဝယ် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ နေ သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် အမြဲတည်နေသော နိဗ္ဗာန်၏ အနိစ္စအဖြစ် ချမ်းသာသုခ ဟူသမျှတို့ထက် လွန်ကဲထူးမြတ်သော နိဗ္ဗာန်၏ ဒုက္ခအဖြစ်သည် ဖြစ်ခဲ့ရာသည် ဟူလိုသော အဖြစ်သည် ပေါ်လွင် ၏ဟု မှတ်။

ဆိတ်ဆိတ်သာနေရလိမ့်မည်

အကယ်၍ ရာဂစသည်တို့၏ တဘန် အသစ်မဖြစ်နိုင်ခြင်း ဟူသော ကုန်ခြင်းခယသည် နိဗ္ဗာန်မည်ငြားအံ့။

သောတာပတ္တိမဂ်၏ ရှေးအနန္တဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဂေါတြဘူမိတ်၊ အထက်မဂ်သုံးခုတို့၏ ရှေး အနန္တဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝေါဒါန်

စိတ်၊ မဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်စိတ်၊ တို့၏ အာရုံကို အဘယ်အာရုံဟူ၍ သင်ဆိုမည်နည်း။ ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ မဂ်စိတ်၊ ဖိုလ်စိတ်တို့၏ အာရုံကို ပြစမ်းပါဟု မေးအပ်၏။

ယင်းသို့မေးသော် ရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းကိုပင် ထိုဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဟူ၍ ဆိုပါမည်ဟု ဖြေဆိုရာ၏။

ယင်းသို့ ဖြေဆိုခဲ့သော် ဂေါတြဘူ စသည်တို့သည် ရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းကို အာရုံပြုသည်မည်၏။ ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့သည် ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့၏ ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဆဲခဏ၌ ကုန်ဆဲလော။ ကုန်ကုန်လတ္တံ့လော။ ကုန်ကုန်ပြီးလော။ ထိုရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ဆဲ၊ ကုန်လတ္တံ့၊ ကုန်ပြီးဟူသော ကုန်ခြင်းသုံးပါးတို့တွင် အဘယ်ကုန်ခြင်းကို ဤအရာ၌ ကုန်ခြင်း ခယဟူ၍ သင်ဆိုမည်နည်းဟု မေးအပ်၏။ ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ပြီးတို့၌ ကုန်ခြင်း ခယကို ဆိုပေသည်ဟု ဆိုခဲ့သော် အရှင်ဝိတဏှဝါဒီ။ မဆင်မခြင် ဆောလျင်စွာ မဆိုတည်းဘဲ စဉ်းစဉ်းစားစား ကြပ်ကြပ်သတိထား၍ ဆိုပါဟု မြဲမြံစွာ စကားချည်ထားပြီးမှ အကယ်၍ ကုန်ပြီးတို့၌သာ ကုန်ခြင်းခယကို ခယဟု သင်ဆိုသည်ဖြစ်အံ့။ ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါနံ၊ မဂ်စိတ်တို့၏ နိဗ္ဗာန်လျင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်သည် မပြီးရာဟု ဆိုအပ်၏။

အဘယ်ကြောင့် မပြီးရာသနည်း။ ထိုသို့ မပြီးရာ၌ အကြောင်းကား အဘယ်သို့နည်းဟူခဲ့မူ။

ဂေါတြဘူစိတ်၊ ဝေါဒါနံစိတ်တို့ ခဏတ္တယသို့ ရောက်နိုင်

ရာဂစသည်တို့ ကုန်ပြီးမဟုတ်။ ကုန်လတ္တံ့သာ ဖြစ်သည်။ မဂ်စိတ်
 ဖြစ်စဉ် ခဏတ္တယအခိုက်၌လည်း ကုန်ဆဲသာ ဖြစ်သည်။ ကုန်ပြီး
 မဟုတ်။ ဖိုလ်ခဏ၌သာ ကုန်ပြီး ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဂေါတြဘူ ဝေါဒါန်
 အခိုက်၌ ကုန်လတ္တံ့သာဖြစ်၍ ကုန်ပြီးမဟုတ်။ မဂ်ခဏ၌လည်း
 ကုန်ဆဲသာဖြစ်၍ ကုန်ပြီးမဟုတ်။ ဖိုလ်ခဏ၌သာ ကုန်ပြီး ဖြစ်ခဲ့သော်။

အရှင်ဝိတက္ကဝါဒီ၏ အလိုအားဖြင့် ဖိုလ်စိတ်သာလျှင်
 ကိလေသာတို့ ကုန်ခြင်းခယကို အာရုံပြုသည်ဖြစ်ရာ၏။ ဂေါတြဘူ၊
 ဝေါဒါန်မဂ်စိတ်တို့သည် ထိုခယကုန်ခြင်းကို အာရုံပြုသည် မဖြစ်ရာ၊
 ယင်းသို့ ဂေါတြဘူ စသည်တို့သည် ခယ- ကုန်ခြင်းကို အာရုံမပြုခဲ့က
 ထို ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါန်၊ မဂ်တို့၏ အာရုံကို အဘယ်အာရုံဟူ၍ သင်ဆို
 မည်နည်းဟု မေးအပ်၏။

ယင်းသို့မေးလျှင် ဤသဘောတရားသည် ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါန်
 မဂ်တို့၏ အာရုံတည်းဟူ၍ ညွှန်ပြောပြောကြားစရာ ထိုဂေါတြဘူ စသည်
 တို့၏ အာရုံကို မတွေ့ မမြင်နိုင်သောကြောင့် မချွတ်စကန်စကား
 တုန့်လှန် ပြောကြားဖြေဆိုရန် ကင်းမဲ့သည်ဖြစ်၍ ဆိတ်ဆိတ်သာ
 နေရလိမ့်မည်။

ဤသည်လျှင် ဂေါတြဘူ စသည်တို့၏ အာရုံတည်းဟု ညွှန်ပြ
 ရန် ထိုဂေါတြဘူစိတ် စသည်တို့၏ အာရုံမရှိခဲ့သော် ထို ဂေါတြဘူ
 စသည်တို့၏ ရာဂ စသည်တို့ ကုန်ခြင်း တည်းဟူသော ခယကို အာရုံပြု
 သည်၏ အဖြစ်ကို ပြဆိုရာ၌ ထောက်ထားစွဲယူ ကိုးမိုးရန် အကြောင်း
 ကို မမြင်သောကြောင့် မချွတ်စကားဆိုရန်မရှိ။ ဆိတ်ဆိတ်သာ
 နေရလိမ့်မည် ဟူလို။ (၄၅၃)

ရာဂက္ခယအရစသည်ကို ရာဂစသည်တို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ခြင်းကို ကုန်ခြင်းကိုယူ၍ ထိုကုန်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်ဟု ယူရာ၌ ကား-

ကိလေသာတို့၏ တဘန် အသစ်မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ခြင်း မည်သည်ကို သီလဝိသုဒ္ဓိ အစရှိသော ဝိသုဒ္ဓိခုနစ်ပါး အစဉ်အားဖြင့် ထိုကုန်ခြင်းအား လျော်သော မဇ္ဈိမပဋိပတ်လျော်သော အကျင့်ဖြင့် သူတော်ကောင်းတို့ ပြုအပ်ပြုနိုင် ဖြစ်စေအပ်ဖြစ်စေနိုင်သည်။

နိဗ္ဗာန်ကိုကား တစုံတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစုံတခု သော အကြောင်းဖြင့်မျှ မပြုအပ်၊ မပြုနိုင်၊ မဖြစ်စေအပ်၊ မဖြစ်စေနိုင်၊ ဤသို့ ကိလေသက္ခယသည် ပြုနိုင် ဖြစ်စေနိုင်သောသဘော။ နိဗ္ဗာန် ကား မပြုနိုင်၊ မဖြစ်စေနိုင်သော သဘောဖြစ်၍ ကိလေသက္ခယ သည် နိဗ္ဗာန်မဟုတ် ဟူလို။ (၄၅၄)

ကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ကုန်ခြင်းကို သူတော်ကောင်းတို့ ဖြစ်စေအပ်သည်ဟူရာ၌ ထို ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းအား စင်စစ်ပင် ဖြစ်ခြင်းမရှိသော်လည်း ထိုကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်တတ်သော အရိယမဂ် ဖြစ်ခြင်း ဖြင့်၊ ထိုကိလေသက္ခယကို ဖြစ်စေအပ်သည်ပင် မည်၏ ဟူလို။

မဂ်ဖိုလ်တို့ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို တစုံတခုသော အကြောင်းသည်မျှ မပြုအပ်ဟူ၏။ နိဗ္ဗာန်၏ တစုံတယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ တစုံတခုသော အကြောင်းသည်မျှ မပြုအပ်၊ ထိုသို့ မပြုအပ် သောကြောင့်ပင် နိဗ္ဗာန်ကို အကတ၊ အသင်္ခတဟူ၍ ဟောတော်မူ ၏။

သုပ္ပဗုဒ္ဓကဲ့သို့

အရိယမဂ်ဖြင့်လာသော သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကောင်းကင်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ အရောင်အသွင်ကို ဘန်ဆင်း၍ သော်လည်း တရားဟူသမျှ မြဲ၏၊ ချမ်းသာ၏၊ အလိုသို့လိုက်၏။ ဤသို့ ပြောဆိုသောသူ၏ စကားကို မယုံကြည်။ အဘယ်သူကဲ့သို့ နည်းဟူမူကား နှုနာစွဲသော သောတာပန် သုပ္ပဗုဒ္ဓကဲ့သို့တည်း။ (၄၅၆) (အဘိဓမ္မာဝတာရဋီကာ)

အကယ်၍ ဤရာဂက္ခယစသည်အရကို အရိယမဂ်ကို ယူ၍ ထိုအရိယမဂ်ဟူသော ခယသည် နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုခဲ့အံ့။ သောတာပတ္တိမဂ်၏ရှေ့ အနန္တရဖြစ်သော ဂေါတြဘုစိတ်သည် ခယမည်သော အရိယမဂ်ကို အာရုံပြု၏ဟု ဆိုရာရောက်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ဆိုရမည်လည်း ထိုဂေါတြဘုအခိုက်၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်ဝယ်အရိယမဂ်မည်သည် မဖြစ်သေး။ အရိယာအဖြစ်သို့ပင် မရောက်သေးရကား အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အားသာလည်း ထိုက်သည်အားလျော်စွာ မိမိသန္တာန် သူတပါးသန္တာန်ဖြစ်ပြီးသော လောကုတ္တရာစိတ်ကိုအာရုံပြုနိုင်သောကြောင့် ထိုဂေါတြဘုစိတ်ဖြင့် အာရုံပြုစရာ အာရုံပင်မရှိခဲ့ရာ အရိယမဂ်မည်သည်ကိုလည်း ခြောက်ပါးသော ဝိသုဒ္ဓိအစဉ်အားဖြင့် ထိုအရိယမဂ်ကိုရခြင်းအား လျော်သော ကောင်းမြတ်သော အကျင့်ဖြင့် သူတော်ကောင်းတို့သည် ပြုအပ် ဖြစ်စေအပ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်မည်သည်ကိုကား တစုံတယောက်သောပုဂ္ဂိုလ် တစုံတခုသော အကြောင်းသည်မျှ မပြုအပ်၊ မဖြစ်စေအပ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆို၍ ထိုဝါဒကို ပယ်ဖျက်အပ်သည်ဟူလို။ (၄၅၇)

နိဿရဏ ၃ မျိုး

နိဿရဏ- ထွက်မြောက်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်မည်၏။

ရာဂက္ခယ စသည်အရကို ရာဂ စသည်တို့၏ တဘန်မဖြစ်ခြင်းဟူသော အဘာဝပညတ်ဖြစ်သော ခယကိုယူ၍ ထိုခယပင် မဂ်ဖိုလ်တို့၏အာရုံ နိဗ္ဗာန်ဟုယူ၍ မသင့်ရာ၌ကား။

အလွန်ထိုးထွင်း သိနိုင်ခဲ့၊ ရနိုင်ခဲ့သော တရားသုံးပါးတွင် ရူပါဝစရပဌမဈာန်သည် ကာမတဏှာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း အာကာသာနန္ဓာယတနဈာန်သည် ရူပတဏှာမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိရောဓေစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် အကြောင်း တရားတို့သည် ပြုပြင်အပ် ဖြစ်စေအပ်၍ အကြောင်းကိုစွဲ၍ဖြစ်သော ခန္ဓာပစ္စကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဿရဏ မည်၏။ (၄၅၆)

ဤသို့ ခန္ဓာပစ္စကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်၍ နိဿရဏဟု ဟောတော်မူအပ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ။ ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်း အဘာဝမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူခဲ့သော် ထိုနိဗ္ဗာန်နှင့်ထွက်မြောက်ခြင်း နိဿရဏအဖြစ်ဖြင့် နိဿရဏဟူသော အမည်ဖြင့် အတူတကွ ဟောတော်မူအပ်သော ရူပဌမဈာန် အာရုံပစ္စာန်တို့သည်လည်း ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ။ အဘာဝမျှသာ ဖြစ်ကုန်ရာခဲ့သည်။ နိဿရဏဟူသော နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်း အဘာဝမျှသာဟု မယူအပ်ခဲ့ မယူသင့်၊ မယူထိုက်၊ မယူပါနှင့်၊ ထင်ရှားရှိသောတရားဟူ၍သာ ယူပါလေ။

နိဗ္ဗာန်သည်တည်ရာမရှိ

ရုပ်တရားဟူသမျှတို့အား သီတ ဥဏှစသော အကြောင်း တို့ကြောင့် ရှေးရုပ်အစဉ်နှင့် မတူသော နောက်ရုပ်အစဉ်၏ဖြစ်ခြင်း ဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောအချင်းချင်း ထိပါးခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သဘော အနည်းဆုံး ပညတ်အားဖြင့် ရှစ်ပါးစု ကိုးပါးစု အစရှိသော အပေါင်းအစုကလာပ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အရပ်ဒေသနှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသကဲ့သို့၊

ဤအတူ နိဗ္ဗာန်ကို ဤမည်သော အရပ်မျက်နှာ၌ရှိ၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဤမည်သောအရပ်၌ တည်နေ၏ဟူ၍လည်း ကောင်း၊ မညွှန်ပြအပ်၊ မညွှန်ပြနိုင်၊ ညွှန်ပြခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း ရကား နိဗ္ဗာန်အား တစုံတခုသော တရား၌ ထိခိုက်ခြင်း သဘောရှိ သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဒေသ ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း မရှိဟူ၍ ပြတော်မူ၏။ (၄၆၅)

စိတ် စေ ရုပ်တို့သည် ဖြစ်ခြင်းအပိုင်းအခြား၊ ပျက်ခြင်းအပိုင်း အခြား၊ ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ မမြဲခြင်သဘောရှိကုန်သည်။

နိဗ္ဗာန်မူကား ဖြစ်ခြင်းအပိုင်းအခြား ပျက်ခြင်းအပိုင်းအခြား မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မြဲသောသဘောရှိသည်။

အနိဒဿနံ- မံသဒိဗ္ဗစက္ခုတို့ဖြင့် မရှုမြင်နိုင်သော နိဗ္ဗာန်။
 (ဝါ)နှိုင်းခိုင်းစရာ ဥပမာ မရနိုင်အောင် အလွန် သိမ်မွေ့နက်နဲလှသော နိဗ္ဗာန်။

နိဗ္ဗာန်ဟော ပရိယာယ် တပေါင်းတစုတည်း အဘိဓမ္မာ ဝတာရ၌ (၃၆)ပုဒ် သဠာယတနသံယုတ်ပါဠိတော်၌ (၃၂)ပုဒ်၊

အနုဋီကာ၌ (၃၁)ပုဒ်၊ အဘိဓာန်၌ (၄၆)ပုဒ်၊ ဟောဖော်ပြတော်မူ၏။
ပေါင်း (၁၄၅)ပုဒ်ဖြစ်၏။ (၄၆၈)

ယုန်၏ ချို

ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့ကို အပ္ပမာဏ ဓမ္မ
အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်ဖြစ်၍ နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်
သည် အပ္ပမာဏတရားသာ ဖြစ်ရကား ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ပရမတ္ထ အားဖြင့်
ထင်ရှားမရှိ။ ရာဂစသည်တို့၏ အဘာဝမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ယူခဲ့သော်
ထိုရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းဟူသော နိဗ္ဗာန်၏ အပ္ပမာဏဓမ္မ
အဖြစ်သည် အဘယ်မှာ သင့်နိုင်တော့အံ့နည်း။

မသင့်သည်သာဖြစ်သောကြောင့် နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော
နိဗ္ဗာန် ဟူသည် ရာဂစသည်တို့၏ အဘာဝမျှမဟုတ်။ ဧကန်စင်စစ်
ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားသာဖြစ်သည်ဟု မုချဆတ်
ဆတ် မှတ်လေပါဟူလို။

ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါသည် ပကတိဟူသော အကြောင်း
တပါးတည်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ပကတိဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပကတိဟူသည်
သရုပ်သီးခြားထင်ရှားမရှိ၊ အတ္တပညတ်မျှသာဖြစ်သကဲ့သို့လည်း
ကောင်း၊ တိတ္ထိတို့၏ အတ္တဟူသည် သရုပ်သီးခြား ထင်ရှားမရှိ၊
အတ္တပညတ်မျှသာ ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယုံ၏ဦးချိုမည်သည်
သရုပ်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ အတ္တပညတ်မျှသာ ဖြစ်သကဲ့သို့လည်း
ကောင်း၊ နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့်
သရုပ်သီးခြားမရှိ၊ အဘာဝ ပညတ်မျှသာဖြစ်သည်။ ရာဂစသည် တို့၏

မဖြစ်ခြင်းဟူသော အဘာဝ အတ္တပညတ်မျှသာ ဖြစ်သည် ဟု ဆိုသောစကားသည် မသင့်ဟူလို။

ရာဂစသည်တို့၏ ကုန်ခြင်း အဘာဝ အတ္တပညတ်သည်ပင် နိရောဓသေစွာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်မည်သည်ဟု ယူခဲ့သော် နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ် ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် တို့ ၏ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏ အဖြစ်ဖြင့် လင်းပါးဘွယ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် မသင့်သည်ဟူလို။ (၄၆၁)

ကတမေ ဓမ္မာ အပ္ပမာဏာဓမ္မာ။
စတ္တာရော မဂ္ဂါ အပရိယာပနာ စတ္တာရိစ သာမညဖလာနိ။
ဣမေ ဓမ္မာ အပ္ပမာဏာရမ္မဏာ။ (ပရိတ္တာရမ္မဏတိတ်)

အပ္ပမာဏတရား

နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အပ္ပမာဏာရမ္မဏတရားအရကို မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကိုသာ ကောက်ယူဟောပြတော်မူ သည်။

အကယ်၍ နိရောဓသေစွာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ရာဂ စသည် တို့၏ ကုန်ခြင်း အဘာဝ ပညတ်ဖြစ်ခဲ့သော် ထိုနိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိ သော မဂ်ဖိုလ်တရားတို့၏ အာရုံသည် ပညတ်အာရုံသာဖြစ်ခဲ့ရာ သည်။ ယင်းသို့ မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံသည် အကယ်၍ ပညတ်ဖြစ်ခဲ့ အံ့။ ထိုမဂ်ဖိုလ်တရားတို့သည် နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏ အဘို့အစု။ န ဝတ္တ ဗ္ဗာရမ္မဏ တရားအရသို့သာ ဝင်ကုန်ခဲ့ရာသည်။

နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့်သရုပ်တပါး သီးခြားမရှိ။ ရာဂ

စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်း၊ အဘာဝမျှသာဖြစ်သည်ဟု ယူခဲ့သော် အဘာဝဟူက ပညတ်သာဖြစ်ရကား နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ် စေတသိက် တရားတို့သည် နဝတ္တဗ္ဗဖြစ်သော ပညတ်လျှင် အာရုံရှိသော နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏ တရားသို့ ပါဝင်ရာခဲ့သည်ဟုဆို၏။

ပညတ်ခကန်အာရုံ

ပဌမဈာန် ရူပါဝစရကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ သုံးပါး၊ ဒုတိယဈာန် ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာသုံးပါး၊ တတိယဈာန် ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ သုံးပါး၊ စတုတ္ထဈာန် ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ သုံးပါး၊ ၎င်းပဉ္စမဈာန် ဝိပါက် တပါး။ အကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ သုံးပါး၊ အကိစ္ဆညာယတနဈာန် ကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ သုံးပါး အားဖြင့် တစ်ဆယ့်ကိုးပါးသော တရားကိုသာ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏ တရားဟု ဟောတော်မူ၍ နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ် စေတသိက် တရားတို့ကို နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏတရားဟူ၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ် စေတသိက် တရားတို့သည်နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ် စေတသိက် တရားတို့သည် နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏတရားတို့သည်၊ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္မဏ တရားသို့ မပါမဝင်။ ယင်းသို့ မပါမဝင်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် သရုပ်တပါး သီးခြားမရှိ၊ ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်း၊ အဘာဝ ပညတ်မျှသာဖြစ်သည် ဟုဆိုသောစကား သင့်မသင့် ဟူလို့၊
(၄၆၀)

တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သော အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ ယုံ၏

ဦးချိုသည် လည်းကောင်း၊ ထင်ရှားမရှိသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ဟူသည် ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်း အဘာဝမျှသာ ဟူသော အယူကို ပယ်ဖျက်ရ သည် ဟူလို။

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရမ္မဏပစ္စည်းဖြစ်၍ ဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်မည် သည်ကို ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဟူ၍ မှတ်ယူအပ် ပေသည်။

မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော ကိုးပါးသော တရားတို့၏ အပ္ပမာဏ တရားမည်ကြောင်း မဂ်ဖိုလ်တို့၏လည်း အပ္ပမာဏတရားကိုသာ အာရုံပြုကြောင်း၊ ထိုမဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော အပ္ပမာဏ မည် သော နိဗ္ဗာန်၏ ပညတ်အဖြစ်သည်လည်း မသင့်သည်သာ ဖြစ်ရကား နိဗ္ဗာန်ကို ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဟူ၍သာ ယုံကြည် စွာ မှတ်ယူအပ်သည် ဟူလို။ (၄၆၃)

အသင်္ခတဓာတုတိ၊ အသင်္ခတဓာတ်ဟူသည်ကား အသင်္ခတ သဘာဝံ- အသင်္ခတ သဘောရှိသော။ နိဗ္ဗာန်- နိဗ္ဗာန်ပေတည်း။ ယသ္မာ ပန- အကြင်အကြောင်းကြောင့်ကား၊ ဧတံ- ဤနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါ သို့၊ အာဂမ္မ- အရိယာမဂ်ဖြင့် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်၍၊ ဝါ၊ ရောက်သည်ရှိသော်၊ ရာဂါဒယော- ရာဂ အစရှိသည်တို့သည်၊ ဝိယန္တိ- နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယမဂ်သည်၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန် အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်အပ် သည်ဖြစ်၍ တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင် သော မဖြစ်ခြင်း ဟူသော ကုန်ခြင်းဖြင့် ကုန်ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ- တို့ကြောင့်၊ ရာဂက္ခယော- ဒေါသက္ခယော- မောဟက္ခယောတိ- ဟူ၍ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူ၏။ (သမိပ္ပပစာ)

ဝိတဏှဝါဒီ- ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အယူဝါဒဟူသော လှံတန်ဖြင့် ပညာရှိတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ထိုးဖောက်တုန်လှုပ် စေတတ်သော အယူစကားကို ဆိုလေ့ရှိသူသည်၊ မိမိဆိုသော စကားမှားသည်၏ အဖြစ်ကို အထွေထွေ အရာရာ များစွာသော စကားကို ဆိုသဖြင့် ဖုံးအုပ်လှည့်ပတ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည် ဖြစ်၍ နိတတ္ထဒေသနာ မဟုတ်။ နေယျတ္ထဒေသနာ ဟူ၍ ဝိတိဏှဝါဒီတို့ ဝန်ခံကြရပေသတည်း။

အပရေဝါဒနှင့် သမာနဝါဒ

အပရေဝါဒ- တပါးသော အယူရှိသူသည်၊ ရာဂက္ခယော- စသည်၌၊

ခယနံ ခယော။

ရာဂဿ ခယော ရာဂက္ခယော- စသည်ဖြင့်

ဘာဝသာဓိ ဆဋ္ဌိတပျုရိသ်ပြု၍ ယင်းအရကို ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းဟူသော အဘာဝပညတ်ကို ကောက်ယူလိုကုန်၏။

(အမှား)

သမာနဝါဒီအများဆရာတို့ သဘောတူယူကြကုန်သည်ကား။

ဓိယတိ ဧတေနာတိ ခယော

ရာဂဿ ခယော ရာဂက္ခယော စသည်ဖြင့်

ကရုဏာသာဓိ ဆဋ္ဌိတပျုရိသ်ပြု၍ ယင်းအရကို ရာဂ

စသည်တို့ကုန်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်ကို ကောက်ယူကုန်သည်။

ယင်းအရကို နိဗ္ဗာန်လျှင် အာရုံရှိသော အရိယမဂ်သည် ပယ်ဖြတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရာဂ စသည်တို့၏ ကုန်ခြင်းဖြစ်ရကား။

အကျိုးဖြစ်သော ရာဂစသည်ကုန်ခြင်း၏ ရာဂက္ခယ စသည်အမည်ကို ဥပနိဿယ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ ဖလူပစာ အားဖြင့် တင်စား၍ နိဗ္ဗာန်ကိုပင် နေယျတ္ထအားဖြင့် အနက် အဓိပ္ပါယ် အမှန်ကျအောင် ဆောင်ယူ၍ ယူအပ်ကုန်သတည်း။
(အမှန်)

ယုန်နှင့်လိပ်

ယုန်သတ္တဝါအား ဦးချို၏ ပေါက်ရောက်ခြင်းမည်သည် မရှိ သည်သာ ဖြစ်ရကား ယုန်၏ဦးချိုဟူ၍ သရုပ် အထည်ကိုယ် ခြပ် အားဖြင့် ညွှန်ပြရန် မရှိသည်သာ ဖြစ်၍ ထိုထင်ရှားမရှိသော ယုန်၏ ဦးချိုကို ဖြူနီတိုရှည် စသည်ဖြင့် အဆင်းသဏ္ဍာန် ပမာဏဂုဏ် အားဖြင့် မပြဆိုအပ်။ မပြဆိုနိုင် သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊

လိပ်သတ္တဝါအား အမွှေး၏ ပေါက်ရောက်ခြင်း မည်သည် မရှိသည်သာ ဖြစ်ရကား လိပ်မွှေးမည်သည်ကို သရုပ်တရားကိုယ် အထည် ခြပ် အားဖြင့် မရကောင်းသော လိပ်မွှေးမည်သည်ကို ဖြူ နီ ဖြောင့် ကောက် တို့ ရှည် အစရှိသော ပမာဏအဆင်းသဏ္ဍာန် အားဖြင့် မပြနိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်လျှင်အာရုံရှိသော အရိယမဂ်သည် အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ပယ်အပ် သည်ဖြစ်၍ အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်

နိုင်သောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်း ခယဟူသည်၊ ပရမတ္ထ သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ ကိလေသာတို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်နိုင်သောအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းဟူသော အဘာဝပညတ်မျှသာ ဖြစ်သည်။

ဒီကာသဝ ဖြစ်သော ရဟန္တာတို့၏ စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ ထို ခန္ဓာငါးပါး နာမ်ရုပ်တရားတို့၏ တဘန်မဖြစ်ပြန်ကောင်းသော အားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကုန်ငြိမ်းခြင်း မည်သည်ကို ပရမတ္ထ သရုပ်တရားကိုယ် အားဖြင့် သီးခြားတပါး မရကောင်း၊ ခန္ဓာငါးပါး တို့၏ တဘန်အသစ် မဖြစ်ပြန်ကောင်းသော အားဖြင့် မဖြစ်ခြင်း အဘာဝပညတ်မျှသာ ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ပရမတ္ထသဘာဝဓမ္မအားဖြင့် သီးခြားတပါး မရကောင်းသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်း အဘာဝ၊ ခန္ဓာတို့၏ ကုန်ခြင်း အဘာဝဟူသော ကုန်ခြင်း ခယမျှကို နိပုဏ၊ ဂမ္ဘီရ၊ ဒုဒ္ဒသ အစရှိသော ဂုဏ်အားဖြင့် မညွှန်ကြား မပြဆိုအပ် မပြဆိုကောင်း မပြဆိုသင့် မပြဆိုထိုက်သည်သာ ဖြစ်သည်။

ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းမျှကို မဖြစ်ခြင်းမျှကို မရှိခါမျှကို ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ချုပ်ခြင်းမျှကို မရှိခါမျှကို မဖြစ်ခါမျှကို မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာထိုက်သော နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ ယောဂီ သူတော်ကောင်းတို့ အလိုရှိအပ်သော နိဗ္ဗာန်မဟုတ်။ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မျက်မှောက်ပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ဟူ၍ မှတ်ကြကုန်။

နိပုဏ်၊ အလွန်သိမ်မွေ့သော နိဗ္ဗာန်။

ဒုဒ္ဓသံ၊ အလွန်ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခဲ့သော နိဗ္ဗာန်။

ဂမ္ဘီရံ၊ အပိုင်းအခြားမရှိ နက်နဲသော နိဗ္ဗာန်။

စသည်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး များစွာလာ၏။

နိဂူမ်းနှင့်တို့က်တွန်းခြင်း

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် အစဉ်သဖြင့် ထင်ရှားရှိသော တရားဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပုထုဇဉ်တို့ တရံတဆစ်မျှ မျက်မှောက်ထင်ထင် မသိမြင်အပ်၊ မသိမြင်နိုင်၊ အနုမာန၊ အနုဗောဓအားဖြင့် အာရုံပြုနိုင်၏။ အရိယာ အရှင်မြတ်တို့သည်သာ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် တို့ဖြင့်သာ မြင်အပ်စကောင်းသော နိဗ္ဗာန်မည်သည်ကို ရာဂစသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းမျှ မဟုတ်။ ခန္ဓာ နာမ် ရုပ်တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းကာမျှ မဟုတ်။ ကိလေသာကုန်ခြင်း၊ နာမ်ရုပ်ခန္ဓာ ငြိမ်းသည်၊ ဘာမှမရှိသော အဘာဝပညတ်မည်၏။

မဂ်ဖိုလ်အာရုံ၊ နိရောဓသစ္စာ နိဗ္ဗာန်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အစဉ်သဖြင့် ထင်ရှား၏၊ နိပုဏ အစရှိသော များစွာသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံ၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်ကိုလည်း အကြောင်းမရှိဘဲ ရနိုင်ရောက်နိုင်သည် မဟုတ်။ ဒါန သီလ အစရှိသော ပါရမီ ဝိပဿနာ အရိယမဂ် တို့ဖြင့်သာ ရနိုင်ရောက်နိုင် ရကောင်းရောက်ကောင်းသောကြောင့်-

ဒါန သီလ အစရှိသော တရားတို့ကို အားထုတ်ခြင်းကို အခါမပြတ် ပြုအပ်ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့်အတိုင်း ပြုလုပ်အားထုတ်ကျင့်ဆောင်ကြပါလေ။

၁၃၇၆ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် (၅) ရက်၊ အင်္ဂါနေ့၊ ညနေမှန်းလွဲ (၃) နာရီတိတိ (၁၁-၁၁-၂၀၁၄) တွင် ရေးကူးပြီးစီးအောင်မြင်တော်မူလေသည်။

နိဗ္ဗာန်အာရုံစစ်စစ်ရနိုင်ကြပါစေ။

ပ-သုံးလုံး ဝိပဿနာပညာတက္ကသိုလ်

ပဓာန နာယက ဆရာတော်

ဘဒ္ဒန္တဇောတိကာ

ဝိပဿနာပညာ တရားတော်များကို ဟောကြား ပြသရင်း

ရေးသားပြုစုခဲ့သောကျမ်းစာများ

- ၁။ မဟာသတိပဋ္ဌာန် အနှစ်ချုပ်ကျင့်ဖွယ်ကျမ်း (ပဉ္စမအကြိမ်)
- ၂။ ဝိပဿနာဘာဝနာ အနှစ်ချုပ်ကျင့်ဖွယ်ကျမ်း(သတ္တမအကြိမ်)
- ၃။ အလယ်လမ်းမှန် အနှစ်ချုပ်ကျင့်ဖွယ်ကျမ်း
- ၄။ ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်း အနှစ်ချုပ်ကျင့်ဖွယ်ကျမ်း
- ၅။ စား-သောက်-ခဲ-လျက် အနှစ်ချုပ်ကျင့်ဖွယ်ကျမ်း
- ၆။ ဝိပဿနာညဝါ အနှစ်ချုပ်ကျင့်ဖွယ်ကျမ်း
- ၇။ ဝေဒနာသံယုတ်ပါဠိ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကျမ်း
- ၈။ နိဗ္ဗာန်နှင့်အာရုံစိတ်စေလွှတ်နည်းကျမ်း။
- ၉။ ထွက်သက်၊ ဝင်သက်အကျင့်မှန် ဝိပဿနာကျမ်း။
- ၁၀။ လေးပါးကျင့်စဉ် နိဗ္ဗာန်ဝင်ကျမ်း
- ၁၁။ သင်္ဂြိုဟ်သရုပ်ဋီကာ အဖွင့်အကျယ်ကျမ်း။
- ၁၂။ ဓမ္မာစရိယ အနှစ်ချုပ်ကျင့်ဖွယ်ကျမ်း။
- ၁၃။ ကျောင်းရေစက်ချ တရားစာကျမ်း။
- ၁၄။ USA ဝုတ္တံ
- ၁၅။ သူခပ်သိမ်းတို့ လိုချင်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ဆိုတာ (ယခု)

သူ့စပ်သိမ်းတို့လိုချင်တဲ့

နိဗ္ဗာန်

ဆိုတာ ...

ကိလေသာတို့၏ ကုန်ငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သော တရားကို

နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဝဋ်သုံးပါးတို့၏ ကုန်ငြိမ်းခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရားကို

နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရားကို

နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဒုက္ခဟူသမျှ ဓာတ်စမကြွင်း ကုန်ကင်းချမ်းသာခြင်း၏

ဥပနိဿယ ပုလအကြောင်း ဖြစ်သော ပရမတ္ထတရားသည်

နိဗ္ဗာန်မည်၏ဟု ဟောတော်မူ၏။

